

Lov om domstolene (domstoloven).

Tilleggslover 25 feb 1927, 4 des 1964 nr. 2. – Jfr. lover 13 aug 1915 nr. 6 og 7, 21 juli 1916 nr. 2, 1 juni 1917 nr. 1, 14 aug 1918 nr. 2, 3 og 4, 17 juli 1925 nr. 6, 22 mai 1981 nr. 25, 14 juni 1985 nr. 71. Lovens tittel endret ved lov 24 aug 1990 nr. 54.

1ste kapitel. Domstolene.

§ 1. De almindelige domstoler er:

1. Høiesteret;¹
2. Høiesterets kjøremaalsutvalg;²
3. lagmandsrettene;³
4. herreds- og byrettene.⁴
5. forliksraadene.⁵

1 Se Grl. §§ 88, 90 og 91, denne lovs §§ 3–7 og lov 25 juni 1926 nr. 2.

2 Se § 8.

3 Se §§ 10–16.

4 Se §§ 19–22.

5 Se § 27.

§ 2. Særdomstoler¹ er:

1. vergemaalsrettene;²
2. jordskifterettene;³
3. de skjønnskommissioner, som er nedsat efter lov om bygningsvæsenet [i Kristiania av 26 mai 1899 § 12];⁴
4. [fiskeridomstolene;]
5. de overordentlige domstoler, som nedsættes efter § 29;
6. de militære straffedomstoler;
7. konsulrettene i utlandet;⁵
8. Riksretten.⁶

For de domstoler som er nevnt under nr. 1–7, gjelder denne lov om ikke annet er bestemt.

For Riksretten gjelder den ikke.⁶

Endret ved lover 22 des 1950 nr. 2 § 110, 26 nov 1954 nr. 6, 17 juni 1966 nr. 8.

1 Se også lover 5 mai 1927 nr. 1 kap. 2, 16 juni 1939 nr. 6 § 52, 18 juli 1958 nr. 2 kap. 6 og 7, 4 feb 1977 nr. 4 § 61 B, § 61 C.

2 Se lov 28 nov 1898 § 2.

3 Se lov 21 des 1979 nr. 77 kap. 2 og 7.

4 Se lov 14 juni 1985 nr. 77 § 60.

5 Se § 51.

6 Se Grl. §§ 86 og 87 jfr. lov 5 feb 1932 nr. 2.

§ 3. Høyesterett har sitt sete i rikets hovedstad når ikke særlige forhold er til hinder. Retten skal ha en formann og så mange andre dommere som til enhver tid er bestemt.¹

Endret ved lov 9 juni 1939 nr. 9.

1 Se GrL. § 88 og denne lovs §§ 53–55.

§ 4. Når sakmengden gjør det påkrevd, kan Høyesterett etter bestemmelse av Kongen deles i flere avdelinger.¹ Har Høyesteretts formann sete i en avdeling, er han også formann for avdelingen; men ellers er den eldste dommer i avdelingen formann.

Endret ved lov 9 juni 1939 nr. 9.

1 Fastsatt ved res. 21 okt 1927. Jfr. lov 25 juni 1926 nr. 2.

§ 5. I den enkelte sak settes Høyesterett med fem dommere.¹ I vidtløftige saker kan dog rettens formann bestemme at en eller to av de øvrige dommere skal overvære forhandlingene for å tiltre retten om noen får forfall.²

Er rettens formann ikke med i behandlingen av saken, skal den eldste dommer som er med, gjøre tjeneste som formann.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 9 juni 1939 nr. 9.

1 Jfr. lov 25 juni 1926 nr. 2.

2 Jfr. kap. 6.

§ 6. Når Høyesterett skal treffe avgjørelser som ikke gjelder de enkelte rettssaker, skal fem medlemmer være med i avgjørelsen, hvis ikke annet er bestemt ved lov.¹

I de avgjørelser som er nevnt i § 7 annet punktum og § 8 annet ledd, skal alle dommere være med; men avgjørelse kan treffes selv om noen av dommerne har forfall.

Endret ved lov 9 juni 1939 nr. 9.

1 Se § 6 annet ledd og § 220 tredje ledd.

§ 7. Høyesteretts formann leder rettens forretninger; han fastsetter tiden for dens møter og for behandlingen av sakene og fordeler forretningene mellom rettens medlemmer og i tilfælde mellom dens avdelinger. Almendelige regler om dette kan retten¹ fastsette i en forretningsorden.

Har formannen forfall,² skal den eldste dommer gjøre tjeneste i hans sted så lenge ingen annen er oppnevnt.³

Endret ved lov 9 juni 1939 nr. 9.

1 Se § 6 annet ledd.

2 Jfr. kap. 6.

3 Se § 55 annet punktum.

§ 8. Høyesteretts kjæremålsutvalg består av tre høyesterettsdommere som Høyesteretts formann oppnevner skiftevis etter regler fastsatt i Høyesteretts forretningsorden.

Når Høyesterett finner det påkrevd, kan den nedsette flere kjæremålsutvalg. Retten¹ gir i så fall alminnelige forskrifter om fordelingen av sakene mellom utvalgene.

Høyesteretts formann er formann i kjæremålsutvalget, når han er medlem av utvalget; men ellers er den eldste høyesterettsdommer i utvalget formann.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 9 juni 1939 nr. 9, 8 juni 1984 nr. 60.

1 Se § 6 annet ledd.

§ 9. Høyesterett skal ha en første rettskriver, som leder rettens kontor, og desuten saa mange rettskrivere, som sakmengden kræver.¹

1 Jfr. § 61.

§ 10. Lagmannsrettene skal ha en førstelagmann som leder og så mange lagmenn og lagdommere som til enhver tid er bestemt.¹

Når sakmengden gjør det påkrevd, kan Kongen² opnevne midlertidige hjelpedommere.

Førstelagmannen kan tilkalle dommere fra herreds- og byrettene i lagdømmet til å ta sete i retten.

Når særlige grunner foreligger, kan førstelagmannen også tilkalle dommere ved herreds- og byrettene og lagmannsretten i et annet lagdømme³ dersom de er villige til å gjøre tjeneste. I tvistemål kan retten likevel ikke settes med mer enn en tilkalt dommer uten når en av lagmannsrettens dommere uventet får forfall. Til behandling av anke eller kjæremål tilkalles ikke dommere fra den herreds- eller byrett som har behandlet saken i første instans.

Endret ved lover 24 juni 1933 nr. 5, 21 juni 1935 nr. 8, 26 nov 1954 nr. 1, 16 juni 1989 nr. 64, 24 aug 1990 nr. 54, 11 juni 1993 nr. 80 (se dens V – i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 513), 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

1 Jfr. §§ 53–55.

2 Justisdepartementet iflg. res. 17 sep 1965.

3 Jfr. § 16.

§ 11. Førstelagmannen fordeler sakene mellom dommerne ved domstolen.

Har førstelagmannen forfall,¹ skal den eldste av lagmennene eller den eldste av de øvrige dommere gjøre tjeneste som førstelagmann så lenge ikke stedfortreder er oppnevnt.²

Førstelagmannen kan bemyndige lagmennene til å utføre de forretningene som etter andre lovbestemmelser er tillagt denne.

Hvor saksmengden gjør det påkrevd, kan lagmannsretten etter bestemmelse av Kongen deles i avdelinger. I så fall kan det utnevnes en lagmann som leder for hver avdeling. Førstelagmannen fordeler sakene mellom avdelingene og treffer bestemmelse om dommernes tjenestegjøring. Lagmannen fordeler sakene mellom dommerne i avdelingen. Annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

Kongen kan gi nærmere regler om fordelingen av sakene i lagmannsrettene.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. kap. 6.
- 2 Se § 55 annet ledd.

§ 12. I den enkelte sak settes retten med tre dommere¹ når annet ikke er bestemt ved lov. I stedet for førstelagmannen eller en lagmann, kan en av lagdommerne gjøre tjeneste som rettens formann.

I vidtløftige saker kan førstelagmannen bestemme at et varamedlem skal følge forhandlingene og tre inn i retten om noen får forfall.²

I saker hvor det blir gitt opplysninger som etter Sikkerhetsinstruksen bare kan gjøres kjent for personer som er særskilt autorisert, skal det alene delta dommere som er autorisert for den aktuelle beskyttelsesgrad. Høyesteretts formann eller den høyesterettsdommer denne utpeker autoriserer førstelagmannen. Førstelagmannen eller den dommer denne utpeker gir autorisasjon til de øvrige dommere. Nærmere regler om autorisasjon kan gis av Kongen.³

Utenfor hovedforhandling skal saker etter tredje ledd bare behandles av dommere som førstelagmannen på forhånd har valgt ut og autorisert for den aktuelle beskyttelsesgrad.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 17 des 1982 nr. 88, 14 juni 1985 nr. 71, 11 juni 1993 nr. 80 (se dens V – i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 513), 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. § 15.
- 2 Jfr. tvml. § 324 annet ledd.
- 3 Forskrift 4 des 1987 nr. 944.

§ 13. Avgjørelser og andre forføyninger, som ikke gjelder de enkelte rettssaker,¹ treffer førstelagmannen alene hvis ikke annet er bestemt.

Endret ved lov 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. strpl. § 54 første punktum og tvml. § 166.
- 1 Se § 11.

§ 14. I straffesaker¹ settes lagmandsretten med lagrette eller med meddommere og i tvistemaal med meddommere i de tilfælde, som lovene om rettergangsmaaten i straffesaker og for tvistemaal bestemmer.²

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 16 juni 1989 nr. 68.

- 1 Jfr. strpl. § 2.
- 2 Se strpl. §§ 332, 333 og 352, tvml. §§ 324–326 jfr. § 377. – Jfr. lov 2 mai 1947 nr. 1 § 6.

§ 15. Faar nogen av rettens eller lagrettens medlemmer forfald,¹ efterat hovedforhandlingen er begyndt, kan den fortsættes, uten at nogen tilkaldes isteden, saa længe der bare er et lagrettemedlem eller en meddommer og bare en anden dommer mindre, end der egentlig skulde være. Både i tvistemål og straffesaker må en dommer som etter § 12 første ledd kan gjøre tjeneste som rettens formann, alltid være med.

Når lagmannsretten bare er sammensatt av tre fagdommere, kan saksbehandlingen ikke fortsettes om noen av dem får forfall.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. kap. 6.

§ 16. Rikets inndeling i lagdommer for hver lagmandsret og lagdommernes inndeling i retskredser (lagsogn) bestemmer Kongen.¹

Endret ved lov 22 mai 1981 nr. 27.

- 1 Jfr. lov 17 juli 1925 nr. 11 § 6.

§ 17. Ved de lagmannsretter hvor saksmengden gjør det påkrevet, skal det være særskilte rettskrivere.¹

Endret ved lov 14 feb 1969 nr. 9.

- 1 Jfr. § 61.

§ 18. For hvert lagsokn¹ fastsetter Kongen² ett eller flere rettsteder. Når størrelsen av lagsoknet eller andre grunner gjør det hensiktsmessig, skal det fastsettes flere rettsteder, hvert for en del av lagsoknet. På disse rettsteder behandles i alminnelighet de saker som hører hjemme i den del av lagsoknet.³

Når det er hensiktsmessig, kan rett settes på andre steder i lagsoknet eller i et annet lagsokn.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 22 mai 1981 nr. 27, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Se § 16.
- 2 Jusisdepartementet iflg. res. 28 juni 1946.
- 3 Jfr. § 85 tredje ledd.

§ 19.¹ Herreds- og byrettene skal ha en eller flere faste dommere.² Har retten flere dommere, utnevnes en til leder av domstolen. Det kan også utnevnes en nestleder. Har lederen og nestlederen forfall,³ skal den eldste av de andre dommerne gjøre tjeneste, så lenge ingen annen er oppnevnt.⁴

Til å ta ste i retten i en eller flere bestemte saker kan domstolens leder tilkalle dommere som er villige til å gjøre tjeneste fra herreds- eller byretter i samme eller et annet lagdømme. Domstolens leder kan ellers be lagmannsretten om å foreta tilkalling av slike dommere innen lagdømmet.

Har herreds- eller byretten flere dommere, fordeler domstolens leder forretningene mellom dem.

Hvor saksmengden gjør det påkrevet, kan herreds- og byrettene etter bestemmelse av Kongen deles i avdelinger. I så fall kan det utnevnes en dommer som leder for hver avdeling. Domstolens leder fordeler sakene mellom avdelingene og treffer bestemmelse om dommernes tjenestegjøring. Avdelingslederen fordeler sakene mellom dommerne i avdelingene. Første ledd tredje og fjerde punktum gjelder tilsvarende for avdelingene. Domstolens leder kan bemyndige avdelingsledere til å utføre de oppgaver som etter andre

Kongen⁵ kan gi nærmere regler om fordelingen av sakene i herreds- og byrettene.

Endret ved lov 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1. aug. 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. strpl. § 5, tvangsl. § 2–8, sl. § 1.
- 2 Jfr. §§ 53–55.
- 3 Jfr. kap. 6.
- 4 Se § 55 annet ledd.
- 5 Jfr. res. 18. nov. 1966.

§ 20. Kongen kan bestemme, at en eller flere av herreds- eller byrettens forretningsgrener skal styres selvstendig av en eller flere av dommere eller henlægges til særskilte embedsmænd.¹

Naar saksmengden gjør det paakrævet, kan Kongen² opnevne midlertidige hjælpedommere.³

Dessuten kan Kongen⁴ opnevne en særskilt dommer til forhørsdommer i en eller flere bestemte straffesaker eller til å styre skjønn, ekspropriasjonssaker eller saker som reises under ett etter lov om rettergangsmåten for tvistemål § 23 a, når det er påkrevet fordi saken⁵ er vidtløftig eller fordi forretningene bør ledes av samme dommer i flere domssokn.⁶ For skjønn, ekspropriasjonssaker og saker etter lov om rettergangsmåten for tvistemål § 23 a kan Kongen opnevne et varamedlem som skal følge forhandlingene og tre inn i retten om formannen får forfall.⁷

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 20 juni 1952 nr. 3, 14 juni 1985 nr. 71.

- 1 Jfr. § 30. Forskrift 2 juli 1948 nr. 6 om morfifikasjon- og dødsformodningssaker.
- 2 Justisdepartementet ifølge res. 2 des. 1927.
- 3 Se lov 17 juli 1925 nr. 11 § 8.
- 4 Justisdepartementet ifølge res. 27 april 1956.
- 5 Jfr. skjll. §§ 7 og 15.
- 6 Jfr. § 30.
- 7 Jfr. kap. 6.

§ 21. I herreds- og byretten skal avgjørelser og andre forføyninger som ikke gjelder de enkelte rettsaker, treffes av domstolens leder,¹ når ikke annet er bestemt.

I den enkelte sak gjør bare en dommer tjeneste. Retten settes med meddommere i de tilfelle som lovene om rettergangsmåten for tvistemål og i straffesaker bestemmer.²

I saker hvor det vil bli gitt opplysninger som etter Sikkerhetsinstruksen bare kan gjøres kjent for personer som er særskilt autorisert, skal det alene delta dommere som er autorisert for den aktuelle beskyttelsesgrad. Førstelagmannen i vedkommende lagdomme eller den dommer denne utpeker gir autorisasjon. Nærmere regler om autorisasjon kan gis av Kongen.³ Om autorisasjon av meddommere gjelder § 91 annet ledd.

Utens for hovedforhandling skal saker etter tredje ledd bare behandles av dommere som førstelagmannen i vedkommende lagdomme på forhånd har valgt ut og autorisert for den aktuelle beskyttelsesgrad.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 26 feb. 1960 nr. 1, 14 juni 1985 nr. 71, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1. aug. 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. § 19.
- 2 Se strpl. §§ 276 og 277, tvml. §§ 323, 325 og 236 jfr. § 377.
- 3 Forskrift 4 des. 1987 nr. 944.

§ 22. Rikets inndeling i domssogn for herreds- og byrettene (rettskretser) bestemmes av Kongen.¹

Endret ved lov 3 juni 1983 nr. 43.

- 1 Jfr. lover 17 juli 1925 nr. 11 § 7.

§ 23. I de domssogn, hvor Kongen finder det paakrævet, skal dommerfuldmægtiger ansættes.¹

Fuldmægtigen kan paa dommerens vegne utføre hans forretninger. Dog kan han ikke lede hovedforhandling² eller avsiige dom³ uten efter særskilt bemyndigelse eller i uforutsete forfaldstilfælde. Bemyndigelse gis av departementet⁴ eller av domstolens leder etter bestemmelser gitt av departementet.

Endret ved lover 16 juni nr. 64, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1. aug. 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. §§ 54 tredje ledd, 55 tredje ledd og 109.
- 2 Jfr. skjll. § 5 annet ledd.
- 3 Se strpl. § 30 jfr. strl. § 39 b nr. 3 og tvml. § 137.
- 4 Justisdepartementet.

§ 24. Ved de herreds- og byretter, hvor saksmengden gjør det paakrævet, skal der være særskilte rettskrivere.¹

- 1 Jfr. § 61 og lov 17 juli 1925 nr. 11 § 7.

§ 25. Fylkesmannen fastsetter ett eller flere faste rettssteder for herreds- og byrettene.

Dersom ikke staten stiller rettslokale til rådighet, skal vedkommende kommune eller kommuner skaffe rettslokale og nødvendige andre rom på rettssted som nevnt i første ledd, og dessuten sørge for oppvarming, lys, renhold og utstyr i rommene. Utgiftene til dette dekkes i alle tilfelle av vedkommende kommune eller kommuner. Mellom flere kommuner fordeles utgiften i forhold til folkemengden ved siste folketelling. Kongen kan i særlige tilfelle festsatte en annen fordelingsmåte.

Rettslokalene må være godkjent av departementet.¹

Når det er hensiktsmessig, kan rett settes på andre steder.

Endret ved lover 18 des. 1959 nr. 11, 3 juni 1983 nr. 43.

- 1 Jusisdepartementet.

§ 26. (Opphevet ved lov 3 juni 1983 nr. 44.)

§ 26 a. Kongen fastsetter hvilke lagdommer og domssogn som skal utøve domsmyndighet på innretninger¹ og anlegg for undersøkelse eller etter utnyttning, lagring eller transport av undersjøiske naturforekomster på den norske del av kontinentalsokkelen¹ og i norsk økonomisk sone.

Tilføyd ved lov 10 juni 1977 nr. 74, endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

- 1 Forskrift 23 feb. 1990 nr. 122

§ 27. I hver kommune skal det være et forliksråd.¹ Med godkendelse af fylkesmanden kan kommunestyret dele en kommune i flere forliksrådsretter.

Forliksrådet skal ha tre medlemmer og lige mange varamedlemmer. Blant medlemmene og blant varamedlemmene skal det være både kvinder og menn. Varamedlemmene tilkalles i den rekkefølge oppnevnelser viser.²

Kommunestyret velger et av medlemmene til formann.³ Har denne forfall,⁴ trer den av de andre som er nevnt først i oppnevnelser² og som kan gjøre tjeneste, i dennes sted.

Arbeids-, skys- og kostgodtgjørelse til medlemmer og varamedlemmer fastsettes av kommunestyret. Godtgjørelsen utredes av kommunekassen. Kongen kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om godtgjørelsen.

Kommunen dekker utgiftene til kontorhold for forliksrådet.

Endret ved lover 17 des 1982 nr. 86, 27 juni 1986 nr. 48.

1 Jfr. §§ 56–59 jfr. §§ 52 og 53.

2 Se § 58.

3 Se lov 25 sep 1992 nr. 107 § 6.

4 Jfr. kap. 6.

§ 28. Forliksrådene skal ha faste møtedager, i regelen minst én hver måned. Tid og sted fastsetter kommunestyret med godkendelse av fylkesmanden. Dessuten kan forliksrådets formann sette møte til andre tider og på andre steder når det er påkrevet.

Forliksrådet kan unnlate å holde møte på en fast møtedag, når ingen sak er innkommet så tidlig at den kan berammes til den faste møtedag, og forliksrådet heller ikke har mottatt melding om at partene i en sak vil møte uten innkallelse. Forliksrådet kan også unnlate å holde møte i rettsferiene.

Tid og sted for de faste møter og for mottagelse av klager skal formannen kunngjøre i tide overensstemmende med forskrifter som Kongen gir.

Endret ved lover 1 juni 1934 nr. 3, 24 aug 1990 nr. 54.

§ 29.¹ Dømmende kommissioner og andre overordentlige domstoler maa ikke nedsættes uten i de lovbestemte tilfælde.

Naar partene samtykker, kan Kongen nedsætte overordentlige domstoler til at utføre dommerforretninger i andre saker end straffesaker.²

1 Jfr. § 30.

2 Jfr. GrL § 37 og strpl. §§ 1 og 2.

§ 30. Naar en overordentlig domstol nedsættes eller naar en særskilt dommer oppnevnes efter § 20 til at utføre forretninger i flere domssog, skal det, hvis ikke loven gir regler om det,¹ tillike bestemmes, hvilken domstol skal behandle anke, kjæremaal og begjæring om gjenoptagelse.

1 Se note 2 til § 29.

§ 31. Når rettsmøte i straffesaker¹ holdes av en enkelt dommer og det ikke møter forsvarer eller representant for påtalemyndigheten, skal det være rettsvitne² tilstede i rettsmøtet. Når det i andre saker holdes rettsmøte eller tvangsforretning av en enkelt dommer og det ikke møter prosessfullmektig³ for noen av partene, kan rettsvitne tilkalles når dommeren av særlige grunner finner det ønskelig.

Endret ved lover 10 juni 1932 nr. 1, 21 juni 1935 nr. 8, 17 juni 1966 nr. 8, 22 mai 1981 nr. 24, 26 juni 1992 nr. 86.

1 Jfr. strpl. §§ 1 og 2.

2 Jfr. § 101, tvangsl. § 2–4, lov 14 aug 1918 nr. 4 § 6.

3 Se tvml. § 44.

§ 32. Ektefeller, foreldre og barn, søsken eller noen, som er i like så nært svogerskap, må ikke samtidig sitte i retten som dommere¹ eller lagrettemedlemmer og heller ikke som rettsvitner i andre tilfelle, enn § 102 siste ledd handler om.²

Endret ved lover 21 juni 1963 nr. 5, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se § 52.

2 Jfr. skj. § 16.

§ 33. (Opphevet ved lov 24 aug 1990 nr. 54 fra 1 jan 1991.)

2det kapitel. Almindelige bestemmelser om rettens domsmyndighet og om rettsanmodninger m.m.

Overskriften endret ved lov 17 juni 1966 nr. 8. Jfr. lov 12 mai 1972 nr. 28 § 46.

§ 34. Naar en sak lovlig er bragt ind for en domstol, vedblir denne, hvis ikke andet er bestemt,¹ at være domsmyndig i saken, selv om der senere indtræder saadanne forandringer, at retten ikke da kunde tat saken til behandling.

Av flere domstoler, som er domsmyndige i en sak, har den fortrinnet, som først har faat med saken at gjøre.²

1 Jfr. tvml. §§ 8 og 10 og 57 annet ledd.

2 Jfr. sl. § 58.

§ 35. Har en domstol erklært sig for ikke domsmyndig, er avgjørelsen for saa vidt bindende for andre domstoler av samme eller lavere orden. Dette gjelder ogsaa, før avgjørelsen er blit retskraftig.¹ For en domstol av lavere orden er avgjørelsen bindende, selv om den tidligere har truffet en motsat avgjørelse, og denne er blit retskraftig.¹

1 Se tvml. § 161 jfr. § 164 i.f.

§ 36. Hvis ikke andet er bestemt,¹ prøver enhver domstol av eget tiltak, om en sak hører under den.

Ved denne prøvelse legger retten i tvistemal og private straffesaker² saksøkerens fremstilling til grund, saalænge det ikke er godtgjort, at den er uriktig.³ Ellers foretar retten⁴ de nødvendige undersøkelser uten at være bundet ved partenes anførelser.

1 Se strpl. § 16 jfr. tvml. § 92.

2 Se strpl. kap. 28.

3 Jfr. tvml. § 15.

4 Jfr. strpl. § 54, tvml. § 166.

§ 37. Har en domstol tat en sak til behandling, og saken ikke hører under norsk domsmyndighet, kan vedkommende regjeringsdepartement paa det offentliges vegne fremsætte indsigelse, erklære kjøremaal til Høyesterets kjøremaalsutvalg og anke til Høyesteret for at faa saksbehandlingen og avgjørelsen kjendt ugyldig. For denne anke gjælder ingen tidsfrist eller ankesum.¹

1 Jfr. strpl. §§ 310 og 311, tvml. §§ 357 og 360.

§ 38.¹ Den domstol som en sak er brakt inn for, kan etter søknad fra en part eller av eget tiltak beslutte at saken skal overføres til en annen domstol av samme orden, når særlige grunner gjør det påkrevd eller hensiktsmessig. Domstolen² skal gi motparten, eller partene, og den domstol som i tilfelle skal overta saken, anledning til å uttale seg før det treffes beslutning om overføring. Dersom den domstol som i tilfelle skal overta saken, motsetter seg overføring, avgjøres spørsmålet av den domstol som er nærmest overordnet den domstol som saken er brakt inn for, eller av Høyesterets kjøremålsutvalg³ dersom saken står for lagmannsretten. Søknad om overføring har bare oppsettende virkning når retten bestemmer det. Beslutninger etter denne paragraf kan ikke angripes ved kjøremål eller anke.

Endret ved lover 18 juni 1971 nr. 82, 11 juni 1993 nr. 83.

1 Jfr. § 119, strpl. § 395, tvml. §§ 8, 387 og 411.

2 Jfr. strpl. § 54, tvml. § 166.

3 Se § 8.

§ 39.¹ Kan ikke noget vernting paavises for en sak, som hører under norsk domsmyndighet, anlægges saken i rikets hovedstad eller efter ansøknings paa et andet sted i riket, som vedkommende regjeringsdepartement² bestemmer. Før departementet avgjør ansøknings, skal de, som saken gjælder, saavidt mulig faa anledning til at uttale sig.

1 Jfr. strpl. § 11, tvml. § 20, lover 18 juli 1958 nr. 1 § 17, 18 des 1959 nr. 1 § 4, 12 mai 1972 nr. 28 § 46.

2 Justisdepartementet.

§ 40.¹ At en sak er avgjort av en høiere ret istedenfor av en lavere, er ikke ugyldighetsgrund.²

At en sak er avgjort av en lavere ret istedenfor av en høiere, kan ikke gjøres gjældende som ugyldighetsgrund,² hvis saken uten videre eller efter meddelt tilladelse kan bringes ind til fuldstændig prøvelse i den høiere ret.³

1 Jfr. tvml. § 16 jr. § 358.

2 Jfr. strpl. § 343 annet ledd nr. 4, tvml. § 384 annet ledd nr. 2.

3 Se strpl. §§ 306, 320 og 321, tvml. §§ 356 og 357 jfr. § 373 tredje ledd.

§ 41. Har en rett feilaktig begynt å behandle en sak uten meddommere eller med meddommere av de alminnelige utvalg istedenfor av det særlige¹ eller med oppnevnte meddommere istedenfor uttrukne,² skal feilen så vidt mulig rettes³ ved at domstolens sammensetning uten opphold forandres, og forhandlingen gjentas i den utstrekning som anses påkrevd.

Blir en part opmerksom paa feilen, bør han snaest mulig forlange den rettet. Har han visst om feilen, men allikevel indlatt sig i forhandling for retten, kan han ikke senere gjøre feilen gjældende som ugyldighetsgrund.⁴ Dog kan det altid gjøres gjældende, at saken feilagtig er behandlet uten meddommere.⁵

Endret ved lov 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se § 72, strpl. §§ 277 og 343 annet ledd nr. 3, tvml. §§ 325 og 326 jfr. § 377.

2 Se §§ 86–88.

3 Jfr. tvml. § 97 og strpl. § 285 annet ledd.

4 Jfr. § 111 annet ledd, strpl. § 343 annet ledd nr. 3, tvml. §§ 91 og 384 nr. 1.

5 Jfr. strpl. § 343 annet ledd nr. 3, tvml. § 384 nr. 1.

§ 42.¹ De handlinger, en domstol har foretat til opplysning av saken eller til sikring av partenes tarv,² er ikke ugyldige og kan ikke angripes av den grund, at saken hører under en anden domstol.

Hvis der er fare ved opphold, bør slike handlinger fremmes, selv om saken forøvrig avvises, fordi den er bragt ind for uriktig domstol.

1 Jfr. tvml. § 395.

2 Se tvangsl. kap. 14 og 15, strpl. kap. 14–17.

§ 43.¹ Enhver domstol, som skal avgjøre en sak, har ret til selv at opta de nødvendige bevis, hvis ikke andet er bestemt.² I andre saker end straffesaker³ foregaar bevisoptagelsen efter reglerne i lov om rettergangsmaaten for tvistemal.⁴

Etvinstemålskommissjon, et kontrollutvalg eller et annet særskilt organ som er oppnevnt av Kongen, Stortinget eller et departement eller en fylkesmann for å granske faktiske forhold med sikte på å avdekke lovbrudd eller kritikkverdige forhold, kan kreve bevisoptak ved domstolene etter § 44. Videre kan et forvaltningsorgan som ledd i forberedelsen av eller kontrollen med enkeltvedtak kreve slikt bevisoptak.⁵ Også i de her nevnte tilfelle gjælder reglene om bevisoptak i tvistemål når ikke annet er bestemt ved lov.

Endret ved lover 15 nov 1974 nr. 59, 24 aug 1990 nr. 54.

1 Jfr. tvml. §§ 461, 462 og 473, lov 5 mai 1927 nr. 1 § 19 nr. 4–4.

2 Se tvml. § 5.

3 Jfr. strpl. § 2.

4 Se tvml. kap.

5 Jfr. også love

§ 44. Skal dommerhandling i en sak, som staar under behandling ved en domstol, foretages utenfor embedskredsen,¹ utføres de efter domstolens² anmodning av stedets ret.³ Anmodningen rettes til herreds- eller byretten, hvis ikke andet er bestemt⁴ eller følger av forrettningens art.

Naar hensynet til saken gjør det ønskelig⁵ eller opphold eller omkostninger kan undgaaes, kan den domstol, som har saken, selv foreta saadanne handlinger. Hovedforhandling kan holdes utenfor embedskretsen naar særlige grunner foreligger.

Er der fare ved opphold, kan enhver domstol, som har faat en retsanmodning, foreta dommerhandling utenfor sin embedskreds.⁶

En domstol, som foretar dommerhandling utenfor sin embedskreds, skal uten opphold gi stedets ret meddelelse.

Endret ved lov 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

1 Se §§ 16 og 22.

2 Jfr. strpl. § 54, tvml. § 166.

3 Se tvml. §§ 221 og 231 samt § 462. Jfr. lov 5 mai 1927 nr. 1 § 7.

4 Se kkl. § 149.

5 Se strpl. §§ 150 – 152, tvml. §§ 222 og 229.

6 Jfr. strpl. § 237.

§ 45. Hvis den domstol, som har faat en retsanmodning efter § 44, finder, at den ikke har adgang til at foreta handlingen,¹ avslaar den anmodningen ved kjendelse.² Kjæremaal kan erklæres baade av parterne og av den ret, som har stillet anmodningen.

Finder den ret, som har faat en retsanmodning, at den burde være henvedt til en annen ret eller myndighet, kan den sende anmodningen videre til denne. Herom skal den uten opphold gi meddelelse til den ret, som har stillet anmodningen.

1 Jfr. § 36.

2 Se strpl. §§ 52 og 377, tvml. §§ 164 og 396.

§ 46.¹ RetSANMODNINGER fra utenlandske domstoler eller andre utenlandske myndigheter skal bare efterkommes, naar de blir sendt gjennom vedkommende norske regjeringsdepartement,² hvis ikke andet er bestemt av Kongen.

Anmodningen sendes til stedets herreds- eller byret, hvis ikke andet er bestemt eller følger av handlingens art. Departementet avgjør ved hvilken ret handlingen skal finne sted i tilfelle hvor flere domstoler er kompetente, jf tvistemålslovens § 222 første ledd. Retten prøver selv, om den har adgang til at foreta handlingen. Rettens avgjørelse kan paakjæres av vedkommende regjeringsdepartement.² Finder retten, at anmodningen burde være henvedt til en annen ret eller myndighet, kan den sende anmodningen videre til denne.

Forretningen utføres overensstemmende med norsk lov. Varsel til parterne er ikke nødvendig, medmindre det uttrykkelig er forlangt. Er en særskilt form eller fremgangsmaate uttrykkelig begjært, skal denne begjæring saavidt mulig imøtekommes, hvis det ikke er forbudt efter norsk ret.

Kongen kan gi nærmere regler om retsanmodninger fra utenlandske myndigheter. Kongen kan ogsaa bestemme, at saadanne retsanmodninger skal kunne rettes umiddelbart til domstolene.³

Det, som ovenfor er bestemt, gjelder ikke fuldbyrdelse av utenlandske retsavgjørelser⁴ og midlertidige forføyninger til sikring av saadan fuldbyrdelse.⁵ Heller ikke gjelder det utlevering av folk som i utlandet er dømt til straff eller er under strafforfølgning,⁶ eller bruk av tvangsmidler etter lov om rettergangsmåten i straffesaker.⁷

EFTA-domstolen kan i samsvar med Avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol protokoll 5 artikkel 25 begjære bevisoptak direkte for den domstol som skal holde bevisoptaket.

Endret ved lover 13 juni 1975 nr. 39, 1 juni 1979 nr. 24, 27 nov 1992 nr. 113 (i kraft samtidig med EØS-avtalen 1 jan 1994).

1 Se overenskomsten 30 jan 1931 art. 6–10, 1 mars 1954 II, res. 12 sep 1969.

2 Justisdepartementet.

3 Forskrift 12 sep 1969 nr. 5.

4 Jfr. tvangsl. § 4 – annet ledd bokstav f og bokstav g.

5 Se tvangsl. kap. 14 og 15.

6 Se lover 3 mars 1961 nr. 1 og 13 juni 1975 nr. 39.

7 Se strpl. kap. 14 – 17.

§ 47.¹ Den rett² som har en sak til behandling kan beslutte³ at bevisoptak skal søkes foretatt ved utenlandsk myndighet. Står saken ikke for noen rett, kan slik beslutning etter søknad treffes av herreds- eller byretten på det sted hvor søkeren bor, eller hvor det er et verneing for saken.⁴

Før beslutningen treffes, skal retten i tvistemål gi motparten høve til å uttale seg og i straffesaker⁵ påtalemyndigheten, siktede og forsvareren dersom forsvarer er oppnevnt.

Den part, som begjærer bevisoptagelsen, maa stille sikkerhet for omkostningene, hvis retten forlanger det.

Endret ved lov 13 feb 1976 nr. 2.

1 Jfr. overenskomsten 30 jan 1931 art. 6–10, 1 mars 1954 II.

2 Jfr. strpl. § 54, tvml. § 166.

3 Se strpl. § 53, tvml. § 165.

4 Se strpl. kap. 3, tvml. kap. 2.

5 Jfr. strpl. § 2.

§ 48. Beslutter en ret etter § 47 at anmode en utenlandsk myndighet om bevisoptagelse, utfærdiges anmodningen av retten selv, men hvis den har flere medlemmer, av formanden. Anmodningen sendes gjennom vedkommende regjeringsdepartement,¹ hvis ikke andet er bestemt av Kongen.

Anmodningen skal indeholde en kort fremstilling av saksforholdet og nøie angi det, som begjæres foretat.²

Finder retten, at de former, som er foreskrevet i norsk lov, gir en særlig betryggelse, bør de begjæres iagtatt, hvis der er adgang til det. Navnlige bør motparten faa adgang til at varetta sit tarv overensstemmende med norsk lov.³

Forøvrig iagttages, hvad der er bestemt ved overenskomst med fremmed magt⁴ eller ved regler, som Kongen gir.

Bevisopptak i utlandet betraktes som feilfrie dersom enten den fremmede retts eller den norske retts former er iaktatt.

Endret ved lov 17 juni 1966 nr. 8.

1 Justisdepartementet.

2 Jfr. tvml. § 221.

3 Se overenskomster 30 jan 1931 art 8, 1 mars 1954 art. 14.

4 Se overenskomster 30 jan 1931, 1 mars 1954.

§ 48 a. Er rettsanmodning fra en norsk domstol nødvendig for tvangsfullbyrdelse som skal foregå i en annen stat, utgår anmodningen fra den rett som har avgjort saken i første instans.

Tilføyd ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

§ 49. Om rettsanmodninger til utenlandske myndigheter i andre tilfælde end de, som § 47 handler om, kan Kongen gi de nødvendige bestemmelser.¹

1 Jfr. § 180 fjerde ledd, overenskomster 30 jan 1931 art. 8 og 9, 1 mars 1954 II.

§ 50.¹ Bevisopptak i utlandet kan skje ved norsk konsulrett, dersom det er adgang til det overfor den fremmede stat. Disse bevis likestilles med bevis som er opptatt ved norske domstoler.

Bevisopptaket skal foregå etter de regler som gjelder for innenlandske dommerhandlinger så langt de hensiktsmessig kan følges. Nærmere regler om fremgangsmåten kan Kongen gi.²

Endret ved lov 22 mai 1981 nr. 27.

1 Jfr. lov 9 juni 1903 nr. 7 § 22.

2 Res. 28 april 1950 II.

§ 51. Konsulretten¹ styres av norsk utenrikstjenestemann som Kongen har gitt myndighet til det.

Til rettsmøter tilkalles et rettsvidne. Ved sjøforklaringer tilkalles som regel to sakkyndige rettsvitner, men i særlige tilfeller er det tilstrekkelig med ett sakkyndig rettsvitne eller ett annet rettsvitne. I andre saker kan tilkalles ett eller to sakkyndige rettsvitner når særlig kyndighet finnes påkrevd.

Kongen² gir nærmere regler om konsulretten.

Endret ved lover 17 juni 1966 nr. 8, 22 mai 1981 nr. 27.

1 Jfr. § 2 og sjøl. § 477.

2 Utenriksdepartementet iflg. res. 5 mai 1967.

§ 51 a.¹ Når en norsk domstol i en sak må ta stilling til tolkningen av Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde med protokoller, vedlegg og de rettsakter vedleggene omhandler, kan den i samsvar med Avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol artikkel 34 forelegge tolkningsspørsmålet for EFTA-domstolen. Rettens beslutning om at et tolkningsspørsmål skal eller ikke skal forelegges for EFTA-domstolen, kan ikke angripes ved kjæremål eller anke.

Også domstoler som ikke er nevnt i §§ 1 og 2 første ledd har adgang til å forelegge tolkningsspørsmål for EFTA-domstolen. Forlikrådene har ikke adgang til å forelegge tolkningsspørsmål for EFTA-domstolen.

Tilføyd ved lov 27 nov. 1992 nr. 113 (i kraft samtidig med EOS-avtalen 1 jan 1994), endret ved lov 11 juni 1993 nr. 83.

1 Jfr. ODA art. 34.

3dje kapitel. Dommere, retsskrivere og rettens øvrige tjenestemænd.

§ 52. Ved dommere forstaaes i denne lov, naar ikke andet er sagt eller fremgaar av sammenhængen,¹ alle de medlemmer av en domstol, som kan træffe eller være med i dømmende avgjørelser, baade de som er fast ansat, og de som bare gjør tjeneste for en tid eller i en enkelt sak. Lagrettedlemmer kaldes ikke dommere.

Endret ved lov 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se f.eks. §§ 60, 116 tredje ledd, 117 annet ledd, 227.

§ 53. Dommere¹ må være norske statsborgere,² menn eller kvinner, som er vederheftige, og som ikke er fradømt stemmeret i offentlige anliggender.³ For meddommere og skjønnsmenn gjelder ikke krav om statsborgerskap forutsatt at de fyller vilkårene i § 65.

Er en dommer uvederheftig, blir dog ikke hans dommerhandlinger ugyldige⁴ av den grund. Heller ikke kan parterne kræve, at en dommer skal vike sæte, fordi han er uvederheftig.⁵

Endret ved lover 11 mai 1979 nr. 14, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se § 52.

2 Jfr. lov 8 des 1950 nr. 3.

3 Se strl. § 31, milstrl. § 20.

4 Jfr. strpl. § 360 og tvml. § 384.

5 Jfr. § 108.

§ 54.¹ Høyesterettsdommere, førstelagmenn og lagmenn må ha fylt 30 år² og ha juridisk embetseksamen med beste karakter.³

Lagdommere og herreds- og bydommere må ha fylt 25 år og ha juridisk embedseksamen med beste eller næstbeste karakter.³

Dommerfuldmægtiger maa ha fyldt 21 aar og ha juridisk embedseksamen med bedste eller næstbedste karakter.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

1 Jfr. lov 5 mai 1927 nr. 1 § 10.

2 Jfr. GrL §§ 91 og 92.

3 Se § 235.

§ 55. Faste dommere ved Høyesterett, lagmannsrettene og herreds- og byrettene er embedsmenn.¹

Stedfortredere opnevnes av Kongen. Efter regler som Kongen gir kan stedfortredere for kortere tid eller for en enkelt sak opnevnes av vedkommende regjeringsdepartement² når det gjelder lagmannsrettene, og av departementet eller av fylkesmannen når det gjelder herreds- eller byrettene.³

Dommerfullmektiger tilsettes av departementet² eller av domstolens leder⁴ etter bestemmelser gitt av departementet. Lov av 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemann m.m. §§ 4 og 5 gjelder ikke.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 9 juni 1939 nr. 9, 24 aug 1990 nr. 54, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

1 Jfr. GrL §§ 21, 22 og 92.

2 Justisdepartementet.

3 Forskrift 8 juli 1954 nr. 3.

4 Jfr. § 19.

§ 56. Forliksrådsmedlemmer må ha fylt 25 år.

Embedsmenn i dømmende stilling og dommerfullmektiger kan ikke være medlem av et forliksråd.

Den som ikke bor i kommunen, eller som har fylt 65 år eller som har vært forliksrådsmedlem i de siste åtte år, kan nekte å ta imot valg.

Endret ved lover 19 juni 1947 nr. 4, 4 des 1964 nr. 2, 27 juni 1986 nr. 48.

§ 57. Forliksrådsmedlemmer med varamedlemmer velges av kommunestyret selv. Valget foregår innen 15. januar året etter hvert kommunestyrevalg og gjelder for fire år fra 1. mai.

For valget gjelder bestemmelsene i kommuneloven¹ kapittel 6 med de avvik som følger av paragrafen her og § 27.

Ved flertallsvalg skal rekkefølgen både for medlemmene og for varamedlemmene bestemmes etter deres stemmetall, eller ved loddtrekning når stemmetallet står likt, med mindre kommunestyret enstemmig fastsetter rekkefølgen.

Dersom det ved forholdsvalg er nødvendig for å oppfylle kravet i § 27 om at det blant medlemmene skal være både kvinner og menn, og opprykk etter kommuneloven¹ § 37 nr. 3 innen den enkelte liste er utelukket, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykke opp på den listen som har fått færrest stemmer. Det samme gjelder dersom det er nødvendig for å oppfylle kravet om at det også blant varamedlemmene skal være både kvinner og menn. Dersom det har vært opprykk etter første punktum på den listen som har fått færrest stemmer, skjer opprykket for varamedlemmene på den listen som har fått nest færrest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres det ved loddtrekning på hvilken liste opprykk skal skje.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om fremgangsmåten.

Endret ved lover 17 juli 1925 nr. 6, 25 feb 1927, 19 juni 1947 nr. 4, 26 nov 1954 nr. 1, 4 des 1964 nr. 2, 27 juni 1986 nr. 48, 23 juni 1995 nr. 34 (forliksrådene som er valgt for perioden 1 jan 1992 til 31 des 1995 fungerer frem til og med 30 april 1996).

1 Lov 25 sep 1992 nr. 107.

§ 58. Valget innberettes til fylkesmannen. Finner han valget lovlig, utferdiger han oppnevning for de valgte etter den rekkefølge som er fastsatt ved valget. Ellers påbyr han at det i fornøden utstrekning skal holdes nytt valg.

Fylkesmannen fører tilsyn med forliksrådets virksomhet.

Endret ved lover 17 juli 1925 nr. 6, 25 feb 1927, 22 juni 1928 nr. 20, 26 nov 1954 nr. 1.

§ 59. Når et forliksrådsmedlem eller varamedlem dør eller flytter fra kommunen, eller når det opplyses at vedkommende mangler noen av de betingelser som er nevnt i § 53, eller når vedkommende kommer i en stilling som etter § 56 er uforenlig med vervet, eller vedkommende ellers blir varig forhindret fra å gjøre tjeneste, foretar kommunestyret nytt valg av medlem eller varamedlem for den tid som er igjen. Valget foretas som flertallsvalg.

Kommunestyret kan tillate et medlem eller varamedlem å fratre sin stilling før tiden og foretar i så fall nytt valg etter reglene i første ledd.

Har noen forfall¹ så forliksrådet ikke kan holde beslutningsdyktig møte, kan fylkesmannen etter nærmere bestemmelse av Kongen oppnevne stedfortredere for kortere tid eller for den enkelte sak. Er det ikke tid til å innhente fylkesmannens bestemmelse, kan to forrettende forliksrådsmedlemmer midlertidig tilkalle en stedfortreder når partene samtykker.

Den som oppnevnes som medlem eller varamedlem etter denne paragraf, kommer i rekkefølge etter dem som er oppnevnt tidligere.² Dersom det holdes valg på nytt medlem fordi formannen har fratrudd e.l., kan kommunestyret selv velge ny formann uavhengig av første punktum.

Endret ved lover 19 juni 1947 nr. 4, 21 juni 1963 nr. 5, 27 juni 1986 nr. 48, 23 juni 1995 nr. 34.

1 Jfr. kap. 6.

2 Se § 58 annet ledd.

§ 60. Alle dommere¹ unntatt meddommere² og skjønnsmenn skal gi skriftlig forsikring om, at de samvittighetsfullt vil oppfylle sine plikter. Forsikringen sendes til vedkommende regjeringsdepartement eller til amtmanden, om departementet saa bestemmer. Kongen fastsetter, hvordan forsikringen skal lyde.

Endret ved lover 11 mai 1979 nr. 14, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se § 52.

2 Jfr. § 100.

§ 61. Rettsskrivere må ha juridisk embetseksamen med beste eller nest beste karakter, være vederheftige og ikke fradømt stemmerett i offentlige anliggender.¹

Endret ved lov 4 des 1964 nr. 2.

- 1 Se strl. § 30 nr. 2 og milstrl. § 20 nr. 2.

§ 62. Første rettsskriver i Høyesterett er embetsmann.¹ Andre rettsskrivere tilsettes av departementet,² som kan treffe bestemmelse om tilsetting på åremål. For øvrig kommer lov om offentlige tjenestemenn³ til anvendelse på rettes tjenestemenn.

Etter departementets nærmere forskrifter kan stedfortredere for kortere tid eller for den enkelte sak oppnevnes av rettsformann.⁴

Endret ved lover 14 aug 1918 nr. 4 § 84, 4 des 1964 nr. 2, 18 juni 1965 nr. 5.

- 1 Jfr. grl. §§ 21, 22 og 92.

2 Justisdepartementet.

3 Lov 4 mars 1983 nr. 3.

4 Forskrift 8 juli 1954 nr. 3.

§ 63.¹ I ethvert lensmannsdistrikt og i enhver kommune eller del av kommune som ikke hører til lensmannsdistrikt, skal det være ett hovedstevnevnitte og så mange hjelpestevnevnitte som herreds- eller byretten fastsetter. Ligger avgjørelsen under flere retter, treffes den av departementet i tilfelle av uenighet.

Som hovedstevnevnitte har lensmannen uten særskilt godtgjøring rett og plikt til å gjøre tjeneste i sitt distrikt. Ellers tilsettes formannskapet hovedstevnevnitte og dennes hjelpestevnevnitte.

Arbeids-, skys- og kostgodtgjørelse til hovedstevnevnitte og hjelpestevnevnitte fastsettes av kommunestyret. Godtgjørelsen utredes av kommunkassen. Kongen kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om godtgjørelsen.

Andre hovedstevnevnitte enn lensmenn og alle hjelpestevnevnitte må godkjennes av vedkommende rett. Ligger avgjørelsen under flere retter, treffes den av departementet i tilfelle av uenighet.

Disse bestemmelser gjør ingen forandring i de regler, som gjælder om antagelse av særskilte stevnevnitte ved de store fiskerier.

Ved Høyesteret kan der ansettes et eller flere stevnevnitte til at utføre forkyndelser i den by, hvor Høyesteret holdes.²

Stevnevnitte skal avgi forsikring til vedkommende ret om, at de samvittighetsfuldt vil oppfylde sine pligter. Kongen fastsetter, hvordan forsikringen skal lyde.³

Endret ved lover 14 aug 1918 nr. 4 § 84, 18 juni 1965 nr. 5, 2 mars 1973 nr. 12, 17 des 1982 nr. 86.

- 1 Se lov 17 juli 1925 nr. 11 § 11 i.f.

2 Jfr. § 3.

3 Jfr. § 141, forskrift 24 juni 1927 nr. 9812.

§ 63 a. Dommere og andre som utfører tjeneste eller arbeid for et dommerkontor plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det de i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

- 1) noens personlige forhold, eller
- 2) tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.

Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og straffeloven § 121 får tilsvarende anvendelse.

Tilføyd ved lov 16 mai 1986 nr. 21.

4de kapittel. Utvalg av lagrettemedlemmer, meddommere og skjønnsmenn.

Overskriften endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 27 juni 1986 nr. 48. – Jfr. lov 17 juli 1925 nr. 11 § 11.

§ 64. Lagrettemedlemmer og meddommere velges hvert fjerde år. Valget foregår etter hvert kommunestyrevalg¹ og gjælder for fire år fra 1. mai det påfølgende år.

Endret ved lover 19 juni 1947 nr. 4, 14 juni 1985 nr. 71, 6 des 1991 nr. 80, 23 juni 1995 nr. 34 (utvalgene av lagrettemedlemmer, meddommere, skjønnsmenn og jordskifte-meddommere som er valgt for perioden 1 april 1992 til 31 mars 1996 fungerer frem til og med 30 april 1996).

- 1 Jfr. lov 1 mars 1985 nr. 3 § 24.

§ 65.¹ Valgbare er mænd og kvinder, som har fylt 18 aar, og som er vederheftige og valgbare ved kommunale valg.²

Endret ved lov 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iIfg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. § 81 annet ledd.

2 Se lov 1 mars 1985 nr. 3 § 12.

§ 66. Utelukket fra valg er:

1. statsrådets medlemmer,
2. øvrighetspersoner,
3. embetsmenn i dømmende stilling og rettsskrivere,
4. tjenestemenn ved påtalemyndigheten,¹ politiet og fengslene,
5. prester i statskirken og prester eller forstandere i registrerte trossamfunn,²
6. praktiserende advokater.³

Endret ved lover 4 des 1964 nr. 2, 13 juni 1969 nr. 25.

- 1 Se strpl. § 55.

2 Se lov 13 juni 1969 nr. 25 § 14.

3 Jfr. kap. 11.

§ 66 a. Utelukt fra valg er:

- (1) den som i løpet av de siste fem år forut for valgperiodens begynnelse er idømt betinget frihetstraff,¹ og

(2) den som er idømt ubetinget frihetstraff og ikke løslatt, på prøve eller endelig,² innen ti år forut for valgperiodens begynnelse.

Tilføyd ved lov 27 juni 1986 nr. 48.

1 Jfr. strl. §§ 52–54.

2 Jfr. lov 12 des 1958 nr. 7 kap. IV.

§ 67.¹ Ret til å krave sig fritat for valg har:

1. praktiserende læger og jordmødre;²
2. faste lodser;³
3. de tjenestemænd ved told-, fyr-, post-, telegraf-, telefon- og jernbanevæsenet, som Kongen bestemmer;
4. de, som tilveiebringer antagelig oplysning om, at de ikke kan gjøre tjeneste uten fare for helbredden eller uten at forsømme vigtige private eller offentlige forretninger, eller som gjør det sandsynlig, at de ikke uten vanskelighet kan bære det tap av arbeidsfortjeneste, som hvervet fører med sig;
5. de, som har fylt 65aar.

Begjæring om fritagelse efter nr. 1–4 gjælder bare for det enkelte valg.

1 Jfr. § 81 tredje ledd.

2 Jfr. lover 13 juni 1980 nr. 42, 26 april 1985 nr. 23.

3 Jfr. lov 16 juni 1989 nr. 59.

§ 68. Har noen etter siste valg gjort tjeneste som lagrettemedlem eller meddommer mer enn 20 dager, reisedager og nødvendig opphold på rettsstedet medregnet, kan han kreve seg fritatt. Denne fritaksgrunn gjælder ikke ved valg til det særlige utvalg etter § 72.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71.

§ 69. De fritagelser for at overtå ombud, som er git ved andre love,¹ gjælder ikke for hvervet som lagrettemedlem eller meddommer.

Endret ved lov 14 juni 1985 nr. 71.

Se lover 22 april 1927 nr. 3 § 23, 13 juni 1980 nr. 24 § 2–5.

§ 70. I hvert lagsokn¹ skal det for lagmannsrettssaker være to alminnelige utvalg av lagrettemedlemmer og meddommere, ett for kvinner og ett for menn. Til hvert av utvalgene velges i regelen fire ganger så mange medlemmer som det antas at det i løpet av et år vil falle rettsdager med lagrettemedlemmer eller meddommere fra disse utvalgene.

Etter disse regler bestemmer førstelagmannen² antallet og fordeler det mellom lagsoknets kommuner oiketallet ved siste alminnelige folketelling. Hver kommune³ skal likevel ha minst ett medlem i hvert utvalg. For utgangen av august måned underretter lagmannen kommunene om fordelingen.

Endret ved lover 24 juni 1933 nr. 5, 22 mai 1981 nr. 27, 23 juni 1995 nr. 34, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

1 Se § 16.

2 Se § 13.

3 Se § 84 a.

§ 71. I hvert domssogn¹ skal det være to alminnelige utvalg av meddommere for herreds- og byrettssaker, ett for kvinner og ett for menn. Til hvert av utvalgene velges to ganger så mange meddommere som det antas at det i løpet av ett år vil falle rettsdager i tvistemål og straffesaker² med meddommere fra disse utvalgene.

Etter disse regler bestemmer dommeren³ antallet meddommere. Deretter fordeler dommeren tallet mellom domssognets kommuner etter folketallet ved siste alminnelige folketelling. Hver kommune⁴ skal dog, hvis det er mulig, ha minst to meddommere i hvert utvalg. For utgangen av august måned underretter dommeren kommunene om fordelingen.

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 23 juni 1995 nr. 34.

1 Se § 22.

2 Jfr. strpl. §§ 1 og 2.

3 Se § 21 første ledd.

4 Se § 84 a.

§ 72.¹ I de kommuner som Kongen² bestemmer, skal det være et særskilt utvalg av meddommere, som har særlig kyndighet i handel, regnskap, finansvesen, skatt og avgift, sjøvesen, saltvannsfiske som ikke er laksefiske, industri, håndverk og bygningsvesen.³ Hvilke av disse bedrifter utvalget skal omfatte, og antallet av meddommere for hver bedrift, bestemmer likeledes Kongen.²

Hvor særlige forhold gjør det påkrevet, kan Kongen² bestemme, at der i utvalget skal optas et bestemt meddommere som er bosatt i en tilstøtende kommune, men har sin virksomhet i den kommune som er opprettes for. Valget foretas i bostedskommunen etter reglene i §§ 74 og 75.

Før Kongen² treffer bestemmelse etter denne paragraf skal uttalelse innhentes fra kommunen eller unene.

Endret ved lover 17 juli 1925 nr. 6, 21 jun

1 Se § 84 a.

Justisdepartementet iflg. res. 3 mai 1946.

Se § 68

§ 73. Til grunn for valget av lagrettemedlemmer og meddommere legges manntallet over dem som hadde stemmerett ved kommunestyrevalget.¹

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 23 juni 1995 nr. 34.

Se lov 1 mars 1985 nr. 3 kap. II.

§ 74. Senest 15. januar i det påfølgende år holder formannskapet, eller et fast utvalg som kommunestyret har tildelt oppgaven, et forberedende møte. I dette møtet avgjøres alle begjæring om fritak for valg, og

forslag avgis til valg av lagrettemedlemmer og meddommere såvel ved herreds- eller byretten som ved lagmannsretten. Møtets beslutninger legges ut til alminnelig ettersyn i to uker. I kunngjøringen om dette oppfordres enhver som har noe å innvende, til å komme med det innen en fastsatt frist.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 1 mars 1985 nr. 3, 14 juni 1985 nr. 71, 27 juni 1986 nr. 48, 23 juni 1995 nr. 34.

§ 75. Senest 15. februar holder kommunestyret selv et valg møte. I dette møtet avgjøres de forlangender og besvælinger som er kommet inn, og deretter velges lagrettemedlemmer og meddommere.¹ Valget foregår på den måte at det først gruppevis velges meddommere til det særlige utvalg.² Deretter velges lagrettemedlemmer og meddommere ved lagmannsretten og til sist meddommere ved herreds- eller byretten. Ingen kan velges til mer enn ett av de sistnevnte fire utvalg.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 1 mars 1985 nr. 3, 14 juni 1985 nr. 71, 27 juni 1986 nr. 48, 23 juni 1995 nr. 34.

1 Jfr. § 79.

2 Se § 72.

§ 76. Til lagrettemedlemmer og meddommere bør bare vælges folk, som paa grund av sin retsindighet, dygtighet og selvstændighet ansees for særlig skikket til hvervet, og som ikke paa grund av utilstrækkelig kjendskap til det norske sprog eller av andre aarsaker vil ha vanskelig for at opfylde de pligter, som hvervet fører med sig.

Til det særlige utvalg bør bare vælges folk, som desuten gjennom sin virksomhet er blit særlig kyndige i en eller flere av de bedrifter, som utvalget omfatter, eller som har godtgjort sin kyndighet gjennom en avlagt prøve. Saavidt mulig paasees, at kyndighet i de forskjellige grener indenfor hver bedrift kommer med. For hver, som vælges, skal det anføres, hvilken eller hvilke bedriftsgrener han er særlig kyndig i.

Endret ved lov 14 juni 1985 nr. 71.

§ 77. (Opphevet ved lov 22 mai 1981 nr. 24.)

§ 78. (Opphevet ved lov 22 mai 1981 nr. 24.)

§ 79.¹ Når ikke annet er bestemt ved lov,² skal alle lagrettemedlemmer og meddommere i kommunen til sammen utgjøre det utvalg, hvorav personer skal oppnevnes til å foreta skyldsetninger og lignende forretninger.³

Endret ved lover 22 des 1950 nr. 2 § 110, 26 jan 1973 nr. 3, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se § 84 a og skjl. § 12, sl. § 125 og lov 17 juli 1925 nr. 11 § 11.

2 Se lov 29 juni 1951 nr. 19 §§ 13–16.

3 Se tvml. § 240 og strpl. § 277.

§ 80. Fortegnelse over de valgte lagrettemedlemmer og meddommere føres av kommunen. Fortegnelsene skal inneholde fullt navn, adresse, fødselsnummer og eventuell telefon til arbeidssted og privat, for medlemmene av utvalget. For utvalget av lagrettemedlemmer og for de særlige utvalg,¹ skal dessuten yrke og stilling oppgis. For medlemmene av de særlige utvalg¹ skal det videre angis hva vedkommende er særlig kyndig i.

Til herreds- eller byretten sendes gjenpart av alle fortegnelsene. Til lagmannsretten sendes gjenpart av fortegnelsene over lagrettemedlemmer og meddommere ved lagmannsretten og over meddommere i det særlige utvalg.

Endret ved lover 26 jan 1973 nr. 3, 22 mai 1981 nr. 24, 1 mars 1985 nr. 3, 14 juni 1985 nr. 71, 6 des 1991 nr. 80.

1 Se § 72.

§ 81.¹ Når noen som er innført i fortegnelsene dør, flytter fra kretsen eller på grunn av åndelige eller legemlige mangler varig er blitt ute av stand til å gjøre tjeneste, skal kommunens administrasjonssjef slette vedkommende.

Det samme gjelder dersom vedkommende mangler noen av valgbarhetsvilkårene etter § 65 eller er i stilling som er uforenlig med vervet. Det samme gjelder også dersom noen er blitt valgt i strid med § 66 a eller senere er blitt idømt frihetstraff.

Er noen kommet i en stilling som fritar for valg etter § 67 nr. 1 til 4, kan vedkommende kreve å bli slettet av fortegnelsen.

Et lagrettemedlem eller en meddommer, som har flyttet til en anden kommune i kretsen, overføres til fortegnelsen for denne kommune.

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 27 juni 1986 nr. 48, 27 juni 1986 nr. 48, 6 des 1991 nr. 80.

1 Jfr. §§ 82 annet ledd, 84 a, 91, 95, 98 tredje ledd og 101.

§ 82. Naar nogen mener, at han urettelig er indført eller ikke indført i fortegnelserne eller urettelig slettet eller negtet at bli slettet eller urettelig valgt, kan han klage til lagmannsretten, hvis det gjælder dens almindelige utvalg av meddommere og lagrettemedlemmer, men ellers til den herreds- eller byret, fortegnelsen gjælder. Avgjørelsen træffes ved kjendelse.¹

Når retten finner at noen med urette er innført i fortegnelsen, eller er valgt med urette eller ikke er slettet i tilfeller som nevnt i § 81 første, annet og tredje ledd, skal den av eget tiltak slette¹ vedkommende fra fortegnelsen. Kommunen varsles om sletningen.

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 6 des 1991 nr. 80.

1 Se strpl. §§ 52 og 377, tvml. §§ 164 og 396.

§ 83. Alle endringer i fortegnelsen over lagrettemedlemmer og meddommere som foregår i tiden mellom valgene skal uten opphold innberettes til vedkommende domstoler.

Endret ved lover 26 jan 1973 nr. 3 (jfr. §§ 91, 95, 98 tredje ledd og 101), 1 mars 1985 nr. 3, 14 juni 1985 nr. 71, 27 juni 1986 nr. 48, 6 des 1991 nr. 80.

§ 84. Nærmere forskrifter om fortegnelserne kan Kongen gi.

§ 84 a. Er en kommune delt mellom flere domsogn,¹ velges lagrettemedlemmer og meddommere særskilt for hver del av kommunen blant personer som er bosatt i vedkommende del. Bestemmelsene i §§ 70

annet ledd, 71 annet ledd, 72 første og annet ledd, 79 og 81 får i slike tilfeller tilsvarende anvendelse for så vidt angår de enkelte deler av kommunen. Sletting etter § 81 skal også foretas når noen som er innført i fortegningene, ikke er valgbar etter dette ledds første punktum.

Skal deling gjennomføres i en løpende valgperiode, skal det for den tid som står igjen av perioden, foretas særskilte valg som nevnt i første ledds første punktum. Valget foregår i dette tilfelle etter nærmere regler som fastsettes av Kongen. Fra delingen opphører funksjonstiden for dem som tidligere var valgt fra kommunen.

Tilføyd ved lov 21 juni 1957 nr. 2, endret ved lover 26 jan 1973 nr. 3, 22 mai 1981 nr. 24, 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Jfr. § 22.

5te kapittel. Uttaking av lagrettemedlemmer, meddommere og rettsvitner.

Overskriften endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 26 juni 1992 nr. 86. – Jfr. lov 1 juni 1917 nr. 1 §§ 13–15 og lov 17 juli 1925 nr. 11 § 11.

§ 85. Når en sak skal behandles med lagrette, skal en av domstolens tjenestemenn i god tid før hovedforhandlingen ta ut ved loddtrekning¹ 7 lagrettemedlemmer og ett varamedlem fra hvert av utvalgene, jf § 70. I saker som nevnt i straffeprosessloven § 355 annet ledd kan det trekkes ut 8 lagrettemedlemmer og ett varamedlem fra hvert utvalg.

Loddtrekningen foretas blant alle som står i vedkommende alminnelige utvalg for lagsoknet,² unntatt dem som har gjort tjeneste³ etter siste valg eller er trukket ut eller oppnevnt til et rettsmøte som ennå ikke er holdt. Blir det ikke minst dobbelt så mange tilbake som det skal trekkes, foretas trekningen blant alle som står i vedkommende utvalg.

Varamedlemmene trekkes etter samme regler blant utvalgsmedlemmene i den kommune hvor rettsmøtet holdes eller i de nærmeste kommuner.

Endret ved lover 10 juni 1932 nr. 1, 24 juni 1933 nr. 5, 21 juni 1935 nr. 8, 1 feb 1936 nr. 1, 21 juni 1963 nr. 5, 22 mai 1981 nr. 24, 22 mai 1981 nr. 27, 27 juni 1986 nr. 48, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se §§ 90–92.

2 Se § 16. Se også lov 15 des 1950 nr. 7 § 11 jfr. § 7.

3 Se § 68 annet ledd.

§ 86. Meddommere av de alminnelige utvalg til rettsmøter ved lagmannsrettene eller herreds- og byrettene¹ skal en av domstolens tjenestemenn i god tid før rettsmøtet ta ut ved loddtrekning.² Meddommere til straffesaker ved lagmannsretten trekkes fra utvalget for lagrettemedlemmer for lagsoknet. Det samme gjelder for uttrekning av varamedlemmene, jf. tredje ledd. Det tas ut like mange fra hvert utvalg, jf. §§ 70 og 71. Skal det tas ut et ulikt antall meddommere, skal det kastes lodd om hvilket utvalg den siste meddommeren skal trekkes fra. Trekning av meddommere til straffesaker ved lagmannsretten kan foretas blant lagrettemedlemmer som er trukket ut til andre saker som skal behandles i umiddelbar rekkefølge på samme rettssted.

Bestemmelsene i § 85 annet ledd får tilsvarende anvendelse.

Til rettsmøter ved lagmannsrettene trekkes ett varamedlem fra hvert av utvalgene i den kommune hvor rettsmøtet holdes, eller i de nærmeste kommuner. Til rettsmøter ved herreds- og byrettene trekkes ett varamedlem blant de meddommere som bor nærmest rettsstedet.

Endret ved lover 10 juni 1932 nr. 1, 21 juni 1935 nr. 8, 9 juni 1939 nr. 9, 21 juni 1963 nr. 5, 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71, 27 juni 1986 nr. 48, 16 juni 1989 nr. 68, 24 aug 1990 nr. 54.

1 Se strpl. § 276, tvml. §§ 323 og 324 jfr. § 377.

2 Se §§ 90–92 og 99 første ledd.

§ 86 a. Hvor de stedlige forhold gjør det hensiktsmessig, kan Kongen bestemme at et lagsokn eller et domssokn skal deles i loddtrekningskretser.

Når slik bestemmelse er truffet, trekkes lagrettemedlemmer og meddommere fra den krets der rettsmøtet skal holdes. Er det hensiktsmessig at de samme gjør tjeneste i flere saker der rettsmøtene skal holdes i forskjellige loddtrekningskretser, trekkes de fra en eller flere av disse kretser. Når særlige grunner taler for det, kan retten bestemme at lagrettemedlemmene og meddommerne skal trekkes fra en annen krets eller andre kretser innen lagsoknet eller domssoknet enn hva som følger av reglene foran.

§ 85 annet og tredje ledd og § 86 tredje ledd gjelder tilsvarende så langt de passer for henholdsvis lagrettemedlemmer og meddommere.

Retten avgjørelse etter denne paragraf kan ikke angripes ved kjæremål eller anke.

Tilføyd ved lov 21 juni 1963 nr. 5, endret ved lov 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71.

§ 87. Meddommere av de særlige utvalg¹ i lagsoknet eller rettskretsen oppnevnes av retts formann blant dem som er særlig kyndige i den bedrift eller i den gren av bedriften som det er spørsmål om,² idet reglene i § 86 a får tilsvarende anvendelse. Oppnevningen foregår etter tur, og den bør ikke fravikes uten når det er nødvendig av hensyn til den kyndighet som kreves i saken, eller når de som står for tur er hindret fra å gjøre tjeneste. Hvis det finnes hensiktsmessig, kan det forut for rettsmøtet oppnevnes et varamedlem, eller ved lagmannsretten to, blant de meddommere som bor nærmest rettsstedet.

Endret ved lover 21 juni 1963 nr. 5, 17 juni 1966 nr. 8, 3 juni 1983 nr. 43, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se § 72.

2 Jfr. strpl. § 277.

§ 88.¹ Når det er nødvendig for å få uholdete meddommere eller fordi det trengs særlig kyndighet, kan retten² beslutte³ å oppnevne meddommere av de alminnelige utvalg eller utenfor utvalgene, eller at meddommerne skal trekkes eller oppnevnes utenfor de kretser som er nevnt i §§ 86, 86 a og 87.

Når retten finner at meddommerne bør trekkes eller oppnevnes utenfor embetskretsen, kan den gjøre det selv eller fremsette begjæring om det for vedkommende rett.

Endret ved lover 25 juni 1937 nr. 13, 28 juli 1949 nr. 7, 21 juni 1963 nr. 5, 17 juni 1966 nr. 8, 7 feb 1969 nr. 7, 8 april 1981 nr. 7, 3 juni 1983 nr. 43, 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71, 27 juni 1986 nr. 48, 16 juni 1989 nr. 68.

- 1 Jfr. tvml. § 325 annet ledd, strpl. § 277 annet ledd, skjil. § 14, lov 5 mai 1927 nr. 1 § 26 b post 2.
- 2 Se tvml. § 166.
- 3 Se tvml. § 396.

§ 89. Hvis ikke andet er bestemt ved lov, skal meddommere til retsmøter under de store havfiskerier tages ut efter regler, som gives av Kongen.

Endret ved lov 14 juni 1985 nr. 71.

§ 90. Loddrekning foregår på den måte at det fra de utvalgsmedlemmer som skal være med ved trekningen, på tilfeldig måte enkeltvis trekkes ut det bestemte antall.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 27 juni 1986 nr. 48.

§ 91. Træffer loddet et lagrettemedlem eller en meddommer, som efter § 106 eller § 107¹ vilde være utelukket fra å gjøre tjeneste i nogen av sakene, eller som har meldt eller vites at ha gyldig forfald,² skal han forbigaes. Det samme gjelder, når vedkommende skulle vært slettet av fortegnelsen etter § 81 første, annet eller tredje ledd, eller er siktet for en straffbar handling som kan antas å medføre frihetsstraff eller tap av offentlig stemmerett. Lagrettemedlem eller meddommer som ikke har tilstrekkelig kjennskap til det norske språk, bør forbigås. Avgjørelsen treffes av rettens formann, en annen dommer eller rettsskriveren.

Lagrettemedlemmer og meddommere som skal delta i sak hvor det vil bli gitt opplysninger som etter Sikkerhetsinstruksen³ bare kan gjøres kjent for personer som er særskilt autorisert skal forbigås dersom de ikke kan autoriseres for den aktuelle beskyttelsesgrad. Førstelagmannen i vedkommende lagdømme eller den dommer denne utpeker avgjør om det kan gis autorisasjon. Nærmere forskrifter om autorisasjon kan gis av Kongen.

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 27 juni 1986 nr. 48, 18 des 1987 nr. 97, 6 des 1991 nr. 80, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Jfr. § 114. Se også tvml. § 411.
- 2 Se § 105.
- 3 Se res. 17 mars 1972 nr. 8580.

§ 92. Lodtrækningen og de avgjørelser, som er truffet efter § 91, føres ind i en særskilt bok.

§ 93. (Opphevet ved lov 18 juni 1965 nr. 5.)

§ 94. (Opphevet ved lov 22 mai 1981 nr. 27.)

§ 95. Rettens formann sørger for at de lagrettemedlemmer eller meddommere som er trukket ut, får meddelelse om det. Det samme gjelder meddommere som er oppnevnt.

Så vidt mulig bør lagrettemedlemmer og meddommere gis en ukes varsel. Trenger saken hurtig behandling, bør de så vidt mulig gis minst en dags varsel.

Viser det seg at et lagrettemedlem eller en meddommer har gyldig forfall¹ eller at vedkommende skulle vært slettet av fortegnelsen etter § 81 første, annet eller tredje ledd, eller er siktet for en straffbar handling som kan antas å medføre frihetsstraff eller tap av offentlig stemmerett, eller melder forfall eller nekter å møte,² trekkes et nytt lagrettemedlem eller ny meddommer i vedkommendes sted.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 1 mars 1985 nr. 3, 14 juni 1985 nr. 71, 6 des 1991 nr. 80.

- 1 Se § 105.
- 2 Jfr. § 200.

§ 96. Senest dagen før hovedforhandlingen skal en liste over de lagrettemedlemmer som skal gjøre tjeneste, være meddelt sakens parter.¹

Endret ved lov 24 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71.

- 1 Se strpl. § 307.

§ 97. Er antallet av de lagrettemedlemmer som møter og kan gjøre tjeneste i en sak, mindre enn 12, eller når lagretten skal settes med flere enn 10 lagrettemedlemmer,¹ mindre enn 14, varamedlemmene iberegnet, uten at lagrettelisten i sin helhet er ugyldig, tilkaller rettens formann det nødvendige antall blant de utvalgsmedlemmer som hurtigst kan komme til stede. Han forbigrå såvidt mulig dem som tidligere har gjort tjeneste² og trekker lodd hvis det kan velges mellom flere. Tilkallelse kan undlates såfremt partene er villige til ikke å skyte ut flere³ enn at det blir tilbake minst ti lagrettemedlemmer som kan gjøre tjeneste, eller i tilfelle det nødvendige større antall.¹

Endret ved lover 24 juni 1933 nr. 5, 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71, 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514).

- 1 Se strpl. § 306 annet ledd.
- 2 Se § 68 annet ledd.
- 3 Jfr. strpl. § 307.

§ 98. Varamennene for meddommere kan etter omstendighetene innkalles til rettsmøtet eller varsles om å holde seg ferdige til å møte. Møter alle meddommere, kan varamennene straks fritas for å være til stede.

Uteblir en meddommer, eller må han fratre, kan rettens formann i ethvert tilfelle tilkalle en av de meddommere som bor nærmest rettstedet.

Endret ved lover 17 juni 1966 nr. 8, 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71.

§ 99. Lagrettemedlemmer og meddommere av de alminnelige utvalg plikter å gjøre tjeneste i alle de saker som behandles i umiddelbar rekkefølge på samme rettssted. Ved trekningen skal det likevel så vidt mulig

iktaas at samme sett lagrettemedlemmer eller meddommere ikke kommer til å gjøre tjeneste mer enn ti dager ved lagmannsrettene og seks dager ved herreds- og byrettene.

Må retten utsette en sak etter at hovedforhandlingen er begynt, fortsetter så vidt mulig de samme lagrettemedlemmer eller meddommere å gjøre tjeneste i saken. Skal andre saker behandles like før eller like etter, kan lagrettemedlemmene eller meddommerne også gjøre tjeneste i disse, hvis de er villige.

Rettsens formann skal snarest mulig sette opp en liste over de lagrettemedlemmer eller meddommere som har gjort tjeneste.¹ Listen føres inn i en bok som oppbevares ved rettens kontor.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se § 68 annet ledd.

§ 100. Første gang noen gjør tjeneste som meddommer,¹ skal rettens formand foreholde ham de pligter, som paahviler en meddommer, og ta imot hans forsikring om, at han saavel i denne sak som i alle fremtidige saker vil gi velt agt paa alt, som forhandles i retten, og at han vil dømme saaledes, som han vet sandest og rettest at være efter loven og sakens bevisligheter.²

Alle tilstedeværende skal reise seg når forsikringen avgis.

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 18 des 1987 nr. 97.

1 Jfr. skjil. § 20 og lov 21 des 1979 nr. 77 § 11. Jfr. også strpl. § 311.

2 Jfr. § 141.

§ 101.¹ Rettsvitner oppnevnes av retten eller av den tjenestemann som skal styre forretningen.

Enhver som er oppført i det seneste manntall for kommunale valg i domssognet, plikter å gjøre tjeneste som rettsvitne, herunder vitne ved tvangsforretning og registreringsforretning, med mindre vedkommende vil være utelukket etter § 110 eller har gyldig forfall.² §§ 66 og 67 gjelder tilsvarende. Den som har flyttet fra domssognet, kan kreve seg fritatt.

Når bruk av sakyndige rettsvitner er fastsatt ved lov, tas disse fra de særlige utvalg i rettskretsen der slike finnes. § 87 gjelder tilsvarende. Retten kan beslutte å oppnevne sakyndige rettsvitner utenfor utvalgene når utvalg ikke finnes i rettskretsen, eller når det er nødvendig for å få uholdte rettsvitner eller fordi det trengs særlig kyndighet.

Så vidt mulig bør rettsvitnene gis minst tre dagers varsel. Trenger saken hurtig behandling bør rettsvitnene så vidt mulig få en dags varsel.³

Endret ved lover 17 juni 1966 nr. 8, 22 mai 1981 nr. 24, 14 juni 1985 nr. 71, 18 des 1987 nr. 97, 26 juni 1992 nr. 86.

1 Se også § 186.

2 Se § 105.

3 Se §§ 148, 149.

§ 102. (Opphevet ved lov 22 mai 1981 nr. 24.)

§ 103.¹ Rettsvitnene gjør ikke tjeneste mer enn en dag, dersom de ikke samtykker i å forsette, eller behandlingen av samme sak varer lenger, og de ikke tråder.

De skal nøye følge forhandlingene og gjøre oppmerksom på misforståelser eller feil i oppfatningen eller nedtegningen av det som foregår.²

Ved slutningen av rettsmøtet eller forretningen skal de spørres, om de har noe å bemerke. Deres erklæring protokolleres.³

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

1 Jfr. tvangsl. § 2-4 i.f.

2 Jfr. tvml. § 228.

3 Jfr. strpl. § 26 tredje ledd, tvml. § 133.

§ 104.¹ Første gang noen gjør tjeneste som rettsvitne ved en domstol, skal dommeren eller den som styrer forretningen foreholde vitnet de plikter som påhviler et rettsvitne, og ta imot vitnets forsikring om samvittighetsfullt å oppfylle dem.²

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

1 Jfr. skjil. § 20.

2 Jfr. § 141.

§ 105.¹ Hvis et lagrettemedlem, en meddommer eller et rettsvitne har gyldig forfall, plikter han å melde det i tide.²

Til gyldig forfall medregnes omstendigheter som fører til at vedkommende ikke uten fare for helbred eller velferd eller uten å forsømme viktige og uoppsettelige forretninger eller plikter kunne ha møtt. Som gyldig forfall kan også godtas særlig lang reisetid eller reiselengde mellom bopel og rettssted. For lagrettemedlemmer og meddommere regnes ingen andre offentlige verv som gyldig forfall enn vervet som medlem av Storting og fylkesting, militærtjeneste og tjeneste ved høyere rett.

Endret ved lover 3 juni 1983 nr. 43, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Jfr. tvangsl. § 2-4 i.f. og skjil. § 19.

2 Se § 200.

§ 105 a. Godtgjørelsen til lagrettemedlem, jordskiftemann og meddommer fastsettes av rettens formann etter forskrifter gitt av Kongen.¹ Det samme² gjelder for sakyndige rettsvitner ved konsulrettene.

Rettsvitne godtgjøres etter forskrifter gitt av Kongen.¹ Utgiftene dekkes av det offentlige. Tjenestemann ved det kontor forretningen hører under har ikke krav på slik godtgjørelse.

Avgjørelser om godtgjørelse etter paragrafen her kan påkjøres eller påklages etter reglene i lov av 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakyndiges godtgjørelse m.v. § 12.

Tilføyd ved lov 17 des 1982 nr. 86. endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 29 juni 1990 nr. 47.

1 Justisdepartementet iflg. res. 11 feb 1983 nr. 83, jfr. forskrift 15 feb 1983 nr. 86.

2 Direktoratet for sjømenn iflg. res. 11 feb 1983 nr. 83, jfr. forskrift 1 des 1986 nr. 2155.

6te kapitel. Ugildhet.¹

- 1 Jfr. §§ 53 annet ledd og 138, strpl. §§ 60, 106 og 142, tvml. § 242, skjl. § 17, tvangsl. § 2–5, kkl. §§ 12, 13 og 91, sl. §§ 4, 5 og 117, lover 2 juli 1910 nr. 7 § 6, 14 aug 1918 nr. 4 § 7, 5 mai 1927 nr. 1 § § 13 og 30, 7 juni 1935 nr. 2 § 2, 16 des 1966 nr. 12 § 8, 10 feb 1967 § 6, 7 juli 1967 nr. 13 § 25, 4 juni 1976 nr. 59 §§ 8–11 og 10–4, 10 juni 1988 nr. 40 § 3–12.

§ 106.¹ Ingen kan være dommer² eller lagrettemedlem:

1. naar han selv er part i saken eller medberettiget, medforpliget eller regrespliktig i forhold til en part, eller naar han i en straffesak³ er fornærmet ved den straffbare handling;
2. naar han er i slegt eller svogerskap i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen saa nær som søskendebarn med nogen, som staar i saadant forhold til saken som nævnt under nr. 1;
3. naar han er eller har været gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til nogen, som staar i saadant forhold til saken som nævnt under nr. 1;
4. naar han er verge [eller kurator]⁴ for nogen, som staar i saadant forhold til saken som nævnt under nr. 1, eller har været verge [eller kurator]⁴ for en part, efterat saken begyndte;
5. når han styrer eller er medlem eller varamedlem av styret for et selskap, en forening, sparebank, stiftelse eller offentlig innretning eller ordfører eller varaordfører i en kommune eller fylkeskommune som står i et slikt forhold til saken som nevnt i nr. 1, eller når han styrer eller er medlem eller varamedlem av styret for et bo som står i slikt forhold til saken, og det ikke er skifteretten selv som styrer boet;
6. naar han har handlet i saken for en part, eller for paatalemyndigheten eller den fornærmede;
7. naar han er i slegt eller svogerskap i op- eller nedstigende linje eller sidelinjen saa nær som søskende eller gift med eller forlovet med nogen, som handler i saken for en part eller for paatalemyndigheten eller den fornærmede;⁵
8. naar han tidligere har hat med saken at gjøre som voldgiftsmand⁶ eller i lavere ret som dommer,² lagrettemedlem eller retsskriver;
9. naar han er i slegt eller svogerskap i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen saa nær som søskende eller gift med eller forlovet med nogen, som har været dommer² i saken i lavere ret.

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 18 des 1987 nr. 97.

1 Jfr. strpl. § 142 og §§ 328 og 395, tvml. § 411. Jfr. også nærværende lovs § 32.

2 Se § 52. Jfr. tvml. § 456, kkl. § 148.

3 Jfr. strpl. § 2.

4 Se lov 22 april 1927 nr. 3 kap. 1 og 2 samt § 97.

5 Jfr. § 227.

6 Jfr. tvml. kap. 32.

§ 107. Den, som er dommer¹ eller lagrettemedlem, kan ikke være sakkyndig² i saken.

Den, som er vidne i saken, kan ikke være dommer¹ eller lagrettemedlem, saafremt han har hat noget at forklare, som vedkommer saken.

Hvis en dommer¹ eller et lagrettemedlem forlanges ført som vidne, men ikke har noget at forklare, som vedkommer saken, kan han avgi forklaring herom fra dommersætet. Under samme betingelse kan retten² beslutte, at han skal avgi sin forklaring paa forhaand i et retsmøte, som parterne varsles til. Beslutningen kan ikke angripes ved kjæremeal eller anke.

Endret ved lov 14 juni 1985 nr. 71.

1 Se § 52.

2 Se strpl. kap. 11, tvml. kap. 18, lov 28 nov 1898 § 12. Jfr. nærværende lovs § 138.

3 Se strpl. § 54, tvml. § 166.

§ 108.¹ Dommer² eller lagrettemedlem kan heller ikke nogen være, når andre særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uholdethet. Navnlig gjelder dette, når en part av den grunn krever, at han skal vike sete.³

Endret ved lover 24 juni 1933 nr. 5, 14 juni 1985 nr. 71.

1 Jfr. tvml. § 242 annet ledd, kkl. § 148, sl. § 4 annet ledd jfr. §§ 5 og 117. Se også strpl. § 142.

2 Se § 52.

3 Se §§ 111 annet ledd, 113, 115 annet ledd og 118 tredje ledd.

§ 109. Er domstolens formann eller den herreds- eller byrettsdommer som har tilsyn med dommerfullmektigen ugild, er også dommerfullmektigen¹ utelukket med mindre partene samtykker i at dommerfullmektigen ikke viker sete.

Endret ved lov 18 des 1987 nr. 97.

1 Se § 23. Jfr. lov 7 juni 1935 nr. 2 § 2 annet ledd.

§ 110. Ingen kan være rettskriver i saken eller forestå trekning av meddommere eller lagrettemedlemmer når vedkommende er i et forhold som nevnt i § 106 nr. 1 til 6.

Ingen kan være stevnevitne, protokollfører eller rettsvitne,¹ herunder vitne ved en forretning for tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring eller vitne ved en registreringsforretning for skifteretten, når vedkommende er i et forhold som nevnt i § 106 nr. 1, eller er gift med eller er forlovet med eller i slegt eller svogerskap i opp eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søsken med noen, som står i et slikt forhold.² Det samme gjelder rettsvitner i saker etter gjeldsordningsloven.³

Retten⁴ kan desuten beslutte,⁵ at de tjenestemænd, som her er nævnt, skal fratræde, naar de staar i noget andet av de forhold, som er nævnt i §§ 106 og 107. Det samme gjelder § 108, hvis nogen av parterne krever det.

Endret ved lover 27 juni 1986 nr. 48, 26 juni 1992 nr. 86, 17 juli 1992 nr. 99.

1 Jfr. sl. § 6.

2 Jfr. strpl. § 199 første ledd.

3 Lov 17 juli 1992 nr. 99.

4 Se strpl. § 54, tvml. § 166.

5 Jfr. § 120 tredje ledd.

§ 111. En part som vil kræve, at nogen skal utelukkes, bør gjøre det, saasnt han faar vite om det forhold, som begrunder kravet.¹

Utelukkelse efter § 108 kan han ikke længer kræve, naar han har visst om de særegne omstændigheter, men allikevel har indlatt sig i forhandling for retten.²

Kravet fremsættes enten mundtlig eller skriftlig og skal angi de grunde, som det støttes paa.

¹ Jfr. strpl. § 285 tredje ledd, tvml. § 91.

² Jfr. § 41 annet ledd og tvml. § 456 annet ledd.

§ 112. Naar en enedommer eller retsformand er i et tilfælde, som er nævnt i § 106 eller § 107, skal han selv træffe de nødvendige forføyninger.

Andre tjenestemænd som er i et saadant tilfælde, skal i tide si fra til rettens formand.

§ 113. Finder en dommer,¹ at han er i en stilling, som gir parterne ret til at kræve ham utelukket efter § 108, og forholdet ikke maa antages at være almindelig kjendt, bør han sørge for, at parterne faar vite om det saa snart som mulig. Har retten flere medlemmer, bør han si fra til rettens formand, som beslutter, hvad der videre skal foretages.

Er et lagrettedlem, en rettskriver, et rettsvidne, en protokollfører eller en annen tjenestemann i saadan stilling, skal han si fra til rettens formann.

Endret ved lover 24 juni 1933 nr. 5, 14 juni 1985 nr. 71.

¹ Se § 52.

§ 114.¹ Viser det sig, at nogen er tat ut til lagrettedlem eller meddommer som efter § 106 eller § 107 er utelukket fra at gjøre tjeneste i nogen av de saker, som skal behandles i retsmøtet, bør en anden trækkes eller oppnævnes i hans sted, hvis der er tid til det.

Endret ved lov 14 juni 1985 nr. 71.

¹ Jfr. 91.

§ 115. Før forhandlingen i den enkelte sak begynner, skal rettens formann gjøre lagrettedlemmene eller meddommerne oppmerksom på, at de er utelukket fra å gjøre tjeneste, hvis de er i noget tilfelle som er nevnt i § 106 eller § 107, eller hvis der for deres vedkommende foreligger sådanne omstendigheter som omhandlet i § 108, og han skal oppfordre dem og partene til å si fra, hvis det måtte være tilfellet.¹

Endret ved lover 24 juni 1933 nr. 5, 14 juni 1985 nr. 71.

¹ Jfr. strpl. § 306 tredje ledd.

§ 116. Ingen dommer må være med å avgjøre om han selv er ugild, dersom retten likevel er domfør. Heller ikke bør han være med på avgjørelsen når en annen dommer i samme domstol kan tilkalles i hans sted uten vesentlig ulempe eller utgift.

Endret ved lov 18 juni 1971 nr. 82.

§ 117. Reises spørsmål om utelukkelse forut for det rettsmøte i Høyesterett eller Høyesteretts kjæremålsutvalg hvor saken skal behandles, kan det settes rett til å avgjøre spørsmålet.

Også i andre domstoler kan spørsmål om utelukkelse avgjøres forut for det rettsmøte hvor saken skal behandles. I så fall kan rettens formann treffe avgjørelsen alene dersom retten har flere medlemmer, men det kan også settes alminnelig rett til å avgjøre spørsmålet på forhånd når det kan gjøres uten vesentlig ulempe eller utgift. Er det spørsmål om å utelukke en enedommer eller domstolens formann eller to av domstolens faste medlemmer, kan enedommen eller formannen beslutte at spørsmålet isteden skal forelegges for den nærmest overordnede domstol, eller for Høyesteretts kjæremålsutvalg dersom saken står for lagmannsretten.

Endret ved lover 18 juni 1971 nr. 82, 8 juni 1984 nr. 60, 11 juni 1993 nr. 83.

§ 118. Avgjørelsen træffes ved kjendelse,¹ naar utelukkelse besluttes, eller naar en parts begjæring om utelukkelse forkastes. Er der spørsmål om at utelukke flere dommere, træffes avgjørelsen særskilt for hver enkelt.

Retten kan beslutte at utelukke en dommer eller annen tjenestemand, uten at parterne er hørt. Men den, som der er spørsmål om at utelukke, bør saavidt mulig avkræves erklæring.

Kræver en utelukkelsesgrund nærmere undersøkelse, foretar retten² undersøkelsen av eget tiltak. Handles der om en grund av den art, som er nevnt i § 108, kan retten oppfordre vedkommende part til at gjøre nærmere rede for utelukkelsesgrunden og til at gjøre den sandsynlig³ paa den maate, som retten tillater. Hvis det findes paakravet, kan et retsmøte holdes til behandling av spørsmålet.

¹ Se strpl. §§ 52 og 377, tvml. §§ 164 og 396.

² Se strpl. § 54, tvml. § 166.

³ Jfr. tvml. § 198.

§ 119.¹ Har en part krevd at alle eller de fleste dommerne ved en domstol skal vike sete som ugilde til å delta i behandlingen av en sak, kan den nærmest overordnede domstol, eller Høyesteretts kjæremålsutvalg² dersom saken står for lagmannsretten, etter søknad fra domstolens formann beslutte at saken skal overføres til en annen domstol av samme orden. Den overordnede domstolens avgjørelse kan ikke angripes ved kjæremål eller anke.

Søkes det om slik overføring etter at en domstol i medhold av bestemmelsene i §§ 116 til 118 har avgjort at alle dommere ved domstolen eller de fleste av dem er utelukket fra å gjøre tjeneste i en sak, kan den overordnede domstolen oppheve kjennelsen dersom den finner at utelukkelsen er besluttet uten gyldig grunn.

Endret ved lover 18 juni 1971 nr. 82, 11 juni 1993 nr. 83.

¹ Jfr. § 38 og tvml. § 387.

² Se § 8.

§ 120. Hvis den myndighet, som skal opnævne stedfortræder for en utelukket tjenestemand, finder, at utelukkelsen savner grund, kan den paakjære kjendelsen med opsættende virkning. Avsiges kjendelsen under hovedforhandling, gjælder dette bare, naar saken allikevel utsættes.

Ellers kan en kjendelse, som avgjør, at nogen er ugild, ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

En kjendelse, som negter utelukkelse i de tilfælde, som er nævnt i § 110 tredje led, kan heller ikke angripes ved kjæremaal¹ eller anke.

¹ Jfr. strpl. § 377, tvml. § 397.

§ 121. Naar en tjenestemand er i noget av de tilfælde, som er nævnt i §§ 106 og 107, jfr. § 110, eller naar en part har krævet ham utelukket, maa han bare foreta saadanne handlinger, som ikke kan opsættes uten væsentlig ulempe.¹

Hvis utelukkelse er besluttet, og § 119 ikke kommer til anvendelse, skal uten ophold en anden av rettens tjenestemænd eller en varamand tilkaldes eller stedfortræder opnævnes.²

Den, som er utelukket, kan foreta saadanne handlinger, som ikke taaler at opsættes.

¹ Jfr. strpl. § 343 og tvml. § 384.

² Se §§ 55, 59 og § 61.

7de kapitel. Rettsmøter, rettspråk, rettsferier og forsikring.

Overskriften endret ved lov 7 april 1995 nr. 15 (i kraft 7 april 1995 iflg. res. 7 april 1995).

§ 122. Ved retsmøter forstaas de møter, som en ret holder til forhandling mellem parter eller for at avhøre parter, vidner eller sakkyndige eller foreta granskning, eller som loven særskilt har betegnet som retsmøter.¹

¹ Se §§ 107, 116, 117, 118, 155, strpl. §§ 42, 43, 52, 184 og 237, jfr. § 239, tvml. §§ 93, 153, 164, 247, 252, 303, tvangsl. §§ 11–47 første ledd, sl. § 18, skjl. § 2, lov 28 juni 1974 nr. 58 §§ 65 og 69, kkl. § 149.

§ 123. Rettens formand apner, leder og slutter forhandlingen.¹ Han bestemmer den orden, hvori forhandlingene skal foregaa. Ingen maa ta ordet uten hans tilladelse.

Har retten flere medlemmer, avgjør den samlede ret indsigelser mot formandens procesledelse.

¹ Jfr. strpl. § 278 annet ledd, tvml. § 327.

§ 124. Rettsmøterne er offentlige,¹ hvis ikke andet er bestemt ved lov² eller ved beslutning av retten i henhold til lov.³

Spørsmålet om at utelukke offentligheten forhandles for lukkede dører.

Avlæsning av domsslutningen foregaa alltid offentlig.

¹ Jfr. strpl. § 343 første ledd, tvml. § 384 første ledd jfr. § 403.

² Se § 127 annet ledd, strpl. §§ 117 siste ledd, 118 tredje ledd, 119 annet ledd og 120 tredje ledd, jfr. § 144, tvml. §§ 204 i.f., 205 i.f. jfr. 246, 284, tvangsl. § 5–8 annet ledd, jfr. § 6–1 annet ledd.

³ Se §§ 125–128, tvml. § 209 i.f. jfr. § 246, sl. § 18, lover 28 nov 1898 § 9, 5 mai 1927 nr. 1 §§ 23 og 42, 26 juni 1953 nr. 8 § 8, 15 des 1967 nr. 9 § 65.

§ 125. Retten kan ved kjendelse¹ beslutte, at et retsmøte helt eller delvis skal holdes for lukkede dører, naar hensynet til statens forhold til en fremmed magt eller hensynet til ærbarhet kræver det.²

I krigstid kan retten alltid beslutte forhandlinger for lukkede dører når hensynet til militære operasjoner eller militære avdelingers sikkerhet eller andre særlige grunner krever det.

Endret ved lov 24 juni 1994 nr. 36 (i kraft 1 juli 1997 iflg. res. 13 juni nr. 573).

¹ Se strpl. §§ 52 og 377, tvml. §§ 164, 396 og 397, sjøl. § 479.

² Jfr. strpl. § 117, tvml. §§ 204 og 206.

§ 126. I straffesaker¹ kan retten ved kjennelse² beslutte forhandling for lukkede dører, naar hensynet til privatlivets fred³ eller fornærmedes ettermæle krever det, eller når den siktede⁴ er under 18 år eller når han eller et vitne ber om det av grunner som retten finner fyldestgjørende.

Under etterforskningen⁵ og under bevisoptagelser⁶ til bruk for hovedforhandlingen i straffesaker¹ kan retten alltid ved kjendelse² beslutte at utelukke offentligheten, naar det antages, at den vil kunne vanskeliggjøre oplysningen av saken.

Sak om ærekrænkende uttalelser som ikke er fremsatt offentlig⁷ og som forfølges efter straffelovens §§ 247 og 248, behandles for lukkede dører, med mindre retten av særlige grunner bestemmer noe annet.⁸

Endret ved lover 10 mars 1939 nr. 4, 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71, 1 juli 1994 nr. 50 (i kraft 1 jan 1995 iflg. res. 18 nov 1994 nr. 1008).

¹ Jfr. strpl. § 2.

² Se strpl. §§ 52 og 377.

³ Jfr. strl. § 390.

⁴ Se strpl. § 82.

⁵ Se strpl. kap. 18.

⁶ Se strpl. §§ 237 og 270.

⁷ Jfr. strl. § 7.

⁸ Jfr. § 131 fjerde ledd.

§ 127.¹ I andre saker enn straffesaker kan retten ved kjennelse² beslutte forhandling for lukkede dører, naar hensynet til privatlivets fred³ krever det, eller når den frykter for, at oplysningen av saken ellers vil vanskeliggjøre.

Retten skal alltid holdes for lukkede dører i saker etter ekteskapsloven⁴ eller barneloven⁵ og i saker mellom ektefeller eller fraskilte om fordeling eller tildeling av formuen.⁶

Endret ved lover 26 juni 1937 nr. 13, 8 april 1981 nr. 7.

¹ Jfr. lov 28 nov 1898 § 9.

² Se tvml. §§ 164, 396 og 397.

³ Jfr. strl. § 390.

⁴ Lov 4 juli 1991 nr. 47.

⁵ Lov 8 april 1981 nr. 7.

⁶ Se lov 4 juli 1991 nr. 47 kap. 12 – 14.

§ 128. Ved retslige granskninger¹ kan offentligheden altid udelukkes, naar retten finder det hensigtsmæssig.
1 Se strpl. kap. 12, tvml. kap. 17.

§ 129. Naar et retsmøde holdes for lukkede dører, kan retten allikevel gi adgang for andre end dem, som har med saken at gjøre, hvis særlige grunde taler for det.

§ 130.¹ Når et retsmøde holdes for stengte dører, og retten finner at sakens opplysninger helt eller delvis av særlige grunner bør holdes hemmelig,² inntil videre eller for bestandig, gir den ved kjennelse³ de tilstedeværende pålegg⁴ om det.

Endret ved lov 27 juni 1986 nr. 48.

1 Jfr. lov 5 mai 1927 nr. 1 § 23 tredje ledd.

2 Se strpl. §§ 117–120, tvml. §§ 204, 205 og 209.

3 Se strpl. §§ 52 og 377, tvml. §§ 164 og 396.

4 Jfr. § 199, strl. § 121 og tvml. §§ 204–206 og 209.

§ 131.¹ Ingen må gjengi offentlig noe av forhandlingene i retsmøde utenfor hovedforhandlingen i straffesaker² eller under avhørelse av parter forut for hovedforhandlingen i tvistemål, uten når retten ved kjennelse³ har gitt samtykke.

Når der ellers er grunn til å anta, at offentlig gjengivelse av forhandlinger i et retsmøde vil kunne ha skadelig virkning på opplysningen eller på dømmelsen av saken, kan retten ved kjennelse³ beslutte, at forhandlingene eller visse deler av dem ikke må gjengis offentlig, før endelig dom⁴ er avsagt. Forbudet opheves, når det antas, at grunnen ikke lenger er til stede.

Forhandlingene i saker etter ekteskapsloven eller barneloven og i saker mellom ektefeller eller fraskilte om fordeling eller tildeling av formuen må ikke gjengis offentlig. Heller ikke må dommen i sådanne saker offentliggjøres uten rettens tillatelse. Sådanne tillatelse bør bare gis når særlige grunner taler for det.

Bestemmelsene i tredje ledd får tilsvarende anvendelse på de i § 126 tredje ledd omhandlede saker, når de behandles for lukkede dører. Dog kan offentliggjørelse av dommen også skje hvis den krenkede tillater det og retten ikke har bestemt noe annet i medhold av neste ledd.

Når hensynet til privatlivets fred eller fornærmedes ettermæle krever det, kan retten helt eller delvis forby offentlig gjengivelse av forhandlingene og dommen.

Endret ved lover 25 juni 1937 nr. 13, 10 mars 1939 nr. 4, 22 mai 1981 nr. 27, 14 juni 1985 nr. 71, 1 juli 1994 nr. 50 (i kraft 1 jan 1995 iflg. res. 18 nov 1994 nr. 1008).

1 Jfr. § 199, strl. § 432.

2 Jfr. strpl. § 2.

3 Se strpl. §§ 52 og 377, tvml. §§ 164 og 396.

4 Se tvml. § 161.

§ 131 a. Under forhandlingene i straffesaker er fotografering, filmopptak og opptak for radio eller fjernsyn forbudt. Det er også forbudt å fotografere eller gjøre opptak av den siktede eller domfelte på veg til eller fra retsmøtet eller under opphold i den bygning hvor retsmøtet holdes, om han ikke samtykker.

Dersom særlige grunner taler for det, kan retten under hovedforhandlingen gjøre unntak fra forbudet når det ikke kan antas å ha uheldig virkning for behandlingen av saken og heller ikke andre hensyn taler avgjørende imot. Før tillatelse gis, skal partene ha anledning til å uttale seg.

Kongen kan gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av disse bestemmelser.

Tilføyd ved lov 22 mai 1981 nr. 27.

§ 132. Under offentlig retsmøde kan adgang negtes folk under 18 aar og enhver, som fremstiller sig i en saadan tilstand, at hans nærvær vil stride mot rettens værdighet eller god orden.¹ Det samme gjelder i straffesaker² enhver som er fradømt stemmerett i offentlige anliggender,³ eller som i løpet av de siste fem år er idømt frihetstraff for forbytelse.

Rettens formand kan begrænse antallet av tilhørere for at hindre, at rummet blir overfylt.

Endret ved lov 27 juni 1986 nr. 48.

1 Jfr. § 198 og strl. § 138.

2 Jfr. strpl. § 2.

3 Se strl. § 30 nr. 2 og milstrl. § 20 nr. 2.

§ 133.¹ Rettens formand vaaker over, at forhandlingen foregaar med orden og værdighet. Han kan tilrettevisse enhver, som forstyrrer forhandlingen, eller som kommer med upassende uttalelser eller utilbørlige personlige angrep eller forøvrig optræder paa en maate, som strider mot domstolens værdighet.

Naar en part eller hans lovlige stedfortræder, procesfuldmægtig eller forsvarer er tilrettevist, kan retten beslutte at frata ham ordet, hvis han fremdeles optræder utilbørlig.

Folk, som forstyrrer forhandlingen eller krænker domstolens værdighet, kan vises ut.² De, som er med i saken, kan dog bare vises ut, hvis de optræder utilbørlig, efterat de er tilrettevist; beslutningen træffes av retten.

Naar det regnes like med uteblivelse, at en part eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig vises ut eller fratages ordet,³ bør han først være gjort opmerksom paa denne følge.

1 Jfr. § 198 og strl. § 138.

2 Jfr. tvangsl. § 5–8 annet ledd.

3 Se tvml. §§ 280 fjerde ledd, 289 i.f., 312 og 341 jfr. § 377. Jfr. strpl. §§ 245 annet ledd og 284 tredje ledd.

§ 134.¹ Trænger nogen sig ind i retssalen, efterat han er vist ut, eller vedblir nogen at forstyrre forhandlingene paa anden maate, uagtet han er advaret, kan retten ved kjendelse² beslutte at sætte ham i fængslig forvaring,³ saalænge retsmødet varer, men ikke over tre døgn.

Saa den fængsling er ikke til hinder for, at gjerningen forfølges paa sedvanlig maate;⁴ men den kommer i betragtning ved strafutmaalingen.⁵

- 1 Jfr. § 198.
- 2 Se strpl. §§ 52 og 377, tvml. §§ 164 og 396.
- 3 Se lov 12 des 1958 nr. 7 kap. V.
- 4 Se strl. §§ 138, 246–251, 326.
- 5 Se strl. §§ 62–64, strpl. § 49.

§ 135.¹ Skal nogen, som ikke kan norsk,² ta del i forhandlingen, bruges en tolk, som retten³ har opnævnt eller godkjendt. Nedtegning foregaa paa norsk. Naar sakens vigtighed kræver det, kan retten bestemme, at nedtegning ogsaa skal foregaa paa det fremmede sprog, enten i retsboken eller særskilt som bilag, og forelægges til vedtagelse.

Tolk er unødvendig, naar saavel retten og retsvidnerne som parterne kan det fremmede sprog. I andre sager end straffesaker gjælder det samme ogsaa, naar rettens medlemmer kan sproget, og parterne gir avkald paa tolk.

Under efterforskning i straffesaker⁵ er tolk unødvendig naar dommeren selv kan det fremmede sprog. Brukes retsvidner, som ikke kan norsk, skal saavidt mulig retsforhandlingene og tilførlserne til retsboken gjengives for dem ved tolk.

- Endret ved lov 14 juni 1985 nr. 71.
- 1 Jfr. § 136.
- 2 Jfr. strpl. § 304 siste ledd.
- 3 Se strpl. § 54, tvml. § 166.
- 4 Se § 138.
- 5 Jfr. strpl. § 2.

§ 136.¹ Processkrifter² maa være skrevet paa norsk eller ledsaget av oversættelse. Av bilag og skriftlig bevis,³ som følger med og er avfattet i et fremmed sprog, vedlægges likeledes en oversættelse. Fra disse forskrifter kan retten helt eller delvis gjøre undtagelse, naar alle vedkommende forstaa det fremmede sprog.

Oversættelsen maa være bekrefet av en translator, som er godkjent av det offentlige, eller av en tolk, som retten har opnævnt⁴ eller godkjendt. I andre saker end straffesaker⁵ er dog bekrefte unødvendig, naar parterne er enige om, at oversættelsen er riktig, og retten ikke finder grund til at tvile paa det.

- 1 Jfr. strpl. § 304.
- 2 Se tvml. kap. 10.
- 3 Jfr. tvml. § 252.
- 4 Se § 138.
- 5 Jfr. strpl. § 2.

§ 136 a. Om utvidet rett til bruk av samisk i rettsvesenet gjælder sameloven¹ § 3–4.

- Tilføyd ved lov 21 des 1990 nr. 78.
- 1 Lov 12 juni 1987 nr. 56.

§ 137. Skal nogen, som er døv eller stum, gi forklaring for retten, kan det gjøres gjennom skriftlige spørsmål og svar eller gjennom tolk.

§ 138. Om opnævnelse av retstolk og om tolkens pligter og ugildhet gjælder de regler, som er git om sakkyndige.¹ Likeledes faar §§ 103 og 104 tilsvarende anvendelse.

- Stillingen som retstolk kan forenes med stillingen som rettskriver, protokolfører eller retsvidne.
- 1 Se §§ 107 og 208, strpl. kap. 11 og 12, tvml. kap. 18.

§ 139. Rettenes daglige arbeidstid bør i almindelighet ikke overstige otte timer.

- Paa helligdage maa der ikke holdes retsmøter uten i paatrængende tilfælde.¹

Tilsidesettelse av reglene i denne paragraf medfører ikke at forhandlingen blir ugyldig, eller at den som er innkalt, kan nekte å møte.

- Endret ved lov 24 aug 1990 nr. 54.
- 1 Jfr. strpl. § 144, tvangsl. § 5–10 tredje ledd jfr. § 6–1 annet ledd.

§ 140. Rettsferiene¹ varer fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag, fra og med 1. juli til og med 15. august og fra og med 24. desember til og med 3. januar.

I rettsferiene løper ikke frister for prosesshandlinger som er nødvendige for å avverge uteblivelsesavgjørelser.² Den del av en frist som er igjen ved begynnelsen av en rettsferie, begynner å løpe ved feriens slutt. Skulle en frist ha begynt å løpe i en rettsferie, løper den fra feriens slutt.

Retten kan beslutte at fristen skal løpe i rettsferien dersom saken trenger hurtig behandling eller hensynet til partene ikke taler imot. Beslutningen kan ikke angripes ved kjøremål eller anke. Ved pålegget om prosesshandlinger skal det meddeles parten at det er truffet beslutning om at fristen for handlingen også skal løpe i rettsferien.

- Endret ved lov 24 aug 1990 nr. 54.
- 1 Se lov 17 juli 1925 nr. 11 § 9.
- 2 Se tvml. §§ 277 og 315.

§ 141. Når ikke annen fremgangsmåte er fastsatt i eller i medhold av lov, gis muntlig forsikring ved at den som tar imot forsikringen, spør: «Forsikrer De at ...» Til dette svarer den som skal gi forsikring, stående: «Det forsikrer jeg.»

- Når forsikring gis skriftlig, brukes disse bekreftelsesord: «Det forsikrer jeg.»

Opphevet ved lov 27 juni 1986 nr. 48, tilføyd igjen ved lov 7 april 1995 nr. 15 (i kraft straks iflg. res. 7 april 1995 nr. 286), endret ved lover 2 juni 1995 nr. 26 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 514), 23 juni 1995 nr. 34 (i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 23 juni 1995 nr. 571).

§ 142. Kongen kan gi nærmere regler om bruk av kapper og annet antrekk under rettsmøter for dommere og rettens personale forøvrig, advokater og aktorer og andre representanter for påtalemyndigheten

§§ 143–144. (Opphevet¹ ved lov 24 aug 1990 nr. 54 fra 1 jan 1991.)

¹ Opphevelsen er ikke gjort gjeldende for saker hvor forlikklage eller stevning er kommet inn til domstolen før 1 jan 1991).

8de kapitel. Frister¹ og opreisning.

¹ Jfr. § 142 og tvml. § 109.

§ 145.¹ Naar denne lov eller lovene om rettergangsmaaten for tvistemaal² og i straffesaker eller loven om tvangsfuldbyrdelse har fastsat en frist, som maa gives ved indkaldelse til retsmøte³ eller til møte for dommer, skal til fristen lægges den tid, som antagelig vil gaa med til at reise fra opholdsstedet til retsstedet og til at forberede reisen.

¹ Jfr. skjl. § 2.

² Jfr. tvml. § 277.

³ Se § 122.

§ 146.¹ Skal en forkynnelse foregå i løpet av en frist, kreves at skriftet før utløpet av fristen er avgitt til den offentlige tjenestemann som skal utføre forkynnelsen, eller til postoperatør eller den telegraf- eller telefonstasjon som skal utføre forkynnelsen eller bringe skriftet fram til vedkommende tjenestemann.

Skal en meddelelse, begjæring eller erklæring i en sak avgis i løpet av en frist, er det, når ikke annet er bestemt, nok at skriftet før utløpet av fristen er avgitt til postoperatør eller den telegraf- eller telefonstasjon eller offentlige tjenestemann som skal bringe skriftet fram. Det samme gjelder når en frist skal avbrytes ved saksanlegg eller tilsvarende skritt eller ved prosessvarsel til tredjemann.

Kommer ikke skriftet fram, eller blir forkynnelsen ikke utført, må de nevnte rettergangskritt gjentas innen 1 uke² etter at vedkommende har fått vite om dette eller burde ha forstått det, eller om den opprinnelige frist er kortere, innen en frist av samme lengde som denne. Ble rettergangskrittet ikke foretatt ved rekommandert brev eller telegram, må det dog i alle slike tilfelle senest være gjentatt innen 1 måned etter det tidspunkt da skrittet opprinnelig skulle vært foretatt, enten ved rekommandert brev eller telegram eller ved bevislig overlevering av skriftet til rette vedkommende på bestemmelsesstedet.

Kongen kan gi nærmere regler om at avgivelse med virkning etter denne paragraf skal kunne skje også til tjenestemann, postoperatør eller telegraf- eller telefonstasjon i fremmed stat.

Endret ved lover 14 feb 1969 nr. 9, 9 jan 1998 nr. 5.

¹ Jfr. § 181 fjerde ledd, tvml. §§ 63 og 66.

² Se §§ 148 og 149.

§ 147. Naar en ret eller en dommer har fastsat en frist, eller naar loven lar en retsavgjørelse være utgangspunkt for en frist, begynner fristen, hvis ikke andet er bestemt,¹ å løpe fra det tidspunkt, da fristbestemmelsen eller retsavjørelsen er lovlig forkyndt² eller meddelt.³

¹ Se §§ 154 annet ledd og 214 annet ledd, strpl. §§ 310, 379, 409 og 421, tvml. §§ 146 fjerde ledd, 159 annet ledd, 408 annet ledd, tvangsl. §§ 11–34 annet ledd og § 11–51 femte ledd, kkl. § 153 annet ledd, sl. §§ 28 og 40, lov 21 des 1979 nr. 77 § 63.

² Se §§ 159 flg.

³ Se § 186.

§ 148.¹ Ved beregning av frister, som er bestemt efter dage, telles ikke den dag med, da fristen begynner å løpe. Derimot medregnes møtedagen eller den dag, da den handling, fristen gjelder, tidligst kan foretages eller senest maa være foretatt.

Frister, som er bestemt efter uker, maaneder eller aar, ender paa den dag i den sidste uke eller den sidste maaned, som efter sit navn eller sit tal svarer til den dag, da fristen begynner å løpe. Har ikke maaneden dette tal, ender fristen paa den sidste dag i maaneden.

Avslutningen av en frist kan ogsaa betegnes ved en bestemt kalenderdag.

¹ Jfr. § 142 og tvml. § 109.

§ 149.¹ Ender en frist paa en lørdag, helgedag eller dag som etter lovgivningen er likestilt med helgedag forlenges fristen til den nærmest følgende virkedag.

Er fristen fastsatt i timer, reknes ikke helgedager og dager som etter lovgivningen er likestilt med helgedager, med i dens løp.

Endret ved lov 1 juni 1979 nr. 24.

¹ Jfr. § 142.

§ 150. Hvis fristen til å foreta den samme processhandling løper ut til forskjellige tider for flere procesfæller,¹ kan en procesfælle fremdeles foreta handlingen, efterat hans egen frist er løpet ut, saalænge fristen løper for en anden procesfælle, som ogsaa foretar handlingen.

¹ Jfr. tvml. §§ 68–73.

§ 151. Retten¹ kan forkorte baade de lovbestemte frister² og de, den selv har fastsat, hvis parterne er enige eller den part, som har fristen, samtykker.

Er en part hindret fra å foreta processhandlingen før utløpet av fristen, kan retten,¹ hvis han begjærer det, forlænge fristen enten fra først av eller under dens løp.³ Er fristen lovbestemt, kan den bare forlænges, hvis det særlig er bestemt ved lov. At parterne er enige om forlængelse, er ikke avgjørende.⁴ En frist, som en gang er forlænget, maa ikke paany forlænges, uten at den anden part saavidt mulig har faat adgang til å uttale sig.

Mot negtelse av at forlænge en frist kan kjæremaal ikke anvendes.

- 1 Se strpl. § 54, tvml. § 166.
- 2 Jfr. tvml. § 105 annet ledd.
- 3 Jfr. §§ 153–158.
- 4 Jfr. tvml. §§ 105 og 109.

§ 152. Hvis en proceshandling ikke blir foretat paa den tid eller indenfor den frist, som er fastsat, kan den ikke foretages senere, saafremt ikke andet er bestemt ved lov.¹

De lovbestemte følger av, at en proceshandling forsømmes, indtræder av sig selv, hvis ikke andet er bestemt ved lov.²

Naar følgen bare indtræder efter begjæring, kan en proceshandling foretages ogsaa efter utløpet av fristen, saalænge begjæringen ikke er fremsat, eller hvis det gjælder forsømmelse i et retsmøte, saalænge forhandlingen om den fremsatte begjæring endnu ikke er avsluttet.

- 1 Jfr. §§ 152 tredje ledd, 153–158, strpl. § 318 og 379. Jfr. ogsaa tvml. § 346.
- 2 Se strpl. § 87, tvml. § 277 tredje ledd jfr. §§ 280 annet ledd og 289 annet ledd, 303, 308, 313, 315, 318 jfr. 340, § 376 første ledd jfr. 381 annet ledd og 414 annet ledd.

§ 153.¹ I andre saker end straffesaker² kan den, som har forsømt en frist eller et retsmøte og derved er blitt avskaaret fra en proceshandling, kræve opreisning mot forsømmelsen og ny frist eller nyt retsmøte fastsat, hvis han gjør det sandsynlig,³ at forsømmelsen ikke kan lægges ham eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig til last,⁴ eller hvis særlige omstændigheter ellers taler for opreisning og forsømmelsen ikke er forsættelig.⁵

Som selvforskyldt kan en forsømmelse betrages, naar parten eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig har undlatt at begjære forlængelse av en frist før dens utløp⁶ eller omberammelse eller utsættelse av et retsmøte, skjønt han visste om hindringen og hadde anledning til at fremsætte begjæringen.

- 1 Jfr. tvangsl. § 2–7, skjil. §§ 31 (jfr. 58 i.f.) 58 første ledd i.f., 15 des 1967 nr. 9 §§ 25, 52, 29 mai 1970 nr. 33 § 22, 4 feb 1977 nr. 4 § 65.
- 2 Jfr. strpl. § 2 og § 347, jfr. §§ 371 og 379.
- 3 Jfr. tvml. § 198.
- 4 Jfr. tvml. §§ 89 og 90.
- 5 Jfr. § 154, tvml. §§ 408 annet ledd, 424 annet ledd, 450, 469 tredje ledd, kkl. § 153 tredje ledd, sl. § 28 annet ledd, lov 28 juni 1974 nr. 58 § 40.
- 6 Se § 151 annet ledd.

§ 154. Begjæring om opreisning maa fremsættes senest en maaned, efterat der blev anledning til det, eller hvis den oprindelige frist er kortere, inden en frist av samme længde som den. Mot forsømmelse av denne frist gives ikke opreisning.¹

Naar tre aar er gaat, efterat en dom eller kjendelse er avsaagt, kan opreisning ikke mer gives mot oversittelse av fristen til anke, kjæremaal eller oppfriskning.²

Bestemmelsene i denne paragraf kan fravikes ved overenskomst med fremmed stat.

Endret ved lov 13 juni 1969 nr. 27.

- 1 Jfr. tvml. §§ 351 og 360.
- 2 Se tvml. § 346 jfr. § 381.

§ 155. Begjæring om opreisning fremsættes gjennom processkrift¹ eller i retsmøte. Begjæringen maa opplyse de omstændigheter, som den grundes paa, og de bevis, som skal gjøre dem sandsynlige.²

Samtidig maa den forsømte proceshandling foretages, hvis der er anledning til det. Er et retsmøte forsømt, og opreisningsspørsmålet blir avgjort i et senere retsmøte, kan den videre behandling av saken fortsættes i dette møte.

- 1 Se § 136 og tvml. kap. 10.
- 2 Jfr. tvml. § 198.

§ 156. Begjæringen avgjøres ved kjendelse¹ av den ret,² som har saken, eller som proceshandlingen skulde foretages for.³ Retten² avgjør, om den anden part skal høres for avgjørelsen.

Blir opreisning git, kan avgjørelsen ikke angripes ved kjæremaal eller anke uten paa det grundlag, at der efter loven ikke er adgang til at gi opreisning.

- 1 Se tvml. §§ 164 og 396.
- 2 Se tvml. § 166.
- 3 Jfr. skjil. § 31 annet ledd, tvangsl. § 2–7.

§ 157. Begjæring om opreisning har ikke opsættende virkning, medmindre retten¹ ved kjendelse² beslutter at stanse saken,³ indtil begjæringen er avgjort. Dette kan retten beslutte, hvis den finder det utvisomt, at der er grund til opreisning, eller hvis uoprettelig tap ellers kunde voldes.

- 1 Se tvml. § 166.
- 2 Se tvml. §§ 164 og 396.
- 3 Jfr. tvml. § 109.

§ 158. Blir opreisning git, sættes saken tilbake i samme stilling som før forsømmelsen.

Utgiftene ved forhandling om begjæringen og ved rettergang, som har tapt sin betydning ved opreisningen, falder den til last, som har begjært opreisning, medmindre motparten ved sit forhold har fremkaldt forsømmelsen.

9de kapitel. Forkyndelser og meddelelser.¹

- 1 Jfr. overenskomster 30 jan 1931 art. 2–5, 1 mars 1954 I, 15 nov 1965.

§ 159. Forkyndelser og de meddelelser, som gives i anledning av en rettsak, skal foregaa efter reglerne i dette kapitel, hvis ikke andet er bestemt ved lov¹ eller følger av forholdets art.

Endret ved lover 3 juni 1980 nr. 34, 17 des 1982 nr. 87, 3 juni 1983 nr. 44, 7 juni 1985 nr. 56.

- 1 Se tvangsl. §§ 5–14 jfr. § 6–4 annet ledd og § 6–3 første ledd i.f., lover 14 des 1917 nr. 17 § 16 post 1, 15 mars 1940 nr. 3 § 130 punkt 4, 2 mai 1947 nr. 1 § 10, 18 des 1959 nr. 1 § 9, 15 des 1967 nr. 9 § 67, 21 des 1979 nr. 77 § 13, sjøl. § 177.

§ 160. Det, som skal forkyndes, maa foreligge skriftlig. Det maa være underskrevet og datert, hvis det ikke bare er bilag til et andet skrift.

Et eksemplar av skriftet eller en avskrift av det maa efter reglerne i §§ 162–185 overgives til den, det skal forkyndes for, eller stilles til raadighet for ham. Har nogen ret til at ta imot forkyndelse for flere uten at være deres fælles procesfuldmægtig, skal han ha et eksemplar eller en avskrift for hver av dem.¹

¹ Jfr. tvml. §§ 38, 73 og 78.

§ 161. Den, som lar en forkyndelse utføre, bør skaffe de nødvendige eksemplarer eller avskrifter.¹ Gjør han det ikke, skal den, som utfører forkyndelsen, ta de avskrifter, som trænges.

¹ Se §§ 160 annet ledd og 177 samt tvml. § 123 annet ledd.

§ 162. Alle eksemplarer av skriftet maa være forsynt med en bevidnelse om, at de er likelydende, og alle avskrifter med en bevidnelse om, at de er rigtige. Bevitnelsen må være gitt av en offentlig tjenestemann eller en advokat.

Rettskriver, notarius og stevnevidner pligter at gi bevidnelse, naar nogen kræver det.

Endret ved lov 14 feb 1969 nr. 9.

§ 163. Det skrift som skal forkynnes kan overgis i lukket omslag. Omslaget må være forsynt med en bevitnelse, som angir, hvem som lar forkynningen utføre, og det, som ellers er nødvendig for å betegne skriftet,¹ hvis ikke forkynningen foregår postalt etter § 163 a eller gjennom rekommandert brev etter § 178. Bevitnelsen gis av en offentlig tjenestemann eller en advokat, og omslaget lukkes med hans segl. § 162 andet led faar anvendelse.

Endret ved lover 14 feb 1969 nr. 9, 7 juni 1985 nr. 56, 9 jan 1998 nr. 5.

¹ Jfr. § 177 tredje ledd.

§ 163 a.¹ Dokumenter som skal forkynnes fra de offentlige myndigheter som er nevnt i annet ledd, sendes til den de skal forkynnes for direkte gjennom postoperatør, enten i vanlig brev vedlagt mottakskvittering eller i rekommandert brev.² Forliksrådets dokumenter kan også forkynnes i vanlig brev uten mottakskvittering.

Følgende myndigheter foretar forkynning postalt etter reglene i denne bestemmelse: De alminnelige domstoler, jordskifterettene, vergemålsrettene, forbrukertvistutvalget, påtalemyndigheten, namsmenn, lensmenn og fylkesmenn.

En domstol kan pålegge en klager eller en saksøker å fremskaffe motpartens adresse.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om postforkynning.³

Tilføyd ved lov 7 juni 1985 nr. 56, endret ved lover 11 juni 1993 nr. 83, 9 jan 1998 nr. 5.

¹ Jfr. § 178.

² Jfr. § 188.

³ Forskrift 11 okt 1985 nr. 1810.

§ 164. Telegraf og telefon kan i den utstrækning, Kongen bestemmer, brukes til at meddele det, som skal forkyndes, til den, som skal utføre forkyndelsen.¹

Kongen gir nærmere regler om hvorledes det skal kontrolleres at den meddelelse som blir mottatt, stemmer med det telegraferte eller telefonerte skrift. Overensstemmelsen bevitnes av en offentlig tjenestemann eller en advokat både på det telegraferte eller telefonerte skrift og på den telegraf- eller telefonmeddelelse som blir utferdiget.

Den meddelelse, som er utferdiget, betragtes derefter som en bekræftet avskrift av det telegraferte eller telefonerte skrift.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 14 feb 1969 nr. 9.

¹ Jfr. § 189.

§ 165.¹ Annen forkynning enn postal forkynning etter § 163 a kan alltid utføres av et stevnevitne.

Istedenfor stevnevitne kan offentlige myndigheter bruke en ansatt ved politiet² eller i fengselsvesenet når det gjelder forkynning i straffesaker.³ Overfor tjenestegjørende militærpersoner kan forkynning i straffesaker også skje ved befalingsmenn eller militærpoliti. Hvis det er nødvendig for at vinde tid, kan offentlige myndigheter i andre saker la forkyndelse utføre ved en, som retten har bemyndiget til det. Om dem, som saaledes utfører forkyndelser, gjelder det, som er bestemt om stevnevidner.

Endret ved lover 13 feb 1976 nr. 2, 7 juni 1985 nr. 56, 16 juni 1989 nr. 68, 24 juni 1994 nr. 36 (i kraft 1 juli 1997 iflg. res. 13 juni 1997 nr. 573).

¹ Jfr. § 63 og lov 5 feb 1932 nr. 2 § 14 annet ledd.

² Se lov 4 aug 1995 nr. 53.

³ Jfr. strpl. § 2.

§ 166. Stevnevidner pligter at utføre forkyndelser, naar en offentlig myndighet kræver det. Hvis ophold kan undgaas, pligter de at utføre forkyndelser ogsaa utenfor sin kreds.

Efter begjæring av andre er stevnevidnerne pligtige til at utføre forkyndelser indenfor sin kreds, naar forkyndelsen efter lovgivningen er nødvendig og det, som begjæres forkyndt, er i lovlig stand. Forlanges ellers meddelelser, som ikke strider mot lov eller ærbarhet, forkyndt ved stevnevidner, kan de ikke negte at utføre forkyndelsen, medmindre den vil være til hinder for andre forretninger, eller meddelelsen aapenbart er uten retslig betydning. Negter et stevnevidne at utføre en forkyndelse, kan spørsmålet forelægges for stedets herreds- eller byret eller for den ret, som har saken.

§ 167. Paa helligdage eller utenfor almindelig dagstid bør forkyndelsen ikke foregaa uten nødvendighet.

§ 168. Forkyndning ved stevnevitne skal såvidt mulig¹ foregå for vedkommende personlig, helst på hans bopæl² eller stadige arbejdssted.³ Foregår den for han personlig, er den gyldig, hvorsomhelst han treffes.

Endret ved lov 7 juni 1985 nr. 56.

- 1 Jfr. § 169.
- 2 Jfr. § 170.
- 3 Jfr. § 195.

§ 169. Træffes han ikke selv paa bopæl eller stadig arbejdssted,¹ kan forkyndelsen foregaa for en voksen person av samme husstand, som er tilstede der.²

Paa bopælen kan forkyndelsen ogsaa foregaa for den, han bor hos, eller for en voksen person av dennes husstand. Likeledes kan forkyndelsen foregaa for huseieren eller en, som paa hans vegne fører tilsyn med huset, om de bor der.²

Paa arbejdsstedet kan forkyndelsen tillike foregaa for arbejdsherren eller en arbejdsformand eller, om det er et kontor, for en betjent, som er ansat der.²

- 1 Jfr. § 195.
- 2 Se §§ 175, 176, 185 og 212.

§ 170.¹ For en forretningsdrivende, som har fast forretningssted,² kan forkyndelsen altid foregaa paa forretningsstedet, hvis saken reiser sig av forretningen. Træffes han ikke selv, kan forkyndelsen foregaa for en betjent, som er ansat der.³

Hvis ikke noget fast forretningssted kan paavises, kan forkyndelsen foregaa paa det sidste faste forretningssted for en voksen person, som stadig er tilstede der,³ saafremt der ikke er gaat mer end seks maaneder, siden det sidst blev benyttet.

- 1 Jfr. lov 21 juni 1985 nr. 78 §§ 3–1 til 3–6.
- 2 Jfr. § 195.
- 3 Se §§ 175, 176, 185 og 212.

§ 171.¹ Har en person, som opholder sig her i riket, hverken bopæl eller stadig arbejdssted her, og er han ogsaa forgjæves søkt personlig, kan forkyndelsen foregaa paa hans midlertidige opholdssted for en voksen person av samme husstand eller for den, han opholder sig hos, eller for en voksen person av dennes husstand.

- 1 Se §§ 175, 176, 185 og 212.

§ 172. Den, som selv er part i saken, kan ikke ta imot forkyndelse for motparten.

§ 173. Det skrift, som stevnevidnet avleverer ved forkyndelsen, forsyner han med en underskrevet paategning om, naar, hvor og for hvem forkyndelsen er foregaaet. Dog er dette ikke nødvendig med indkaldelse til retsmøter, som forkyndes for de indkaldte personlig.

§ 174. Foregaa forkyndelsen for vedkommende personlig, kan han forlange, at stevnevidnet skal læse op skriftet for ham eller si, hvad det indeholder.

Negter han at ta imot skriftet, kan stevnevidnet lægge det igjen eller lægge det ind til avhøring paa rettens kontor eller paa nærmeste poststed eller paa et andet høvelig sted.¹ Stevnevidnet skal saavidt mulig la ham faa vite, hvor han kan faa skriftet, og si ham, at forkyndelsen er lovlig utført til trods for negtelsen. Gjælder det indkaldelse til personlig møte, skal stevnevidnet tillike saavidt mulig meddele ham indholdet av skriftet.

- 1 Jfr. § 182 tredje ledd.

§ 175.¹ Den, som faar noget forkyndt paa en andens vegne efter §§ 169–171, skal uten ophold underrette vedkommende om forkyndelsen og overgi skriftet til ham, hvis han kan gjøre det uten utgift eller særlig besvær. Han skal straks si fra, hvis han vet om noget, som kan være til hinder for, at vedkommende i tide faar underretning.

- 1 Jfr. § 212.

§ 176. Negter de, som er nævnt i §§ 169–171, at ta imot skriftet paa vedkommendes vegne, eller er de hindret fra at gi underretning, eller findes der ikke nogen, som forkyndelsen kan foregaa for, skal stevnevidnet efterlate i lukket omslag en skriftlig meddelelse om, at skriftet kan hentes paa rettens kontor eller paa nærmeste poststed eller paa et andet høvelig sted.¹

Er det sted, hvor forkyndelsen foregaa, stængt, eller er det av andre grunde hensigtsmessig, skal stevnevidnet slaa meddelelsen op paa døren eller anbringe den paa anden iøinefaldende maate. Bor der folk i nærheten, bør han tillike underrette etpar av dem om forkyndelsen og opfordre dem til at gjøre vedkommende opmerksom paa den.

- 1 Jfr. § 182 tredje ledd.

§ 177. Om forkyndelsen skal stevnevidnet gi bevidnelse enten paa et eksemplar av det skrift, som er forkyndt, eller paa en avskrift av det eller i et særskilt skrift.¹

Bevidnelsen skal oplyse, hvem forkyndelsen er foregaaet for, og naar og hvor den er utført. Er den ikke foregaaet for vedkommende personlig,² skal tillike de omstændigheter oplyses, som dens lovlighet avhænger av. Likeledes skal det oplyses, om mottageren har uttalt noget eller stevnevidnet ellers har faat vite noget, som kan ha betydning for spørsmålet, om forkyndelsen er lovlig, eller om vedkommende i tide vil faa skriftet.

Blir bevidnelsen git i særskilt skrift, maa den tillike oplyse, hvem det er, som har latt forkyndelsen utføre, og det, som ellers er nødvendig for at betegne det skrift, som er forkyndt.

- 1 Jfr. § 182.
- 2 Se §§ 169–171.

§ 178. Naar en forkyndelse efter særskilt lovbestemmelse kan foregaa gennem rekommandert brev,¹ maa en offentlig tjenestemand indlevere til postoperatør det eksemplar eller den avskrift, som skal overgives til vedkommende. Han gir skriftet eller omslaget paategning om, naar det er indleveret til postoperatør.² § 162 sidste led faar tilsvarende anvendelse.

Forkyndelsen ansees for utført to uker³ efter indleveringen til postoperatør, hvis ikke vedkommende har faat brevet tidligere.⁴

Reglene i denne paragraf gjelder ikke forkynning etter § 163 a.

Endret ved lover 7 juni 1985 nr. 56, 9 jan 1998 nr. 5.

1 Se § 195 annet ledd, skjl. § 29, sjøl. § 177.

2 Jfr. § 163.

3 Se §§ 148 og 149.

4 Jfr. § 195 i.f.

§ 179. Forkyndelse¹ kan foregaa underhaanden, naar den, som skal ha forkyndelsen, gir bevis for, at han har faat skriftet.

Mellom offentlige tjenestemenn og advokater er en skriftlig erkjennelse bevis nok.

Ellers må underskriften være bevidnet av en dommer, rettskriver, notarius, sakfører eller et stевнеvidne.

Erkjendelsen bør være datert. Skrives den særskilt, bør den tydelig betegne det skrift, som er mottatt, og oplyse, hvem det er, som lar forkyndelsen utføre. Denne pligter paa begjæring at gi skriftlig erkjennelse for, at han har latt forkyndelsen utføre.

Endret ved lover 21 juni 1935 nr. 8, 4 des 1964 nr. 2.

1 Se § 160.

§ 180. Forkyndelse i utlandet for norske offentlige tjenestemænd, som er ansat der, kan foregaa gjennom deres foresatte.

Forkyndelse for norske militære i tjeneste utenfor rikets grænser foregaar gjennom deres foresatte.

Ellers foregaar forkyndelse for personer, som har kjendt bopæl eller opholdssted i utlandet, paa den maate, som der er hjemlet,¹ eller gjennom vedkommende norske legation eller konsulat,² hvis den fremmede lovgivning ikke er til hinder.³

Naar begjæring fra en ret⁴ er nødvendig for at faa utført en forkyndelse,⁵ kan enhver ret utfærdige begjæringen.

1 Jfr. overenskomster 30 jan 1931 art. 2–5, 1 mars 1954 I, 15 nov 1965. Se også nærv. lovs § 51.

2 Jfr. lov 18 juli 1958 nr. 1 § 1.

3 Jfr. overenskomster 30 jan 1931 art. 4, 1 mars 1954 I, 15. nov 1965 art. 8.

4 Se strpl. § 54, tvml. § 166.

5 Jfr. § 49.

§ 181.¹ Når en forkyndelse ikke kan foregå på noen av de måter, som foran er nevnt,² og heller ikke noen annen fremgangsmåte er foreskrevet,³ kan retten⁴ i andre saker enn straffesaker bestemme at en avskrift av det som skal forkyndes eller av det vesentligste innhold skal slås opp på rettsstedet sammen med en melding om at skriftet kan hentes på rettens kontor.⁵

Gjælder det et skrift, hvorved sak reises, skal der tillike saavidt mulig paa vedkommendes sidste kjente opholdssted lægges ned en meddelelse om, at skriftet kan hentes paa rettens kontor. Endvidere skal skriftet helt eller i utdrag rykkes ind i Kundgjørelsestidende⁶ og i et eller flere blad paa hans sidste kjente bosted eller opholdssted her eller i utlandet. Har retten formodning om, hvor han opholder sig, bør den desuten søke at gi ham underretning gjennom rekommandert brev eller gjennom kundgjørelse i et blad, som er utbredt paa stedet.

I andre særlig viktige tilfelde bør retten⁴ bestemme, at den samme fremgangsmaate skal følges.

En forkyndelse efter denne paragraf ansees for utført, naar fire uker⁷ er gaat efter oplaget paa retsstedet, hvis ikke retten har fastsat et længere tidsrum, eller den person, som forkyndelsen gjælder, melder sig tidligere for retten og tar imot skriftet.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 9 jan 1998 nr. 5.

1 Se lov 8 april 1981 nr. 7 § 10.

2 Se §§ 164–180.

3 Se note 2 til § 159.

4 Se strpl. § 54, tvml. § 166.

5 Jfr. § 182 tredje ledd.

6 Se lov 11 okt 1946 nr. 1.

7 Se §§ 148 og 149.

§ 182. Om forkyndelsen skal den, som har forlangt den, i tide faa meddelelse, ledsaget av de dokumenter, som hører til.

Har forkyndelse ikke kunnet foregaa, skal han uten ophold faa meddelelse om det, som er foretat, og om grunden til, at forkyndelsen ikke har kunnet utføres.

Er det skrift, som skal avleveres, lagt ind til avhøring paa et offentlig kontor,¹ skal dette gi meddelelse, hvis skriftet blir hentet.

1 Se §§ 174 annet ledd, 176 første ledd og 181.

§ 183. Selv om der har været feil ved iverksættelsen av en forkyndelse, er den lovlig,¹ naar det avleverte skrift er kommet frem til rette vedkommende. I saa fald ansees forkyndelsen for utført paa det tidspunkt, da han bevislig har faat skriftet.

1 Jfr. §§ 51 og 180 tredje ledd.

§ 184. Naar den, som skal ha en forkyndelse, ikke har kjendt bopæl eller opholdssted, pligter politiet at foreta undersøkelse, hvis en ret¹ forlanger det.

1 Se strpl. § 54, tvml. § 166.

§ 185. Er en forkyndning ikke foregået for vedkommende personlig ved stævnevitne, og er det av stor betydning at den kommer riktig frem, skal vedkommende søkes underrettet om forkyndningen dersom det kan gjøres i tide.

Endret ved lov 27 juni 1986 nr. 48.

§ 186.¹ Naar noget skal meddeles,² og loven ikke paabyr forkyndelse, skal meddelelse gives paa den maate, som i hvert tilfælde findes hensigtsmessigst.³

Bevidnelse av en offentlig myndighet eller vedkommendes skriftlige erkjendelse er bevis for, at meddelelsen er git. Motbevis er ikke utelukket.

¹ Jfr. tvml. § 123 annet ledd.

² Jfr. § 159.

³ Jfr. tvml. § 465.

§ 187.¹ Meddelelse, som gives til vedkommende personlig i et retsmøte² om indholdet av retsboken, træder istedenfor forkyndelse, hvis ikke andet er bestemt ved lov. Dog skal vedkommende spørges, om han forlanger en skriftlig gjengivelse; i saa fald meddeles denne om mulig inden 24 timer.

¹ Jfr. skj. § 2.

² Se § 122.

§ 188. Naar en offentlig myndighet forlanger det, skal statens postselskap sørge for, at brev,¹ som gjælder rettsaker, blir bragt til adressaten, selv om brev ellers ikke bringes om til adressaterne paa vedkommende sted.

Endret ved lov 9 jan 1998 nr. 5.

¹ Jfr. § 163 a.

§ 189. Telegraf kan brukes til at avgi skriftlige meddelelser, begjæring og erklæringer¹ til retten efter nærmere bestemmelse av Kongen.

¹ Jfr. § 164.

§ 190. Nærmere regler om forkyndelser og meddelelser kan Kongen gi.¹

¹ Res. 24 juni 1927 (som endret), forskrifter 10 sep 1964 nr. 1, 12 sep 1969 nr. 5.

§ 191. For staten er det statsministeren eller vedkommende departementschef, som tar imot forkyndelser og meddelelser; for en fylkeskommune er det fylkesordføreren; for andre kommuner er det ordføreren.

For offentlige indretninger og for stiftelser, sparebanker, foreninger, selskaper, statsforetak eller boer mottages forkyndelser og meddelelser av den, som styrer deres anliggender eller, hvis de styres av flere i forening, av styrets formand. Er der ingen formand, kan de rettes til ethvert medlem av styret.

Disse bestemmelser gjælder ikke, hvis andet er bestemt ved lov.¹

Endret ved lover 13 juni 1975 nr. 43, 30 aug 1991 nr. 71.

¹ Se kkl. § 149 fjerde ledd, sl. §§ 20 og 29, lov 15 mars 1940 nr. 3 § 122 nr. 1 i.f.

§ 192.¹ Den, som har prokura² eller anden almindelig fuldmagt³ til at varetta fuldmagtsgiverens anliggender, kan ta imot forkyndelser og meddelelser paa hans vegne i rettsaker, som falder indenfor fuldmagtens omraade.

¹ Jfr. tvml. § 271, skj. § 21, lover 14 des 1917 nr. 16 § 28, 17 juli 1925 nr. 11 § 24, 12 juni 1931 nr. 1 §§ 18 og 27, 3 mars 1961 nr. 4 § 31, 15 des 1967 nr. 15 § 67, anordn. 7 aug 1925 § 3, 29 mai 1970 nr. 33 §§ 12 og 45, sjøl. § 73.

² Se lov 21 juni 1985 nr. 80.

³ Se f.eks. lover 15 mars 1940 nr. 3 § 71, 4 juni 1976 nr. 59 §§ 8–12 og 8–13, sjøl. § 104 og § 137.

§ 193. Naar en part har git almindelig procesfuldmagt for en sak, kan forkyndelser og meddelelser i denne sak rettes til procesfuldmægtigen,¹ hvis ikke andet er bestemt ved lov.²

Forkynnelser og meddelelser om anke eller kjøremål mot avgjørelser som avslutter en sak eller en selvstendig del av en sak, eller om oppfriskning³ eller gjenopptakelse kan ikke rettes til prosessfullmektigen med mindre prosessfullmakten uttrykkelig hjemler det eller tillike bemyndiger til å foreta de nevnte rettergangsskritt. Det samme gjælder om forkyndelser og meddelelser i anledning av fullbyrdelse av en dom eller kjendelse.

Når innkalling til et rettsmøte forkyndes for en part personlig, skal hans prosessfullmektig gis meddelelse om møtet.

Endret ved lover 20 juni 1952 nr. 3, 11 juni 1993 nr. 80 (se dens V – i kraft 1 aug 1995 iflg. res. 2 juni 1995 nr. 513).

¹ Se tvml. §§ 47, 49 og 50, jfr. tvangsl. § 5–1 første ledd og § 6–1 første ledd, skj. § 2, kkl. § 149 fjerde ledd, sl. § 22.

² Se §§ 193 annet ledd og 197, tvml. §§ 105, 106, 115, 116, 118, 277.

³ Se tvml. §§ 346 og 381 fjerde ledd.

§ 194.¹ Har nogen git en anden fuldmagt til at ta imot forkyndelser og meddelelser i sit sted,² kan forkyndelser og meddelelser rettes til fuldmægtigen, naar det gjælder saker, som parterne har fri raadighet over.³ Viser det sig eller gir omstændighetene grund til at tro, at en forkyndelse ikke paa denne maate er naadd frem til fuldmagtsgiveren, bør retten⁴ underrette ham om forkyndelsen, hvis det kan gjøres i tide.

I saker, som parterne ikke har fri raadighet over,³ kan saadan fuldmagt bare gives, hvis retten⁴ godkjenner det. Godkjendelsen kan naarsomhelst tilbakekalles.

¹ Jfr. tvml. §§ 48 og 277, tvangsl. § 5–14 jfr. § 6–1 annet ledd.

² Jfr. kkl. §§ 130 tredje ledd og 132, lov 28 nov 1898 § 8.

³ Se § 197, tvml. kap. 28, 29 og 30 og lov 20 mai 1927 nr. 1.

⁴ Se strpl. § 54, tvml. § 166.

§ 195. Hvis en part ikke her i riket har bopæl eller fast arbeidssted eller foretningssted, hvor forkyndelse kan foregaa efter reglerne i §§ 168, 169 og 170 første led, og han heller ikke har en procesfuldmægtig,¹

som har bopæl eller kontor paa retsstedet eller i nærheden av det, kan retten,² om nødvendig gennem forkyndelse, paalægge ham at opgi inden en fastsat frist en person, som er bosat paa retsstedet eller i nærheden av det, til hvem forkyndelser og meddelelser under saken kan rettes.³ Rettens beslutning kan ikke angripes ved kjæremaal eller anke.

Forpligtelsen varer, til saken er avgjort ved retskraftig dom.⁴ Efterkommer han ikke forpligtelsen, kan forkyndelse foregaa gjennom rekommandert brev⁵ til hans sidste kjendte adresse, og forkyndelsen ansees da for utført, naar brevet er indleveret til postoperatør.

Endret ved lov 9 jan 1998 nr. 5.

1 Se tvml. kap. 4.

2 Se strpl. § 54, tvml. § 166.

3 Jfr. § 197.

4 Se tvml. § 161.

5 Se § 178.

§ 196. Naar en part eller hans lovlige stedfortræder eller procesfuldmægtig eller nogen anden, som forkyndelser og meddelelser kan rettes til efter §§ 191, 192, 194 eller 195, skifter bopæl under en sak,¹ maa hans nye bopæl meldes for retten. Unnlates det, kan forkynding foregaa på hans tidligere bopæl etter § 163 a eller § 176, medmindre hans nye bopæl på forhånd er kjent, eller det vites å være anledning til å forkynde på stadig arbejdssted.

Endret ved lov 7 juni 1985 nr. 56.

1 Jfr. § 197.

§ 197. I straffesaker¹ faar bestemmelserne i §§ 193–196 bare anvendelse paa den private saksøker og den formærkede, som har sluttet sig til forfølgningen.²

1 Jfr. strpl. § 2.

2 Se strpl. §§ 80 og 402 samt 404.

10de kapitel. Rettergangsstraffer og ansvar i anledning av rettsaker.¹

1 Jfr. lov 21 mars 1975 nr. 9 § 4. Se strpl. § 1.

§ 198.¹ Den, som under et retsmøte² forstyrrer forhandlingen eller kommer med upassende uttalelser eller utilbørlige personlige angrep eller forøvrig krænker domstolens værdighet, eller som ikke lyder et paabud fra retten eller dens formand,³ kan straffes med bøter.⁴

Det samme gjelder den, som i et processkrift kommer med formærkelser mot retten eller med andre usømmelige uttalelser.

Med bøter straffes også den som foretar fotografering eller opptak i strid med forskriftene i § 131 a, eller som offentliggjør et bilde eller opptak tatt i strid med disse forskrifter.

Straf efter denne paragraf er ikke til hinder for, at gjerningen forfølges paa sedvanlig maate,⁵ men kommer i betragtning ved strafutmaalingen.⁶

Endret ved lov 22 mai 1981 nr. 27.

1 Jfr. lov 5 mai 1927 nr. 1 § 41.

2 Se § 122.

3 Jfr. §§ 133 og 134.

4 Se strl. § 27.

5 Se § 216 tredje ledd jfr. strl. §§ 138, 246–251, 326.

6 Jfr. strl. § 64, strpl. § 49.

§ 199.¹ Med bøter² straffes den, som bevirker eller medvirker til, at noget, som er forhandlet i retsmøte for lukkede dører, og som skal holdes hemmelig,³ blir kjent for uvedkommende, eller at noget blir gjengitt offentlig i strid med forskriftene i § 131.

1 Jfr. lov 5 mai 1927 nr. 1 § 42.

2 Se strl. § 27.

3 Se § 130, tvml. §§ 204 i.f., 205 i.f. og 209 i.f., strpl. §§ 117 – 120.

§ 200.¹ En offentlig tjenestemann, prosessfullmektig, rettslig medhjelper² eller privat antatt forsvarer, som gjør sig skyldig i forsømmelig eller annet utilbørlig forhold under rettergang, tvangsfullbyrdelse³ eller midlertidig sikring, kan straffes med bøter⁴ og helt eller delvis ilægges erstatning til den skadelidte.

Staten indestaar for det erstatningsansvar, som ilægges en offentlig tjenestemand. Dog hefter staten ikke overfor sigtede for det ansvar, som en offentlig forsvarer paadrar sig, naar han er opnævnt efter begjæring av sigtede uten at være fast antatt for retskredsen.⁵

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

1 Jfr. skjil. § 45 og lov 18 des 1959 nr. 1 § 14.

2 Se tvml. § 51.

3 Jfr. § 213 fjerde ledd.

4 Se strl. § 27. Jfr. nærværende lovs § 213.

5 Jfr. strpl. § 102 jfr. § 101.

§ 201. Finder en høiere ret, at den lavere ret har begaaet en aapenbar feil i avgjørelsen, kan den paalægge den skyldige dommer helt eller delvis at utrede de økede omkostninger, som derved er voldt.

§ 202. En part som åpenbart uten grunn har anlagt søksmål eller latt det komme til søksmål eller erklært anke eller begjært oppfriskning¹ eller gjenoptagelse, skal pålegges å erstatte det offentlige helt eller delvis utgiftene ved saken;² ved siden herav kan han straffes med bøter.³

Det samme gjelder en hjelpeintervenient,⁴ lovlig stedfortræder, procesfuldmægtig eller retslig medhjelper.⁵

Straff av bøter kan også ilegges en part, hjelpeintervenient,⁴ lovlig stedfortreder, prosessfullmektig eller rettslig medhjelper,⁵ når han unødigt vidløftiggjør saken, eller når han ved falske eller åpenbart intetsigende påstander eller påskudd eller ved annen uredelighet har søkt å hindre sakens rette opplysning eller å trekke den utilbørlig i langdrag.⁶

Disse bestemmelser gjelder ikke den sigtede⁷ i en sak, som angaar straf, og heller ikke paataalemyndigheten.

Endret ved lover 25 feb 1927, 1 juni 1934 nr. 3, 20 juli 1991 nr. 66.

1 Se tvml. §§ 346 og 381 fjerde ledd.

2 Jfr. lov 14 aug 1918 nr. 2.

3 Se strl. § 27.

4 Se tvml. § 75.

5 Se tvml. § 51.

6 Jfr. tvml. § 177.

7 Se § 82.

§ 203.¹ Den, som åpenbart uten grund har erklært kjæremaal, kan straffes med bøter.² Hvis kjæremaalet efter loven har opsættende virkning,³ kan det ogsaa paalægges ham helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt ved utsættelsen. § 202 andet led faar tilsvarende anvendelse.

1 Jfr. lov 5 mai 1927 nr. 1 § 44.

2 Se strl. § 27.

3 Se § 120, strpl. § 382, tvml. §§ 182 fjerde ledd og 400 annet ledd, jfr. lover 28 nov 1898, § 26 og 5 mai 1927 nr. 1 §§ 26 post 2 og 39, tvangsl. § 2–12 jfr. § 6–5 annet ledd.

§ 204.¹ Har en part mot bedre vitende bevirket innledning av tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring, kan vedkommende straffes med bøter.² Det samme gjelder, hvis han ved falske eller åpenbart intetsigende paastande eller paaskudd eller ved anden uredelighet har søkt å hindre fuldbyrdesessakens rette opplysning eller at utahle eller legge hindringer i veien for fuldbyrdelsen.³ § 202 andet led faar tilsvarende anvendelse.

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

1 Jfr. skj. § 45.

2 Se strl. § 27.

3 Jfr. tvangsl. § 3–2 jfr. tvml. § 177, skj. § 2.

§ 205.¹ Uteblir² et vidne uten gyldig forfald,³ eller har det forsømt at melde sit forfald i tide, eller forlater det retsstedet uten tilladelse, før møtet er slut, kan det straffes med bøter⁴ og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt.

Har vidnet faat ny indkaldelse eller opfordring til at møte, og det uteblir igjen, kan det ilegges straf og erstatningsansvar én gang til.

Like med uteblivelse uten gyldig forfald regnes det, at et vidne maa vises bort, fordi det er beruset.

1 Jfr. strpl. § 115 første og annet ledd, tvml. § 203 og lov 5 mai 1927 nr. 1 § 43.

2 Jfr. § 207.

3 Jfr. § 105.

4 Se strl. § 27.

§ 206.¹ Negter et vidne at avgi forklaring eller at avlegge forsikring, og det ikke opgir nogen grund eller bare opgir en grund, som er forkastet ved retskraftig kjendelse,² kan det straffes med bøter³ og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt. Straffes med bøter kan dessuten den som i en sak om utlegg eller arrest forsettlig unnlater å gi namsmyndigheten opplysninger som vedkommende er pålagt å gi etter tvangsfullbyrdesessloven § 7–12.

Straf og erstatningsansvar kan ikke ilegges mer end to ganger, og negtelsen gjentas i samme sak eller overfor væsentlig samme bevisjenstand.

Endret ved lover 14 juni 1985 nr. 71, 26 juni 1992 nr. 86.

1 Jfr. strpl. §§ 137 og 210, tvml. § 203, tvangsl. § 4–1 annet ledd bokstav a og § 4–13.

2 Se strpl. §§ 52, 377 og 379, tvml. §§ 164, 397 og 398.

3 Se strl. § 27.

§ 207. Unnlater eller nekter et vitne å etterkomme et pålegg fra retten om å undersøke regnskapsbøker, brev eller andre ting eller å gjøre og ta med seg opptegnelser,¹ regnes det likt med uteblivelse.²

Endret ved lov 22 mai 1981 nr. 27.

1 Se strpl. §§ 116 og 210, tvml. § 202.

2 Se § 205. Jfr. også § 209.

§ 208.¹ Negter en sakkyndig² eller en retstolk³ at overta hvervet, og han ikke opgir nogen grund eller bare opgir en grund, som er forkastet ved retskraftig kjendelse,⁴ eller uteblir han fra et retsmøte uten gyldig forfald⁵ eller uten at melde sit forfald i tide, eller forlater han retsstedet uten tilladelse, før møtet er slut, eller gjør han sig skyldig i andet forsømmelig eller utilbørlig forhold, kan han straffes med bøter⁶ og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt.

1 Jfr. tvangsl. § 4–1 annet ledd bokstav a og § 4–13.

2 Se strpl. § 138, tvml. § 238.

3 Se §§ 135, 137, 138.

4 Se strpl. §§ 52, 377 og 379, tvml. §§ 164, 397 og 398.

5 Jfr. § 105.

6 Se strl. § 27.

§ 209.¹ Unnlater nogen, som ikke er part, at etterkomme et pålegg fra retten om at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting,² og han ikke opgir nogen grund eller bare opgir en grund, som

er forkastet ved retskraftig kjendelse,³ kan han ilægges straf og erstatningsansvar efter samme regler som for negtet vidnesbyrd.⁴

- 1 Jfr. tvangsl. § 4-1 annet ledd bokstav a og § 4-13.
- 2 Se strpl. § 210, tvml. §§ 237, 253, 257, 263, skil. § 24.
- 3 Se strpl. §§ 52, 377 og 379, tvml. §§ 164, 397 og 398.
- 4 Se § 206, strpl. § 210.

§ 210. Straf og erstatningsansvar efter §§ 205, 206, 207 og 209 kan ogsaa ilægges parter og lovlige stedfortrædere, naar de efter lov om rettergangsmaaten for tvistemaal §§ 115-117 eller § 320 sidste led pligter at møte, avgi forklaring eller forsikring, eller naar de efter samme lovs § 258 sidste led eller § 237 pligter at fremlægge eller gi adgang til skriftlige bevis eller andre ting. Straff etter § 206 kan ogsaa ilægges en saksøkt som i en sak om tvangsfyllbyrdelse eller midlertidig sikring forsettlig unnlater å gi namsmyndigheten opplysninger som vedkommende er pålagt å gi etter tvangsfyllbyrdelsesloven § 5-9 første ledd.

Endret ved lover 12 juni 1936 nr. 3, 21 des 1956 nr. 8, 14 juni 1985 nr. 71, 18 des 1987 nr. 97, 26 juni 1992 nr. 86.

§ 211. Dersom vitner, sakkyndige og rettsstolker ved rettsstridig adferd under rettergang, tvangsfyllbyrdelse eller midlertidig sikring volder en part omkostninger i andre tilfeller enn nevnt i §§ 205 til 209, kan de pålegges å erstatte omkostningene helt eller delvis.

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

§ 212. Negter nogen, som er nevnt i §§ 169-171, at ta imot forkyndelse paa en andens vegne, eller undlater han at gjøre det, som paaligger ham efter § 175, kan han straffes med bøter¹ og paalægges helt eller delvis at erstatte de omkostninger, som er voldt.

- 1 Se strl. § 27.

§ 213.¹ Naar det ikke gjelder dommere,² kan enhver ret, som har med saken at gjøre, ilægge straf og erstatning efter dette kapitel uten særskilt søksmaal eller tiltale.³ I de tilfælde, som er nevnt i § 200, kan domstolen ogsaa ilægge bøter efter andre straffebestemmelser.⁴

Dommer² kan ilægges saadant ansvar av høiere ret uten særskilt søksmaal eller tiltale.³

Hvis de forseelser, som er nevnt i § 200 og §§ 205-212, er begaaet ved en anden ret end den, som har hovedsaken til behandling, kan det overlates til den at ilægge erstatningsansvar.

Spørsmål om ansvar i anledning av en sak om tvangsfyllbyrdelse eller midlertidig sikring for namsmannen kan bringes inn for namsretten.

Spørsmål om ansvar i anledning av etterforskning kan bringes inn for forhørsretten på stedet for den påklagede handling, såfremt det ikke er noen annen rett som spørsmålet kan bringes inn for etter foranstående regler.

Endret ved lover 22 mai 1981 nr. 27, 26 juni 1992 nr. 86.

- 1 Jfr. skil. § 45 annet ledd.
- 2 Se § 52.
- 3 Jfr. strpl. § 1.
- 4 Se strl. kap. 11 og 33.

§ 214.¹ Straf og erstatning til det offentlige og erstatning til sigtede i en sak, som angaar straf, ilægger retten av eget tiltak eller efter begjæring, men andet erstatningsansvar bare efter begjæring fra den skadelidende. Avgjørelsen træffes i dommen eller i den kjendelse, som avslutter saken, eller naar det ikke gjelder §§ 201-203, ved særskilt kjendelse² under saken.

Ogsaa efter sakens slutning kan ansvarsspørsmålet avgjøres uten særskilt søksmaal eller tiltale, naar det gjelder rettsstridig forhold av en procesfuldmægtig, retslig medhjælper³ eller privat forsvarer overfor parten, og begjæring fremsættes senest en maaned⁴ efter sakens slutning.

Spørsmål om ansvar for rettsstridig adferd eller fremmelse under tvangsfyllbyrdelse eller midlertidig sikring kan bringes inn senest en måned,⁴ etter at fullbyrdelsen ble avsluttet eller innstilt.

Ogsaa i de to sidstnevnte tilfælde træffes avgjørelsen ved kjendelse.²

Endret ved lov 26 juni 1992 nr. 86.

- 1 Jfr. skil. § 45.
- 2 Se strpl. §§ 52 og 377, tvml. §§ 164 og 396.
- 3 Se tvml. § 51.
- 4 Se §§ 146, 148 og 149.

§ 215.¹ Før nogen blir ilagt straf eller erstatning uten særskilt søksmaal eller tiltale, skal han saavidt mulig faa anledning til at uttale sig. Dette gjelder dog ikke straf efter § 202 første og andet led og § 203 og straf eller erstatning paa grund av uteblivelse.

Kjendelse, som ilægger en fraværende ansvar for uteblivelse, kan omgjøres, naar begjæring fremsættes inden 2 uker.²

- 1 Jfr. skil. § 45.
- 2 Se §§ 146-149.

§ 216.¹ Hvis ansvarsspørsmålet ikke uten vanskelighet eller opphold kan bli tilstrækkelig opplyst uten særskilt søksmaal eller tiltale, kan retten undlate at avgjøre det.

Handles der om straf eller erstatning til det offentlige, kan retten i saa fald gjøre inderberetning til paatalemyndigheten. Det samme gjelder, hvis der er spørsmål om ansvar, som retten ikke kan ilægge efter reglerne i dette kapitel.

Hvis ansvarsspørsmålet ikke blir reist paa den maate, som er nevnt i § 214, eller hvis det ikke blir avgjort, kan det gjøres til gjenstand for særskilt sak² i andre tilfælde, end §§ 202 og 203 nævner.

- 1 Jfr. skil. § 45.
- 2 Jfr. tvml. §§ 7 og 35.

§ 217.¹ Avgjørelser, som ilægges straf eller erstatning paa den maate, dette kapitel tillater, eller som forkaster en begjæring om at ilægge erstatning eller straf i andre tilfælde, end §§ 202 og 203 nævner, kan paakjæres.² Hvis saken er avgjort ved dom, er bevisbedømmelsen i hovedsaken bindende for kjæremaalsretten.³

Bringes hovedsaken ind for høiere ret, kan denne helt eller delvis ophæve straffen eller erstatningen, hvis dette følger av utfaldet i ankesaken eller av rettens avgjørelse av retsspørsmål eller av dens bedømmelse av bevislighetene i saken, naar de kan prøves av den høiere ret.⁴

Paakjæres en kjendelse, som ilægges nogen straf, fordi han har negtet at etterkomme en retsavgjørelse, kan kjæremaalsretten ogsaa prøve rigtigheten av den avgjørelse, som ikke er etterkommet.⁵

1 Jfr. strfl. § 45.

2 Se strpl. kap. 26, tvml. kap. 26.

3 Jfr. tvml. § 181.

4 Se strpl. §§ 331.

5 Jfr. tvml. § 58 nr. 1.

11te kapitel. Om rettsbistandsvesen og advokater.

Overskriften endret ved lov 4 des 1964 nr. 2, 4 juli 1991 nr. 44 (i kraft 1 jan 1993 iflg. res. 20 nov 1992 nr. 852). – Jfr. tvml. §§ 44 og 51, 279 annet ledd og 288 tredje ledd, strpl. §§ 95, 410 og 421, lover 14 aug 1918 nr. 4 § 95 og 1 feb 1936 nr. 3.

I. Rettsbistandsvesen

Hele avsnittet endret ved lov 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

§ 218. Den som vil utøve rettsbistandsvesen, må ha bevilling som advokat etter § 220. Med rettsbistandsvesen menes ervervsmessig eller stadig yting av rettsbistand.

Fra bestemmelsen i første ledd første punktum gjelder følgende unntak:

1. Den som har juridisk embetseksamen, men ikke har advokatbevilling, kan yte rettsbistand. Slik rettsbistandsvesen kan bare drives i enkeltmannsforetak som innehas av vedkommende selv.
2. Den som har bevilling som statsautorisert revisor eller er registrert som revisor, kan bistå med utførelse av selvangivelser, næringsoppgaver, skatteklager og andre henvendelser til skattemyndighetene.
3. Den som har tilfredsstillende utdannelse innen spesielle rettsområder kan av Tilsynsrådet¹ for advokatvirksomhet gis tillatelse til å yte rettsbistand på området. Når særlige grunner foreligger, kan Tilsynsrådet gi tillatelse til spesielle rettsbistandsforanstaltninger.
4. Lensmenn kan yte slik rettsbistand som bestemt i medhold av lov av 16 juni 1961 nr 7 om lensmenn.
5. Kongen fastsetter ved forskrift i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår utenlandske advokater² skal ha adgang til å yte rettsbistand.

Den som yter rettsbistand etter annet ledd, dennes ansatte og andre hjelpere har plikt til å bevare taushet overfor uvedkommende om det de i forbindelse med rettsbistandsvesenet får vite om noens personlige forhold eller drifts- og forretningsforhold. Dette gjelder ikke dersom ingen berettiget interesse tilsier taushet.³

Den som yter rettsbistand etter annet ledd kan ikke yte rettsbistand under rettergang med mindre vedkommende har rett til å være prosessfullmektig eller forsvarer i medhold av lov eller etter særskilt tillatelse fra retten i den enkelte sak.⁴

Rettsbistand kan ytes av enhver i den utstrekning rettsbistanden er nødvendig for å yte god og fullstendig hjelp i annen virksomhet. Slik rettsbistand kan også ytes uten tilknytning til oppdrag innen hovedvirksomheten. Fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Rettsbistand kan dessuten ytes av stat og kommune.

Tilføyd ved lov 4 juli 1991 nr. 44, endret ved lov 27 nov 1992 nr. 113 (i kraft samtidig med EØS-avtalen 1 jan 1994), 11 juni 1993 nr. 83 (i kraft 1 aug 1993 iflg. res. 23 juli 1993 nr. 764), 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Se § 225.

2 Jfr. EØS-avtalen vedlegg VII punkt 2 (Rdir 77/249/EØF).

3 Sml. strl. § 121, tvml. § 205 og § 206a, strpl. § 119 og § 121.

4 Se tvml. § 44, strpl. § 95.

§ 219.¹ Kongen kan bestemme at den som vil yte rettsbistand etter § 218 annet ledd nr. 1, 3, 4 og 5 skal stille sikkerhet for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg under utøvelsen av rettsbistandsvesenet. Kongen gir nærmere regler om sikkerhetsstillelsen og kan pålegge den som yter sikkerhet å gi Tilsynsrådet² for advokatvirksomhet opplysninger om erstatningskrav som fremsettes. For rettsbistand etter § 218 annet ledd nr 1 kan Kongen gi bestemmelser om meldeplikt og om plikt for rettsbistanden til på forhånd å godtgjøre at vilkårene for å yte rettsbistand er oppfylt, herunder å fremlegge politiattest. I tillatelser etter § 218 annet ledd nr 3 og 5 kan det stilles vilkår og begrensninger.

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet fører tilsyn med rettsbistandsvesenet som utøves i medhold av § 218 annet ledd nr 1, 3 og 5, jf § 225. Kongen kan gi forskrift om plikt for den som utøver slik rettsbistandsvesen, til å holde Tilsynsrådet orientert om virksomheten. Kongen kan videre bestemme at den som utøver slik virksomhet skal betale bidrag til Tilsynsrådet. Skyldig bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg.

Advokatbevillingsnemnden³ kan nedlegge forbud mot at en person som har juridisk embetseksamen, yter rettsbistand etter § 218 annet ledd nr 1, og kan tilbakekalle tillatelser gitt i medhold av § 218 annet ledd nr 3 og 5, dersom vedkommende har gjort eller gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdigg til å yte rettsbistand eller vedkommende overtrer bestemmelser gitt i

medhold av første eller annet ledd eller vilkår eller begrensninger som nevnt i første ledd fjerde punktum.

Endret ved lover 20 juni 1952 nr. 3, 4 des 1964 nr. 2, 14 juni 1985 nr. 71, 4 juli 1991 nr. 44, 27 nov 1992 nr. 113, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Jfr. tidligere § 218 a.

2 Se § 225.

3 Se § 226.

II. Advokater

Overskriften tilføyd ved lov 4 juli 1991 nr. 44. Hele avsnittet endret ved lov 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

§ 220.¹ Bevilling til å drive advokatvirksomhet gis av Tilsynsrådet² for advokatvirksomhet.

For å få tillatelse til å være advokat ved andre retter enn Høyesterett må søkeren godtgjøre:

1. at vedkommende har bestått juridisk embetseksamen,³ og
2. at vedkommende i til sammen minst to år etter embetseksamen har vært i virksomhet
 - a. som autorisert fullmektig hos en advokat som selv utøver advokatvirksomhet,
 - b. som dommer eller dommerfullmektig,
 - c. i en stilling ved påtalemyndigheten der behandling av rettssaker inngår som en vesentlig del, eller
 - d. som universitetslærer i rettsvitenskap.⁴

Som oppfyllelse av praksiskravet i nr 2 kan departementet ved forskrift eller Tilsynsrådet i enkelttilfeller fullt ut eller for en del godkjenne annen juridisk virksomhet.⁵ Kongen kan ved forskrift gi regler om prosedyrerfaring som vilkår for at praksis som nevnt i nr 2 bokstav a skal medregnes.

Kongen kan ved forskrift fastsette at gjennomføring av et kurs i emner av særlig betydning for advokatvirksomhet skal være et vilkår for advokatbevilling. Kongen gir nærmere regler om kursets innhold og gjennomføring.

Advokatbevilling kan bare gis til personer som har fylt 20 år og som godtgjør ved politiattest at de har ført en hederlig vandel. Videre må det ikke foreligge noe forhold som etter § 230 ville ført til at advokatbevillingen ville blitt satt ut av kraft eller kalt tilbake. Er en tidligere advokatbevilling kalt tilbake av grunner som nevnt i § 230 første ledd nr 2 til 4, må ny bevilling ikke gis før det forhold som førte til tilbakekallingen er brakt i orden.

Kongen kan ved forskrift gi regler om utstedelse av advokatbevilling på grunnlag av en tilsvarende rett i utlandet.⁶

Endret ved lover 16 mai 1930 nr. 4, 10 juni 1932 nr. 1, 1 feb 1936 nr. 1, 9 juni 1939 nr. 9, 20 juni 1952 nr. 3, 26 nov 1954 nr. 1, 4 des 1964 nr. 2, 31 mars 1978 nr. 8, 18 des 1987 nr. 97, 4 juli 1991 nr. 44, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Jfr. tidligere § 219.

2 Jfr. lov 4 des 1964 nr. 2 XVII.

3 Jfr. § 235.

4 Jfr. lov 14 aug 1918 nr. 4 § 95.

5 Justisdepartementet, delegert til fylkesmennene forsåvidt gjelder enkelttilfeller ved vedtak 27 jan 1995 nr. 106.

6 Jfr. EØS-avtalen vedlegg VII punkt 1 (Rdir 89/48/EØF).

§ 221.¹ For å få tillatelse til å være advokat ved Høyesterett må søkeren godtgjøre:

1. at vedkommende har advokatbevilling,
2. at vedkommende har vært i virksomhet
 - a. i minst ett år som advokat, eller
 - b. i minst tre år i stilling som nevnt i § 220 annet ledd nr 2. § 220 annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende. Av disse tre år må minst to år ha vært som advokatfullmektig. For den som i minst to år har vært i virksomhet som statsadvokat eller fullmektig hos riksadvokaten, er ett år som advokatfullmektig tilstrekkelig.
3. at vedkommende har vist seg skikket for sakførsel ved Høyesterett ved en prøve avlagt for Høyesterett, jf annet og tredje ledd.

Den som vil avlegge prøve, må sende Høyesteretts formann erklæring fra Tilsynsrådet² for advokatvirksomhet om at vedkommende kan få tillatelse hvis prøven bestås. Prøven omfatter utføringen av to muntlige saker, derav minst en sivil sak for den ankende part. For statsadvokat og fullmektig hos riksadvokaten kan en straffesak godkjennes som prøvesak selv om vilkårene etter første ledd nr 1 og 2 ikke er oppfylt. I samme sak kan det bare være en prøveadvokat.

Avgjørelsen av om prøven er bestått, treffes av alle de høyesterettsdommere som har vært med i pådommelsen av de saker søkeren har utført. Bevitnelse om at prøven er bestått, utferdiges av Høyesteretts formann. Den søker som ikke består prøven, kan ikke få adgang til å avlegge ny prøve før to år er gått fra rettens avgjørelse. Mer enn to ganger kan ingen avlegge prøve.

Endret ved lover 1 feb 1936 nr. 1 (tidligere § 224), 2 juni 1960 nr. 1, 4 des 1964 nr. 2, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Jfr. tidligere § 220 med spesielt endringene av 31 mars 1978 nr. 8 (i kraft 1 juli 1978, slik at densom har fått tillatelse til å være advokat ved Høyesterett etter dette tidspunkt, ikke kan kalle seg høyesterettsadvokat) og 18 des 1987 nr. 97 (i kraft 1 april 1988, med virkning for densom ved ikrafttredelsen ikke har fullført prøven. Densom ved ikrafttredelsen har utført to prøvesaker, må likevel utføre en tredje, med mindre Høyesterett etter søknad fritar for utføring av en tredje sak når prøveadvokatens prestasjon i de to utførte saker gjør det utvisomt at prøven må kunne anses bestått).

2 Se § 225.

§ 222.¹ Den som vil utøve advokatvirksomhet i eget navn, skal stille sikkerhet. Sikkerheten hefter for erstatningsansvar vedkommende kan pådra seg under utøvelsen av advokatvirksomheten. Sikkerheten hefter ikke for ansvar som advokaten etter bestemmelse i eller i medhold av lov har stilt annen sikkerhet for.

Kongen gir nærmere forskrift om sikkerhetsstillelsen og kan pålegge den som yter sikkerhet å gi Tilsynsrådet² for advokatvirksomhet opplysninger om erstatningskrav som fremsettes. Kongen kan ved forskrift frita advokater som er ansatt i stat eller kommune og som bare utfører oppdrag for sin arbeidsgiver, fra plikten til å stille sikkerhet.

Kongen kan gi regler om sikkerhetsstillelse for utenlandsk advokat³ som nyttes som prosessfullmektig eller forsvarer her i riket.

Tilføyed ved lov 1 feb 1936 nr. 1, endret ved lov 26 nov 1954 nr. 1, 2 juni 1960 nr. 1, 4 des 1964 nr. 2, 25 mai 1973 nr. 27, 26 juni 1992 nr. 86 (som endret ved lov 8 jan 1993 nr. 20), 4 juli 1991 nr. 44, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

- 1 Se også tidligere § 224 a.
- 2 Se § 225.
- 3 Jfr. strpl. § 95, tvml. § 44 fjerde ledd jfr. § 51.

§ 223.¹ Enhver advokat har rett til å ha en autorisert fullmektig til å opptre for seg i rettergang.² Fullmektigen kan ikke opptre for Høyesterett eller ved hovedforhandling for lagmannsrett med mindre vedkommende har tillatelse etter § 221 eller § 220 til å være advokat ved vedkommende rett.

Autorisasjon gis av Tilsynsrådet³ for advokatvirksomhet. Fullmektigen må ha juridisk embetseksamen, og det må godtgjøres ved politiattest at vedkommende har ført en hederlig vandel. Videre må det ikke foreligge noe forhold som etter § 230 ville ført til at autorisasjonen ville blitt satt ut av kraft eller kalt tilbake. Er en tidligere autorisasjon kalt tilbake av grunner som nevnt i § 230 første ledd nr 4, jf femte ledd, må ny autorisasjon ikke gis for det forhold som førte til tilbakekallingen er brakt i orden.

Opphevet ved lov 2 juni 1960 nr. 1, tilføyed ved lov 4 juli 1991 nr. 44, endret ved lov 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

- 1 Jfr. tidligere § 225.
- 2 Jfr. tvml. § 45.
- 3 Se § 225.

§ 224.¹ Advokatvirksomhet skal utøves i samsvar med god advokatskikk. Det hører til kravet om god advokatskikk blant annet at advokatvirksomhet skal utøves grundig, samvittighetsfullt og i overensstemmelse med hva berettigede hensyn til klientenes tarv tilsier, og at oppdrag skal utføres tilstrekkelig hurtig.

Den Norske Advokatforening kan utarbeide nærmere regler for hva som skal anses som god advokatskikk. Reglene kan stadfestes av Kongen og har i så fall virkning som forskrift.

Kongen² kan gi forskrift om kontroll³ med at advokatvirksomhet drives i samsvar med lov og god advokatskikk. Kongen kan også gi forskrift om behandlingen av betrodde midler.⁴ Slike forskrifter kan gis også direkte for selskaper som driver annen advokatvirksomhet enn nevnt i § 233 første ledd bokstav a.

Opphevd ved lov 2 juni 1960 nr. 1, tilføyed ved lov 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

- 1 Jfr. tidligere § 228.
- 2 Justisdepartementet iflg. res. 9 sep 1960.
- 3 Fastsatt ved res. 1 des 1975 nr. 1.
- 4 Forskrift 1 des 1975 nr. 11.

§ 225.¹ Tilsyn med advokaters virksomhet føres av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet. Tilsynsrådet fører også tilsyn med selskaper som driver annen advokatvirksomhet enn nevnt i § 233 første ledd bokstav a.

Tilsynsrådet ledes av et styre på tre medlemmer. Styrets leder skal være en advokat. Et medlem skal være statsautorisert revisor. Medlemmene og varamedlemmer oppnevnes av Kongen.

Dersom noen som Tilsynsrådet fører tilsyn med, har opptrådt i strid med denne eller annen lov, kan Tilsynsrådet meddele vedkommende en irettesettelse. I alvorlige tilfeller kan Tilsynsrådet meddele vedkommende en advarsel. Finner Tilsynsrådet at det bør treffes vedtak etter § 219 tredje ledd eller § 230, fremmer det forslag om det overfor Advokatbevillingsnemnden.

Avgjørelser truffet av Tilsynsrådet etter §§ 218, 220, 221, 223, 228 eller 233 eller etter forskrift gitt i medhold av § 219 første ledd tredje punktum, § 220 femte ledd eller § 235 annet ledd, og som er til ugunst for den det retter seg mot, kan påklages til Advokatbevillingsnemnden.² For øvrig kan avgjørelser truffet av Tilsynsrådet ikke påklages.

Advokat som utøver advokatvirksomhet i eget navn plikter å betale bidrag til Tilsynsrådet. Kongen fastsetter bidragets størrelse. Kongen kan dessuten fastsette at selskaper som driver annen advokatvirksomhet enn nevnt i § 233 første ledd bokstav a, skal betale eget bidrag til Tilsynsrådet. Skyldig bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen kan gi forskrift om plikt for advokater til å holde Tilsynsrådet orientert om advokatvirksomheten. Kongen kan også gi forskrift om plikt for advokater til å stille sine bøker og forretningspapirer til disposisjon for og gi opplysninger til Tilsynsrådet. Slike forskrifter kan gis også direkte for selskaper som driver annen advokatvirksomhet enn nevnt i § 233 første ledd bokstav a.

Kongen gir nærmere regler om Tilsynsrådets virksomhet og administrasjon.

Forvaltningsloven³ gjelder for Tilsynsrådets virksomhet.

Endret ved lover 1 feb 1936 nr. 1 (tidligere § 221), 26 nov 1954 nr. 1, 4 des 1964 nr. 2, 25 mai 1973 nr. 27, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

- 1 Jfr. tidligere § 223.
- 2 Se § 226.
- 3 Lov 10 feb 1967.

§ 226. Advokatbevillingsnemnden skal bestå av tre medlemmer. Lederen skal være en dommer. Lederen med varamedlem oppnevnes av Kongen. De øvrige medlemmene er lederen av Tilsynsrådet styre og lederen for Disiplinærnemnden.

Advokatbevillingsnemnden avgjør saker etter § 219 tredje ledd og § 230 etter forslag fra Tilsynsrådet¹ eller Disiplinærnemnden.² Dersom Advokatbevillingsnemnden ikke tar forslaget til følge, kan den i stedet meddele vedkommende en irettesettelse eller en advarsel. Nemnden er dessuten klageinstans for avgjørelser truffet av Tilsynsrådet som nevnt i § 225 fjerde ledd. Avgjørelser truffet av Advokatbevillingsnemnden kan ikke påklages.

Om habilitet for medlemmene av Advokatbevillingsnemnden gjelder domstolloven § 106 og § 108. § 225 syvende og åttende ledd gjelder tilsvarende. Nemndens utgifter dekkes av Tilsynsrådet.

Endret ved lover 1 feb 1936 nr. 1 (tidligere § 222), 4 des 1964 nr. 2, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Se § 225.

2 Se § 227.

§ 227. Disiplinærmyndighet overfor advokater utøves av Disiplinærnemnden. Disiplinærnemnden skal bestå av fem medlemmer: en dommer som leder, to advokater og to medlemmer som ikke er advokater eller dommere. Medlemmene og varamedlemmer oppnevnes av Kongen.

Om habilitet for medlemmene av disiplinærnemnden gjelder domstolloven § 106 og § 108. Om taushetsplikt for nemndens medlemmer og andre som utfører arbeid eller tjeneste for nemnden gjelder forvaltningsloven § 13 tilsvarende.

Klager over at en advokat har opptrådt i strid med god advokatskikk eller for øvrig i strid med denne eller annen lov, kan bringes inn for Disiplinærnemnden. En advokat som har opptrådt i strid med god advokatskikk eller for øvrig i strid med denne eller annen lov, meddeles en irettesettelse. I alvorlige tilfeller kan vedkommende meddeles en advarsel. Finner nemnden at det bør treffes vedtak etter § 230, fremmer den forslag om det overfor Advokatbevillingsnemnden.¹

Dersom nemnden finner at en advokat har krevd et for høyt salær, fastsetter den hva som er et rimelig og nødvendig salær. Nemnden kan pålegge en advokat som har mottatt for høyt salær, å betale det overskytende tilbake. Dersom en klage fører frem, kan nemnden pålegge advokaten å erstatte klagerens saksomkostninger for nemnden. Pålegg etter dette ledd er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen gir nærmere regler om Disiplinærnemndens virksomhet og administrasjon og om behandlingen av disiplinærsaker. Kongen kan gi regler om rett for nemnden til å kreve at en klage først blir behandlet i eventuelle andre disiplinærorganer. Kongen kan videre gi regler om avvisning av saker fra Disiplinærnemnden samt om rapporteringsplikt for Disiplinærnemnden til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet.

Advokat som utøver advokatvirksomhet i eget navn, plikter å betale bidrag til Disiplinærnemnden. Kongen fastsetter bidragets størrelse. Skyldig bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg.

Disiplinærnemndens vedtak kan ikke påklages.

Endret ved lover 1 feb 1936 nr. 14 (tidligere § 223), 4 des 1964 nr. 2, 22 mai 1981 nr. 27, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Se § 226.

§ 228. Dersom en advokats advokatvirksomhet ikke blir forvaltet eller avvirket på annen betryggende måte, og det er nødvendig for å avverge skade eller tap for virksomhetens klienter, kan Tilsynsrådet oppnevne en annen advokat som forvalter for virksomheten dersom:

1. advokaten dør eller blir fradømt retten til å utøve advokatvirksomhet etter straffeloven § 29, eller vedkommendes advokatbevilling blir tilbakekalt eller fratjent etter domstolloven § 230,
2. advokatens advokatbevilling blir suspendert etter domstolloven § 230, eller
3. advokatvirksomheten for øvrig ikke utøves eller ikke kan utøves på forsvarlig måte.

Forvalteren skal forvalte advokatvirksomheten slik at skade og tap for klientene avverges i størst mulig utstrekning. Dersom det er nødvendig for å avverge skade eller tap for en klient, kan forvalteren opptre på vegne av klienten i samme utstrekning som advokaten kunne det. En forvalter som er oppnevnt etter første ledd nr 1, skal dessuten avvike advokatvirksomheten ved å føre løpende saker og betrodde midler mm tilbake til klientene. En forvalter som er oppnevnt etter første ledd nr 2 eller 3, skal bare føre løpende saker og betrodde midler mm tilbake til klientene i den utstrekning det er nødvendig for å avverge skade eller tap.

Under forvaltningen er advokaten eller dennes arvinger uberettiget til å forføye over virksomhetens eiendeler og dokumenter mm i den utstrekning det ville forhindre eller vanskeliggjøre forvalterens utførelse av sine oppgaver.

En forvalter som er oppnevnt etter første ledd nr 1, kan begjære det bo som advokatvirksomheten inngår i, tatt under behandling som konkursbo eller insolvent dødsbo dersom boet er insolvent og insolvensen hindrer forvalteren i å utføre sine oppgaver.

Kostnadene ved forvaltningen eller avviklingen dekkes av Tilsynsrådet. Tilsynsrådet kan kreve refusjon av det bo som advokatvirksomheten inngår i. Krav om refusjon er tvangsgrunnlag for utlegg.

Dersom det ved siden av advokatvirksomheten ble drevet annen virksomhet med naturlig tilknytning til advokatvirksomheten, gjelder annet til femte ledd også denne virksomheten.

Kongen gir nærmere regler om forvalterordningen, herunder om forvalterens oppgaver, sikkerhetsstillelse, rapporteringsplikt og godtgjørelse, og om advokatens plikt til å bistå forvalteren. Advokatens taushetsplikt gjelder ikke overfor forvalteren.

Paragrafen her gjelder ikke for advokatvirksomhet som nevnt i § 233 første ledd.

Endret ved lover 1 feb 1936 nr. 1 (tidligere § 225), 20 juni 1952 nr. 3, 2 juni 1960 nr. 1, 4 des 1964 nr. 2, 25 mai 1973 nr. 27, 13 mai 1977 nr. 35, 4 juli 1991 nr. 44, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

§ 229.¹ Embetsmenn i dømmende stilling, rettsskrivere og fylkesmenn, fullmektiger og betjenter hos dem og tjenestemenn ved påtalemyndigheten og politiet kan ikke utøve advokatvirksomhet. Første punktum gjelder ikke advokater som er oppnevnt til tjeneste i en sådan stilling for kortere tid eller i en enkelt sak. Kongen bestemmer om noen annen offentlig tjeneste skal være til hinder for å utøve advokatvirksomhet.

En advokat kan ikke møte som prosessfullmektig² eller forsvarer når vedkommendes ektefelle eller forlovede eller noen som vedkommende er i slekt eller svogerskap med i opp- eller nedstigende linje eller sidelinjen så nær som søsken, sitter som endommer eller som eneste rettskyndige dommer i retten.³ Første punktum gjelder ikke når advokaten har åpnet kontor i embetskretsen før dommeren ble ansatt.

Endret ved lover 1 feb 1936 nr. 1 (tidligere § 226), 26 nov 1954 nr. 1, 2 juni 1960 nr. 1, 4 des 1964 nr. 2, 25 mai 1973 nr. 27, 4 juli 1991 nr. 44, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Se tidligere § 226 og § 227.

2 Jfr. tvml. § 51.

3 Jfr. § 106 nr. 7.

§ 230.¹ Advokatbevillingsnemnden kan kalle tilbake en advokatbevilning dersom advokaten:

1. gjør seg skyldig i forhold som gjør vedkommende uskikket eller uverdigg til å drive advokatvirksomhet, eller som gjør at vedkommende mister den tillit som er nødvendig i yrket,
2. misligholder plikten etter § 222 til å stille sikkerhet eller plikten etter § 225 eller § 227 til å betale bidrag til Tilsynsrådet eller Disiplinærnemnden,
3. forsommer sine plikter etter bestemmelser gitt i medhold av § 224 tredje ledd eller § 225 sjette ledd, herunder å gi adgang til kontroll,
4. unnlater å gi tilfredsstillende forklaring til Tilsynsrådet, Advokatbevillingsnemnden eller Disiplinærnemnden om forhold som vedrører advokatvirksomheten når vedkommende blir bedt om å gi slik forklaring, eller
5. utøver advokatvirksomhet i strid med reglene i §§ 231 til 233.

Vedtak etter første punktum kan bringes inn for retten, som kan prøve alle sider av saken. Twistemålsloven kapittel 30 gjelder for søksmålet. Retten kan beslutte at vedtaket ikke skal ha virkning før det er avsagt dom eller endelig dom foreligger.

Blir en advokat satt under vergemål,² eller kommer vedkommendes bo under konkursbehandling,³ trer advokatbevillingen ut av kraft inntil vergemålet blir opphevet eller inntil gjelden blir ordnet ved full betaling, ettergiing eller oppfylt akord eller faller bort på annen måte. Når advokatens konkurs ikke er voldt ved et forhold som nevnt i første ledd nr 1, kan Advokatbevillingsnemnden etter søknad gi advokaten rett til å nytte advokatbevillingen trass i konkursen.

En advokat som på grunn av sinnssykdom eller sjelelig svekkelse er uskikket til å utøve advokatvirksomhet, kan frakjennes sin advokatbevilning ved dom. Beslutning om saksanlegg treffes av Advokatbevillingsnemnden. Nemnden kan beslutte at bevillingen skal tre ut av kraft inntil saken er endelig avgjort. En advokat som er fradømt sin advokatbevilning etter første punktum, har krav på ny bevilling når vedkommende søker om det og på betryggende måte godtgjør at det ikke lenger foreligger forhold som nevnt i første punktum.

Blir en advokat siktet for en forbrytelse eller forseelse som kan medføre tap av advokatbevilning, kan Advokatbevillingsnemnden bestemme at bevillingen skal tre ut av kraft inntil saken er endelig avgjort.

Bestemmelsene i første ledd nr 1 og 4 og annet punktum samt fjerde ledd gjelder tilsvarende for autorisasjon som advokatfullmektig.

Endret ved lover 1 feb 1936 nr. 1 (tidligere § 227), 20 juni 1952 nr. 3, 4 des 1964 nr. 2, 4 juli 1991 nr. 44, 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Se strl. § 30 nr. 4 jfr. § 29 nr. 4, milstrl. § 20 nr. 4 jfr. § 12, 2 d. Se også tidligere §§ 229 og 229 a.

2 Se lov 28 nov 1898.

3 Se kkl. kap. VIII.

III. Organisering av advokatvirksomhet.

Overskriften tilføyd ved lov 4 juli 1991 nr. 44 (i kraft 1 feb 1992).

§ 231. Advokatvirksomhet kan bare organiseres som enkeltmannsforetak som innehas av en advokat, eller som selskap i samsvar med paragrafen her, dersom ikke annet følger av lov. Med advokatvirksomhet menes virksomhet som en advokatbevilning gir innehaveren rett til å drive. Som advokatvirksomhet regnes likevel ikke slik virksomhet når virksomheten drives i medhold av annet enn advokatbevilning.

I selskaper som driver advokatvirksomhet, kan bare personer som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i selskaps tjeneste, eie andeler eller inneha verv som styremedlem eller varermedlem til styret. For aksjeselskaper skal påtegning om dette påføres samtlige aksjebrev. Andeler i et selskap som driver advokatvirksomhet, kan dessuten eies av et annet selskap forutsatt at samtlige andeler i det eiende selskap eies av personer som utøver en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i det eide selskaps tjeneste, og at det eide selskapet oppfyller bestemmelsene i fjerde til sjette ledd.

For selskaper som driver advokatvirksomhet, skal firmaet inneholde ordet advokat.

Selskapet kan i tillegg til advokatvirksomhet bare drive virksomhet som har naturlig tilknytning til advokatvirksomheten.

Virksomhet som nevnt i første ledd annet punktum kan på selskapets vegne bare utøves av advokater. Slik virksomhet kan likevel utøves på selskapets vegne av en annen person dersom vedkommende har adgang til det i medhold av annet enn advokatbevilning og dessuten har stilt sikkerhet for det ansvar vedkommende kan pådra seg etter § 232 sjunde jf. annet ledd. Kongen gir nærmere forskrift om sikkerhetsstillelsen.

Dersom en person eller et selskap som eier en andel i et selskap som driver advokatvirksomhet, ikke lenger oppfyller vilkårene i annet ledd for å eie andeler, må andelen avhendes innen to år. Hvis forholdet ikke skyldes tap av advokatbevilling eller annen tilsvarende bevilling, kan andelen likevel beholdes like lenge som vedkommende har utøvd en vesentlig del av sin yrkesaktivitet i selskapets eller i det eide selskapets tjeneste. Dør en andelseier, kan vedkommendes arvinger eller gjenlevende ektefelle beholde andelen i inntil to år etter dødsfallet.

Tilføyd ved lov 4 juli 1991 nr. 44 (i kraft 1 feb 1992 iflg. res. 24 jan 1992 nr. 30 med unntak av femte ledd annet og tredje punktum som trer i kraft 1 jan 1993 iflg. res. 20 nov 1992 nr. 852. For advokatvirksomhet som ved lovens ikrafttredelse drives i strid med domstoloven nye §§ 231 til 233, trer nye §§ 231 og 233 først i kraft ett år senere). Endres ved lov 13 juni 1997 nr. 44 (i kraft fra den tid Kongen bestemmer).

§ 232. Selskaper som driver advokatvirksomhet, skal utpeke en bestemt av selskapets advokater som ansvarlig for det enkelte oppdrag under advokatvirksomheten eller forskjellige bestemte advokater som ansvarlige for bestemte deler av oppdraget.¹ Klienten skal meddeles hvilken advokat som er utpekt. Dersom en klient har henvendt seg til en bestemt advokat i selskapet, regnes denne som utpekt, hvis ikke klienten er meddelt at en annen advokat er utpekt som ansvarlig. Selskapet kan ikke instruere den utpekte advokaten om den faglige utførelsen av oppdraget.

Den utpekte advokat er solidarisk ansvarlig med selskapet for erstatningsansvar som selskapet pådrar seg i forbindelse med oppdraget. Foruten den utpekte advokaten er andre advokater i selskapet som selvstendig har pådratt selskapet erstatningsansvar i forbindelse med oppdraget, solidarisk ansvarlig med selskapet.

Er klienten ikke meddelt hvilken advokat som er utpekt, og det heller ikke klart fremgår av forholdet hvilken advokat som er ansvarlig, er den advokaten som faktisk har utført oppdraget, solidarisk ansvarlig med selskapet.

Pådrar en advokatfullmektig² selskapet erstatningsansvar under advokatvirksomheten, og er klienten ikke meddelt hvilken advokat som er utpekt, og fremgår det heller ikke klart av forholdet hvilken advokat som er ansvarlig, er de advokater fullmektigen er autorisert for, solidarisk ansvarlig med selskapet.

I ansvarlige selskaper kan det avtales at selskapsdeltakerne ikke skal ha deltakeransvar for erstatningsansvar som selskapet pådrar seg under advokatvirksomheten, når minst en av selskapets advokater er solidarisk ansvarlig med selskapet etter første til fjerde ledd. Selskapsloven³ § 2–4 tredje ledd gjelder tilsvarende.

For andre selskaper gjelder i paragrafen her bare første ledd fjerde punktum.

For selskaper der en som ikke er advokat utøver virksomhet som nevnt i § 231 første ledd annet punktum på selskapets vegne i samsvar med § 231 femte ledd, kan vedkommende utpekes som ansvarlig for oppdrag vedkommende har adgang til å utføre. I så fall gjelder bestemmelsene om advokater i paragrafen her unntatt tredje og fjerde ledd tilsvarende.

Tilføyd ved lov 4 juli 1991 nr. 44 (i kraft 1 feb 1992 iflg. res. 24 jan 1992 nr. 30 med unntak av syvende ledd, som trer kraft 1 jan 1993 iflg. res. 20 nov 1992 nr. 852).

1 Jfr. § tvml. § 43 annet ledd.

2 Jfr. § 225.

3 Lov 21 juni 1985 nr. 83.

§ 233. Reglene i § 231 gjelder ikke:

- Advokatvirksomhet som utøves av en ansatt advokat som i det vesentlige utfører oppdrag for sin arbeidsgiver eller for andre selskaper som tilhører samme konsern. For slik advokatvirksomhet skal det ikke utad gis inntrykk av at det utøves frittstående advokatvirksomhet.
- Advokatvirksomhet som utøves av en advokat ansatt i en forening eller et lag når bistanden i det vesentlige ytes til medlemmene, og bistanden til andre enn medlemmer er av samme art som den bistanden som ytes til medlemmene.
- Advokatvirksomhet som drives av stat eller kommune.

Reglene i § 232 første til fjerde ledd gjelder tilsvarende for advokatvirksomhet som drives av andre juridiske personer enn selskaper dersom ikke annet følger av paragrafen her tredje ledd første punktum.

For advokatvirksomhet som nevnt i første ledd bokstav a gjelder reglene i § 232 første til fjerde ledd bare for bistand som ytes til andre enn advokatens arbeidsgiver og selskaper som tilhører samme konsern. Reglene i § 232 femte til sjuende ledd gjelder ikke.

Tilsynsrådet¹ for advokatvirksomhet kan i særlige tilfeller tillate at advokatvirksomhet organiseres på andre måter enn nevnt i § 231 første ledd. Det kan stilles vilkår for tillatelsen.

Tilføyd ved lov 4 juli 1991 nr. 44 (i kraft 1 feb 1992. For advokatvirksomhet som ved lovens ikrafttredelse drives i strid med domstoloven nye §§ 231 til 233, trer nye §§ 231 og 233 først i kraft ett år senere), endret ved lov 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

1 Se § 225.

IV. Straffebestemmelser.

Overskriften tilføyd ved lov 4 juli 1991 nr. 44 (i kraft 1 jan 1993 iflg. res. 20 nov 1992 nr. 852).

§ 234. Med bøter¹ eller fengsel inntil tre måneder eller begge deler straffes den som forsettlig yter retts hjelp uten å ha rett til det eller som medvirker til dette.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder eller begge deler straffes den som forsettlig overtrer eller medvirker til overtredelse av

- taushetsplikt etter § 218 tredje ledd, bestemmelse om sikkerhetsstillelse i medhold av § 219 første ledd første punktum eller § 222, eller vilkår eller begrensninger som nevnt i § 219 første ledd fjerde punktum, eller

b. reglene om organisering av advokatvirksomhet i § 231 til § 233, forutsatt at reglene er overtrådt gjentatte ganger eller at overtredelsen er grov.

Den som uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse som nevnt i første eller annet ledd straffes med bøter.

For advokater og advokatfullmektiger gjelder for øvrig straffeloven §§ 324 og 325 tilsvarende.

Tilføyd ved lov 4 juli 1991 nr. 44 (i kraft 1 jan 1993 iflg. res. 20 nov 1992 nr. 852), endret ved lover 11 juni 1993 nr. 83 (i kraft 1 aug 1993 iflg. res. 23 juli 1993 nr. 764), 1 sep 1995 nr. 60 (i kraft 1 jan 1997 iflg. res. 20 des 1996 nr. 1151).

Jfr. strl. § 27.

12te kapitel. Slutningsbestemmelser.

Tilføyd ved lov 25 mai 1973 nr. 27.

§ 235. Når denne eller annen lov krever juridisk embetseksamen for utnevning til embete eller tilsetning i stilling, kan vedkommende styresmakt i særlige tilfelle godta tilsvarende juridisk eksamen i utlandet, såfremt det godtgjøres at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i norsk rett. Avgjørelsen tas etter en samlet vurdering av den avlagte eksamen og vedkommendes virksomhet, særlig her i landet, eventuelt supplert med en prøve. Krever loven juridisk embetseksamen med beste karakter, må den utenlandske eksamen være avlagt med tilsvarende karakter.

For andre tilfeller der denne eller annen lov krever juridisk embetseksamen, kan Kongen gi forskrift om i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår juridisk utdannelse i utlandet kan godtas.¹

Tilføyd ved lov 25 mai 1973 nr. 27, endret ved lov 4 juli 1991 nr. 44 (endret paragrafallet fra 231, i kraft 1 feb 1992), 27 nov 1992 nr. 113 (i kraft samtidig med EOS-avtalen 1 jan 1994).

1 Jfr. EOS-avtalen vedlegg VII punkt 1 (Rdir 89/48/EØF).

§ 236. Tida for ikraftsetting av denne loven fastsettes ved særskilt lov.¹

Paragrafallet tilføyd ved lov 25 mai 1973 nr. 27, endret ved lov 4 juli 1991 nr. 44 (endret paragrafallet fra 232, i kraft 1 feb

ID 1988-02-19 156
ID 1988-02-19 157

ID 1988-12-09 100
ID 1989-04-14 221
ID 1989-08-11 800
ID 1990-06-15 464

ID 1990-12-21 1

ID 1990-12-21 1

ID 1981-01-22 898z
ID 1981-01-23 898z
ID 1984-05-18 107z

Forskrift om omorganisering av Eiker, Modum og Sigdøl og Indre Follo sorenskriverembete, Akershus.
Forskrift om regulering av Sandnes sorenskriverembete
Forskrift om regulering av Nedenes sorenskriverembete

Forskrift om mortifikasjonssaker og dødsformodnings
Sammenstilling av Trondheim byfogdembete og Trond Embetsregulering – sammenstilling av Oslo byfogdem
Forskrift om sammenstilling av Strømmen og Nedre Romerike sorenskriverembeter.
Embetsregulering – sammenstilling av Tromsø byrett og Lyngen sorenskriverembete til Nord-Troms herredsrett.
Instruks om adgang til delegering fra namsretten til namsmannen, lensmann, underfogd m.v. Oppheving av kgl.res. 6. mai 1927 gitt i medhold av lov om domstolene del II, 4 a og b. Endret 4. desember 1992 nr. 894.
Sammenstilling av Nordmøre og Kristiansund sorenskriverembeter og inndeling i loddtrekningskretser.
Sammenstilling av Lier, Røyken og Hurum sorenskriverembete og Drammen byrett og inndeling i loddtrekningskretser.
Sammenstilling av Narvik og Ofoten sorenskriverembeter. Fastsetting av loddtrekningskretser.
Sammenstilling av Skien og Porsgrunn byrett og Porsgrunn og Skien byfogd m.v.
Sammenstilling av Nord-Hedmark sorenskriverembete og Sør-Hedmark sorenskriverembete.
Sammenstilling av Bergen byfogdembete og Bergen byskriverembete.
Sammenstilling av Asker og Bærum herredsrett og herredsriverembete.
Sammenstilling av Bodø og Salten sorenskriverembeter.
Sammenstilling av Kristiansand byrett og Setesdal sorenskriverembete.
Sammenstilling av Ålesund og Nordre Sunnmøre sorenskriverembeter.

Forskrift om opprettelse av en ny Moss byrett m.v.
Forskrift om opprettelse av en ny Tønsberg byrett m.v.
Forskrift om opprettelse av ny domstol for Tromsø kommune, Tromsø byrett. Lyn og Senja sorenskriverembeter omreguleres m.v. Tromsø byfogdembete og Malan sorenskriverembete nedlegges.
Overføring av Ås kommune fra Ytre Follo til Indre Follo sorenskriverembete.
Forskrift om at Sandefjord, Haugesund, Bodø og Narvik byfogdembeter endrer betegnelse til sorenskriverembete.

	JD 1988-02-19 158	Forskrift om regulering av Trondenes sorenskriverembete.
	JD 1988-12-09 1007	Sammenslåing av Trondheim byfogdembete og Trondheim byskriverembete.
	JD 1988-12-09 1008	Sammenslåing av Sarpsborg og Tune sorenskriverembete.
	JD 1989-04-14 221	Embetsregulering – sammenslåing av Oslo byfogdembete avd. I og avd. II.
	JD 1989-08-11 800	Forskrift om sammenslåing av Strømmen og Nedre Romerike sorenskriverembete.
	JD 1990-06-15 464	Embetsregulering – sammenslåing av Tromsø byrett og Lyngen sorenskriverembete til Nord-Troms herredsrett.
	JD 1990-12-21 1029	Sammenslåing av Nordmøre og Kristiansund sorenskriverembeter og inndeling i loddrekningskretser.
	JD 1990-12-21 1030	Sammenslåing av Lier, Røyken og Hurum sorenskriverembete og Drammen byrett og inndeling i loddrekningskretser.
	JD 1991-04-26 284	Sammenslåing av Narvik og Ofoten sorenskriverembeter. Fastsetting av loddrekningskretser.
	JD 1991-07-04 447	Sammenslåing av Skien og Porsgrunn byrett og Porsgrunn og Skien byfogd m.v.
	JD 1991-12-20 834	Sammenslåing av Nord-Hedmark sorenskriverembete og Sør-Hedmark sorenskriverembete.
	JD 1992-03-20 184	Sammenslåing av Bergen byfogdembete og Bergen byskriverembete.
	JD 1992-04-24 299	Sammenslåing av Asker og Bærum herredsrett og herredsskriverembete.
	JD 1992-11-27 869	Sammenslåing av Bodø og Salten sorenskriverembeter.
	JD 1992-12-11 1145	Sammenslåing av Kristiansand byrett og Setesdal sorenskriverembete.
	JD 1993-05-14 352	Sammenslåing av Ålesund og Nordre Sunnmøre sorenskriverembeter.
	JD 1993-10-01 923	Endring av jurisdiksjongrensene for Sarpsborg og Fredrikstad byretter.
§ 26a	JD 1993-01-08 8	Forskrift om politidistrikt, namnsdistrikt, lagdømme og domsogn for utøvelse av politimyndighet, namnsmyndighet og domsmyndighet på kontinentalsokkelen og i norsk økonomisk sone, samt om politimyndighet i havområdet utenfor Svalbards territorialfarvann.
§ 28	JD 1963-09-19 1	Forskrift om oppheving av bestemmelsen om kunngjøring i Norsk Lysningsblad av forliksrådenes faste møtedager.
§ 34	JD 1993-10-01 923	Endring av jurisdiksjongrensene for Sarpsborg og Fredrikstad byretter.
	JD 1969-09-12 5	Forskrifter om forkynnelse av utenlandske dokumenter i Norge.
	JD 1950-04-28 3419	Forskrift om bevisopptak i sivile saker i utlandet Endret 20 sep 1991 nr. 620.
	JD 1954-07-08 3	Forskrift for oppnevning av stedfortredere for en del embets- og tjenestemann ved domstolene og påtalemyndigheten, fylkesmenn m.fl.
§ 62	JD 1954-07-08 3	Forskrift for oppnevning av stedfortredere for en del embets- og tjenestemann ved domstolene og påtalemyndigheten, fylkesmenn m.fl.
§ 63	JD 1927-06-24 9812	Forskrift om stevnevitners, politiansattes og fengselstjenestemanns utførelse av forkynnelser. Endret 12 sep 1969, 4 april 1986 nr. 867, 24 juni 1993 nr. 538, 8 juni 1995 nr. 522.
§ 86a	JD 1984-05-18 1078	Forskrift om opprettelse av ny domstol for Tromsø kommune, Tromsø byrett. Lyngen og Senja sorenskriverembeter omreguleres m.v. Tromsø byfogdembete og Malangen sorenskriverembete nedlegges.
	JD 1990-06-15 464	Embetsregulering – sammenslåing av Tromsø byrett og Lyngen sorenskriverembete til Nord-Troms herredsrett.
	JD 1990-12-21 1029	Sammenslåing av Nordmøre og Kristiansund sorenskriverembeter og inndeling i loddrekningskretser.
	JD 1990-12-21 1030	Sammenslåing av Lier, Røyken og Hurum sorenskriverembete og Drammen byrett og inndeling i loddrekningskretser.
	JD 1991-04-26 284	Sammenslåing av Narvik og Ofoten sorenskriverembeter. Fastsetting av loddrekningskretser.
	JD 1991-07-04 447	Sammenslåing av Skien og Porsgrunn byrett og Porsgrunn og Skien byfogd m.v.
	JD 1991-12-20 834	Sammenslåing av Nord-Hedmark sorenskriverembete og Sør-Hedmark sorenskriverembete.
	JD 1992-03-20 184	Sammenslåing av Bergen byfogdembete og Bergen byskriverembete.
	JD 1992-04-24 299	Sammenslåing av Asker og Bærum herredsrett og herredsskriverembete.
	JD 1992-11-27 869	Sammenslåing av Bodø og Salten sorenskriverembeter.
	JD 1992-12-11 1145	Sammenslåing av Kristiansand byrett og Setesdal sorenskriverembete.
	JD 1993-05-14 352	Sammenslåing av Ålesund og Nordre Sunnmøre sorenskriverembeter.
§ 91	JD 1987-12-04 944	Forskrift om autorisasjon av fagdommere og lekdommere i saker hvor det legges fram sikkerhetsgraderte dokumenter mm.
§ 105a	JD 1983-02-11 84	Ikrafttredelse av lov 17. desember 1982 nr 86 om rettsgebyr. Delegering av myndighet. Oppheving av forskrifter i medhold av sportelloven. Endret 22. desember 1989 nr 1282.
	JD 1983-02-15 86	Forskrift etter rettsgebyrloven m.m. Endret 20 feb 1987 nr. 183, 30 okt 1987 nr. 946, 30 nov 1987 nr. 943, 19 des 1988 nr. 1056, 22 des 1989 nr. 1303, 3 mai 1990 nr. 353, 30 nov 1990 nr. 969, 21 des 1992 nr. 1185, 14 april 1994 nr. 466, 20 des 1994 nr. 1141.
§ 131a	JD 1985-11-15 1910	Forskrift om fotografering, filmopptak og opptak for radio eller fjernsyn under hovedforhandling i straffesak.
§ 142	JD 1995-06-23 577	Regler om bruk av rettskapper m.v. ved domstolen
§ 163a	JD 1985-10-11 1810	Forskrift om postforkynning. Endret 18 des 1987 nr. 988, 9 sep 1994 nr. 871.

- § 190** JD 1927-06-24 9812 Forskrift om stevnevitners, politiansattes og fengselstjenestemenns utførelse av forkynnelser. Endret 12 sep 1969, 4 april 1986 nr. 867, 24 juni 1993 nr. 538, 8 juni 1995 nr. 522.
 JD 1964-09-10 1 Rundskriv om rettleiding til domfelte.
 JD 1969-09-12 5 Forskrifter om forkynnelse av utenlandske dokumenter i Norge.
- § 218** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 219** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 220** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
 JD 1997-06-04 589 Forskrift om praksis som rettsfullmektig i Trygderetten som vilkår for å få advokatbevilling.
- § 222** JD 1975-12-01 1 Forskrifter om advokaters regnskapsførsel. Endret 30. mars 1982, 20. juni 1984 (ikke kunnegjort i Norsk lovtidend), 25. mars 1985 nr. 689, 6. februar 1990 nr. 85, 2. april 1990 nr. 239, 18. desember 1992 nr. 1091 (Forskriften er opphevet med unntak av kap. 4, som gjelder inntil Advokatenes erstatningsfond blir avvirket), 20 des 1996 nr. 1161.
 JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 224** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 225** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 226** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 227** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 228** JD 1975-12-01 1 Forskrifter om advokaters regnskapsførsel. Endret 30. mars 1982, 20. juni 1984 (ikke kunnegjort i Norsk lovtidend), 25. mars 1985 nr. 689, 6. februar 1990 nr. 85, 2. april 1990 nr. 239, 18. desember 1992 nr. 1091 (Forskriften er opphevet med unntak av kap. 4, som gjelder inntil Advokatenes erstatningsfond blir avvirket), 20 des 1996 nr. 1161.
 JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 229** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 231** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).
- § 235** JD 1996-12-20 1161 Forskrift til domstolloven kapittel 11 (Advokatforskriften).